

Suomenkielinen laitos

Tiedonantoja ja ilmoituksia

<u>Ilmoitusnumero</u>	Sisältö	Sivu
	I Tiedonantoja	
	.....	
	II Valmistavat säädökset	
	Talous- ja sosiaalikomitea	
	Syyskuun 1999 istunto	
1999/C 329/01	Talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta "Ehdotus neuvoston asetukseksi (EY) Sveitsin alueella liikkuville raskaille tavarankuljetusajoneuvoille myönnettävien lupien jakamisesta"	1
1999/C 329/02	Talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta "Ehdotus neuvoston päätökseksi yhteisön osallistumisesta Euroopan audiovisuaalialan seurantakeskuksen toimintaan"	6
1999/C 329/03	Talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta "Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi vaarallisten aineiden tiekuljetuksia koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä annetun direktiivin 94/55/EY muuttamisesta"	10
1999/C 329/04	Talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta "Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi vaarallisten aineiden rautatiekuljetuksia koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä annetun direktiivin 96/49/EY muuttamisesta"	11
1999/C 329/05	Talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta "Ehdotus neuvoston asetus (EY) kalastus- ja vesiviljelytuotteiden alan yhteisestä markkinajärjestelystä"	13

<u>Ilmoitusnumero</u>	Sisältö (jatkuu)	Sivu
1999/C 329/06	Talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta "Ehdotus neuvoston direktiiviksi metsänviljelyaineiston pitämisestä kaupan"	15
1999/C 329/07	Talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta "Luonnos neuvoston asetukseksi (EY) jätehuoltotilastoista"	17
1999/C 329/08	Talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta "Kuudes vuosikertomus Euroopan unionin alueiden sosiaalisesta ja taloudellisesta tilanteesta"	20
1999/C 329/09	Talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta "Ehdotus neuvoston asetukseksi (EY) yhteisön lainsäädännön soveltamisesta Kanariansaariin annetun asetuksen (ETY) N:o 1911/91 muuttamisesta"	27
1999/C 329/10	Talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta "Kansalaisyhteiskunnan tehtävä ja panos Euroopan rakentamisessa"	30
1999/C 329/11	Talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta "Laajentumisen vaikutukset yhtenäismarkkinoihin" (yhtenäismarkkinoiden seurantaryhmä)	39
1999/C 329/12	Talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta "Komission tiedonanto neuvostolle, Euroopan parlamentille, talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle Euroopan yritysten kilpailukyky ja maailmanlaajuistumisen haaste Kannustuskeinot"	49

II

(Valmistavat säädökset)

TALOUS- JA SOSIAALIKOMITEA

Talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta "Ehdotus neuvoston asetukseksi (EY) Sveitsin alueella liikkuville raskaille tavarankuljetusajoneuvoille myönnettävien lupien jakamisesta" ⁽¹⁾

(1999/C 329/01)

Neuvosto päätti 14. kesäkuuta 1999 Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 262 artiklan toisen kohdan mukaisesti pyytää talous- ja sosiaalikomitean lausunnon edellä mainitusta ehdotuksesta.

Asian valmistelusta vastannut "liikenne, energia, perusrakenteet, tietoyhteiskunta" -jaosto antoi lausuntonsa 20. heinäkuuta 1999. Esittelijä oli Dethmer H. Kielman.

Talous- ja sosiaalikomitea hyväksyi 22. ja 23. syyskuuta 1999 pitämässään 366. täysistunnossa (syyskuun 22. päivän kokouksessa) seuraavan lausunnon. Äänestyksessä annettiin 101 ääntä puolesta ja 1 vastaan.

1. Johdanto

1.1. Marraskuun 30. päivänä ja joulukuun 1. päivänä 1998 kokoontuneessa ministerineuvostossa päästiin poliittiseen sopimukseen Sveitsin liittotasavallan ja Euroopan yhteisön välillä tavaroiden ja matkustajien rautatie- ja maantiekuljetuksia koskevista määräyksistä.

1.2. Tavaroiden ja matkustajien kuljettaminen rautateillä ja maanteillä on yksi seitsemästä alasta, joista Euroopan unioni ja Sveitsi ovat päässeet yksimielisyyteen. Muut alat ovat: työntekijöiden vapaa liikkuminen, maataloustuotteiden vapaa kauppa, tekniset kaupan esteet, (osittain) valtiojohtoisten yritysten osakkaaksi pääsy, tutkimusmarkkinat ja ilmailu.

1.3. Osana tavaroiden ja matkustajien kuljettamista rautateillä ja maanteillä koskevaa sopimusta määritellään, millä ehdoilla EU:n maantieliikenteenharjoittajat voivat siirtymäkauden aikana tulla kokonaispainoltaan yli 28 tonnin ajoneuvoilla ja ajoneuvoyhdistelmillä Sveitsin alueelle. Sveitsi ei ole tähän mennessä sallinut alueelleen lainkaan kokonaispainoltaan yli 28 tonnin tavarankuljetusajoneuvoja.

1.4. Käsiteltävänä oleva ehdotus koskee Sveitsin alueella liikkuville raskaille tavarankuljetusajoneuvoille tarkoitettujen lupien myöntämistä jäsenvaltioille. Tarkoitusta varten laaditaan viiden vuoden ajanjakson kattava lupajärjestelmä, joka tulee voimaan vuonna 2000 ja jonka soveltaminen päättyy 1. tammikuuta 2005. Tällöin Sveitsin on tarkoitus saattaa rajoituksensa täysin Euroopan unionissa sovittujen hyötyajoneuvoihin sovellettavien koko- ja painorajoitusten mukaisiksi.

1.5. Vuodeksi 2000 jaetaan EU:ssa rekisteröityjen kuorma-autojen kesken yhteensä 250 000 enimmäispainoon kuormattujen ajoneuvojen lupaa. Vuosiksi 2001 ja 2002 lupien kokonaismäärä nousee 300 000:een. Niitä seuraavina kahtena vuotena 2003 ja 2004 lupien kokonaismäärä on 400 000.

1.6. Vuoden 2000 luvat mahdollistavat painoltaan yli 28 tonnin tavarankuljetusajoneuvojen liikkumisen Sveitsin alueella, kun taas vuosien 2001–2004 luvat on tarkoitettu painoltaan yli 34 tonnin ajoneuvoille. Tämä tarkoittaa, että vuoden 2000 jälkeen enimmäispainoltaan alle 34 tonnin kuorma-autot saavat olla liikenteessä Sveitsin alueella lupaa tarvitsematta. Kulku Sveitsin alueelle on 1. tammikuuta 2005 jälkeen vapaa kuorma-autoille, joiden enimmäispaino on 40 tonnia.

(1) EYVL C 114, 27.4.1999, s. 4.

Euroopan unionissa säädettyä 40 tonnin enimmäispainoa tulee tietenkin noudattaa koko ajan.

1.7. Lisäksi sopimuksessa taataan siirtymäkauden ajaksi tietty määrä lupia, joiden avulla EU:n liikenteenharjoittajat voivat kulkea Sveitsin kautta sillä edellytyksellä, että ajoneuvot ovat tyhjiä tai että niillä kuljetetaan erikseen määritellyjä kuormia. Näistä luvista käytetään nimitystä ”tyhjien ajoneuvojen luvat”.

1.8. Tyhjien ajoneuvojen lupien kokonaiskiintiö on 220 000 lupaa vuodessa ajanjaksona 2000–2004. Kyseisellä luvalla Sveitsin kautta kulkevan ajoneuvon maksu on 40 Sveitsin frangia vuonna 2000. Maksu nousee vuosittain 10 Sveitsin frangia ja on 80 Sveitsin frangia vuonna 2004. (Nykyisten maksujen osalta katso liite 1).

1.9. Laskentamenetelmä, jonka mukaan luvat jaetaan jäsenvaltioille, esitetään komission asetusehdotuksen liitteessä III. Raskaille tavarankuljetusajoneuvoille jaettavien lupien osalta komissio esittää seuraavaa:

- Kukin jäsenvaltio saa käyttöönsä aluksi 1 500 lupaa.
- Kahdenvälisessä liikenteessä luvat saatetaan jäsenvaltioiden käyttöön sen perusteella, mikä on jäsenvaltioissa rekisteröityjen raskaiden ajoneuvojen osuus kahdenvälisistä maantiekuljetuksista Sveitsiin ja Sveitsistä.
- Kauttakulkuliikenteen luvat jaetaan sen perusteella, mikä on jäsenvaltioissa rekisteröityjen raskaiden ajoneuvojen osuus kertyneistä kokonaiskilometrimääristä ajoneuvojen joutuessa käyttämään kiertoteitä nykyisten Sveitsissä sovellettavien painorajoitusten takia.

1.9.1. Komissio ehdottaa, että vuonna 1999 toteutetaan yksityiskohtainen liikennelaskenta, jossa otetaan huomioon erityisesti ajoneuvojen kansallisuus ja kiertoteiden pituus. Laskennan tulosten perusteella nyt esitettyä jakoa voitaisiin tarvittaessa muuttaa. Komissio tekisi asetuksella perustetulle komitealle ehdotuksen jakamisperusteiden muuttamisesta.

1.9.2. Tyhjien ajoneuvojen osalta komissio ehdottaa, että luvat jaetaan sen perusteella, mikä on jäsenvaltioissa rekisteröityjen ajoneuvojen osuus Sveitsin kauttakulkuliikenteessä niistä ajoneuvoista, joiden kokonaispaino on kuormattuna enintään 7,5–28 tonnia.

2. Yleistä

2.1. Asetusehdotuksen tarkoituksena on määritellä vuoden 2004 loppuun asti kunkin jäsenvaltion osuus yhteisön käytettävissä olevista luvista. Tarkoituksena on, että vuodesta 2005 lähtien enimmäispainoon kuormatuilla ajoneuvoilla on rajoittamaton pääsy Sveitsin alueelle, tosin korkeita maksuja vastaan (ks. liite 2). Suunniteltu hanke rautatietunneleiden rakentamiseksi Alppien läpi (NEAT-hanke) ei toteudu ennen vuotta 2010, joten voidaan olettaa, että kiertotieliikenne jatkuu vilkkaana ainakin vuoteen 2010 asti tai tarvittaessa kauemminkin. Komitea katsoo, että rautatietunneleiden rakentaminen

voi sinänsä olla hyvä vaihtoehto maantiekuljetuksille, mutta rautateiden käyttöön ohjaavaa keinotekoista hinnoittelua ei tule tukea⁽¹⁾.

2.2. Komission ehdotus lupien jakamisesta perustuu lähinnä kahteen lähtökohtaan. Ensinnäkin jakoperusteena pidetään kunkin jäsenvaltion osuutta kahdenvälisessä liikenteessä Sveitsin kanssa. Toisena kriteerinä käytetään kunkin jäsenvaltion osuutta Sveitsin kauttakulkuliikenteestä.

2.3. Komissio käyttää – toistaiseksi – laskelmiensa perustana tilastotietoja yksittäisten EU-valtioiden ja Sveitsin välisestä kaupasta. Komitean mielestä laskelmien perustana tulisi käyttää myös liikennettä koskevia tilastotietoja, jotka ovat tähän tarkoitukseen huomattavasti luotettavampia kuin kaupan kokonaisluvut. Komitea pitää valitettavana, että komissio joutuu toistaiseksi käyttämään perustana viimeksi mainittuja kaupan lukuja, mutta panee tyytyväisenä merkille komission lupauksen tarkistaa lupien jakoa mahdollisimman nopeasti, jos se osoittautuu tarpeelliseksi sen liikennelaskennan perusteella, jota komissio ehdottaa suoritettavaksi vuonna 1999.

2.4. Komitea panee merkille Mont Blanc -tunnelissa tapahtuneen valitettavan, dramaattisen onnettomuuden, jonka seurauksena tunneli pidetään suljettuna toistaiseksi määräämättömän, mutta joka tapauksessa pitkän ajan.

2.4.1. Tästä seuraa mm. liikenneuhkia muilla rajanylityspaikoilla ja erityisesti Frejuksen alueella, jolloin tavaroiden vapaa liikkuminen häiriintyy ja liikennevahinkojen riski kasvaa. Myös vaikutukset koko unionin kauppaan ja talouskehitykseen sekä sosiaaliset seuraukset kaikkien asianosaisten kanalta ovat merkittävät.

2.4.2. Komitea katsoo, että tilannetta voidaan helpottaa mm. seuraavin tavoin:

- Myönnetään raskaille kuljetusajoneuvoille lupa kulkea vapaasti Sveitsin läpi siihen asti kun lupajärjestelmä tulee voimaan, tai
- aikaistetaan Sveitsin kauttakulun enimmillään 40 tonnia painaville kuljetusajoneuvoille sallivan lupajärjestelmän voimaantuloa.

2.4.3. Komitea kehottaa neuvostoa/komissiota sopimaan asiasta Sveitsin kanssa.

2.4.4. Koska neuvoston tulee vielä allekirjoittaa sopimus, komitean mielestä kohdassa 2.4.2 mainituista toimista voidaan edelleen keskustella.

2.5. Koska komissio käyttää laskelmiensa perustana kaupankäyntitilastoja eikä liikennettä mittaavia lukuja, se sivuuttaa tiedot ajoneuvojen kansallisuudesta, mikä johtaa kyseenalaisiin päätelmiin, kun määritellään lupien jakautumista jäsenvaltioiden kesken. Näin jää kokonaan ottamatta huomioon niin kutsuttu kolmannen maan suorittama kuljetus eli tapaukset, joissa kahden jäsenvaltion välillä kuljetusta hoitaa jossakin

⁽¹⁾ EYVL C 116, 28.4.1999, s. 28.

muussa jäsenvaltiossa rekisteröity kuorma-auto. Tällainen kuljetus merkitään joko kuljetuksen lähtö- tai määränpäämaan kauppatilastoihin. Tämän seurauksena kyseisistä jäsenvaltioista toiselle merkitään liikaa kuljetuksia ja sille myönnetään siis liikaa lupia. Kuljetuksen todellisuudessa hoitanut kolmas jäsenvaltio taas saa liian vähän lupia. Kun otetaan huomioon, että eräiden maiden kansainvälisistä kuljetuksista jopa 10 % on mainitunlaisia kolmannen maan toimesta tapahtuvia kuljetuksia, saattaa kyseinen laskutapa antaa todellisuudesta huomattavasti vääristyneen kuvan.

2.6. Koska jaettavana oleva lupamäärä on suppea suhteessa jäsenvaltioiden määrään, komissio ehdottaa, että kaikille jäsenvaltioille myönnetään vähintään 1 500 enimmäispainoon kuormattujen ajoneuvojen lupaa vuosittain.

2.6.1. Lisäksi jäsenvaltioiden tulee palauttaa komissiolle vuosittain marraskuun 15. päivään mennessä käyttämättä jääneet luvat, jotta komissio voi jakaa ne uudelleen.

2.6.2. Komitea katsoo, että kyseistä päivämäärää olisi aikaistettava, jotta voitaisiin puhua takaisin luovutettujen lupien todellisesta käytöstä. Lisäksi lupien jakoa jäsenvaltioille on korjattava liikennelaskennoista saatujen tulosten mukaisesti ottaen huomioon kullekin jäsenvaltiolle myönnettävien lupien vähimmäismäärä, joksi on ehdotettu 1 500:aa.

2.7. Komission ehdotuksessa kahdenväliseen liikenteeseen ja kauttakulkuliikenteeseen sovelletaan samoja lupien jakamisperusteita. Siinä ehdotetaan, että luvat jaetaan tasapuolisesti kahdenväliseen liikenteeseen ja kauttakulkuliikenteeseen. Kyseinen jako ei perustu komission laskelmiin, vaan ministerineuvoston ohjeeseen. Komitea hyväksyy tämän poliittisen tilanteen, mutta kehottaa soveltamaan uutta jakopolitiikkaa, jos liikennelaskennat osoittavat kahdenväliseen liikenteeseen ja kauttakulkukuljetuksiin myönnettävien lupien jakauman poikkeavan nyt ehdotetusta. Vähät luvat on käytettävä mahdollisimman tehokkaasti hyväksi.

2.7.1. Tässä yhteydessä on myös muistutettava siitä, että kahdenvälisen ajon katsotaan olevan tietynlainen kierros, johon riittää yksi lupa. Kauttakulkuajossa taas tarvitaan meno- ja paluumatkaa varten yhteensä kaksi lupaa.

2.8. Jotta jäsenvaltioiden osuudet voitaisiin määritellä oikein, on tärkeää saada tietoa ajoneuvojen kansallisuudesta sekä ajettavien matkojen ja kiertoreittien pituuksista. Euroopan unionin tilastotoimistolla ei ole näistä seikoista täydellisiä tietoja, ja sen vuoksi komissio ehdottaa, että osuudet määritellään arvioiden perusteella.

2.8.1. Tällainen menettely koetaan erittäin epätydyttäväksi niiden maiden taholla, joissa yksityiskohtaisia tietoja on käytettävissä, koska kyseistä "parempaa" tietoa ei käytetä hyväksi. Tämän johdosta erityisesti ne maat, jotka suorittavat kuljetuksia muiden maiden välillä, joutuvat epäedulliseen asemaan, sillä kyseiset kuljetukset merkitään toimituksesta vastaavan maan kauppilastoon eikä kuljetuksen hoitavan maan kuljetustilastoon.

2.9. Jotta nykyistä luotettavampaa tietoa olisi käytettävissä mahdollisimman pian, komissio aikoo toteuttaa liikennelaskentoja vielä vuoden 1999 aikana.

2.9.1. Seikat, jotka komissio aikoo ottaa laskennassa huomioon, on jo mainittu kohdassa 1.9.

2.9.2. Laskentoja aiotaan suorittaa kaikilla Sveitsiin johtavilla rajanylityspaikoilla, Frejus-tunnelissa, Gotthard-tunnelissa ja Brennerin solassa.

2.9.3. Talous- ja sosiaalikomitea on myös sitä mieltä, että komiteaan, jonka komissio haluaa asetuksella perustettavan, tulisi kuulua jäsenvaltioiden ja komission edustajien lisäksi ainakin tarkkailijoina myös maantiekuljetusorganisaatioiden tai katto-organisaatio IRU:n edustajia.

2.9.4. Komitea kannattaa periaatteessa komission ehdottamaa menettelytapaa sillä varauksella, että jäsenvaltioiden lupasuukien uudelleenjako toteutetaan heti kun liikennelaskennat antavat siihen aiheita.

3. Erityistä

3.1. Ehdotuksen sivulla 3, alakohdassa b, komissio toteaa, että jäsenvaltioiden osuuksien pitäisi perustua jäsenvaltioiden liikenteenharjoittajien osuuksiin niistä kokonaiskustannuksista, jotka 28 tonnin painorajoituksesta jäsenvaltioille aiheutuvat. Jokaisen jäsenvaltion on toisin sanoen saatava sama prosentuaalinen alennus kustannuksistaan. Komitea toivoo komissiolta asiaan tarkempaa selvitystä.

3.2. Käsiteltävänä olevan asiakirjan sivulla 5 todetaan, että komission arvioiden mukaan kiertotien käyttämisestä aiheutuva kokonaiskilometrimäärästä 28 prosenttia ajetaan ajoneuvoilla, jotka on rekisteröity Italiassa. Erittäin suuri osa Alpit ylittävästä liikenteestä tapahtuu Italian ja Saksan välillä Itävallassa sijaitsevan Brennerin solan kautta.

Voiko komissio kertoa, miten prosenttilukuun 28 on päädytty?

3.3. Komitea epäilee suuresti liikennelaskentoja, joiden toteuttamista komissio ehdottaa oikeiden liikennemäärien määrittämiseksi todenmukaisemmin. Aikooko komissio selvittää pelkästään ajoneuvojen kansallisuuden vai myös sen, ovatko ajoneuvot niin sanottuja "tyhjiä" vai "enimmäispainoon kuormattuja" ajoneuvoja? Näillä tiedoilla on suuri merkitys lupatyypin määrittäessä.

3.4. Lienee käynyt selväksi, että komitean mielestä komission nyt ehdottama lupajako voi olla vain väliaikainen. Se, että jaon perustana joudutaan – pakosta – käyttämään kaupankäyntitilastoja liikennetilastojen sijaan, voi johtaa vääriin ratkaisuihin erityisesti niiden maiden kannalta, jotka suorittavat huomattavan paljon kuljetuksia muiden maiden välillä.

4. Yhteenveto ja päätelmät

4.1. Komitea katsoo, että ottaen huomioon poliittiset rajoitukset, joiden puitteissa komissio on joutunut valmistelemaan ehdotuksensa lupien jaosta, komissio on onnistunut laatimaan pohjustavan ehdotuksen sinänsä hyväksyttävää menetelmää soveltaen.

4.2. Komitea pitää lähtökohtana, että lupien uudelleenjako toteutetaan heti, kun ajoneuvojen kansallisuutta tilastoivien laskentojen tulokset ovat valmiit ja kun uudelleenjaon perusteista on muodostunut riittävän tarkka käsitys. Näin tulee toimia, jotta jo nyt havaitut epäoikeudenmukaisuudet voidaan korjata. Komitea katsoo, että uudelleenjaon tulee koskea sekä jäsenvaltioille jaettavia lupia että kahdenväliseen liikenteeseen ja kauttakulkukuljetuksiin jaettavien lupien keskinäistä suhdetta.

4.3. Ottaen huomioon Mont Blanc -tunnelin sulkemisen seuraukset maantiekuljetusten kannalta komitea kiinnittää huomiota niihin sosiaalisiin ja muihin vaikutuksiin, joita sulkemisella on muihin tunneliyhteyksiin ja rajanylityspaikkoihin.

4.4. Vakavien sosiaalisten ja taloudellisten seuraamusten ehkäisemiseksi asianomaisissa jäsenvaltioissa komitea kehottaa komissiota, neuvostoa ja parlamenttia painokkaasti ryhtymään toimiin, jotta väliaikaisratkaisut voidaan hyväksyä mahdollisimman pian ja Sveitsiä voidaan painostaa kaikin mahdollisin keinoin.

4.5. Komitea katsoo, että rautatietunneleiden rakentaminen Alppien läpi voi olla sinänsä hyvä vaihtoehto maantiekuljetuksille, mutta toteaa, että rautateiden käyttöön ohjaavaa keinotekoista hinnoittelua ei tule tukea ⁽¹⁾.

4.6. Komitean mielestä päivämäärää, jolloin jäsenvaltioiden on palautettava komissiolle käyttämättä jääneet luvat – joka nykyisen ehdotuksen mukaan olisi 15. marraskuuta –, olisi aikaistettava, jotta palautetut luvat voidaan käyttää vielä saman vuoden aikana.

⁽¹⁾ EYVL C 116, 28.4.1999, s. 28.

Bryssel 22. syyskuuta 1999.

*Talous- ja sosiaalikomitean
puheenjohtaja*

Beatrice RANGONI MACHIAVELLI

---

*LIITE I***talous- ja sosiaalikomitean lausuntoon****Nykyinen maksu**

Lastattuihin tai tyhjiin, kokonaispainoltaan yli 3,5 tonnin ajoneuvoihin nykyisin sovellettava maksu, niin kutsuttu *Schwerverkehrsabgabe* eli raskaan liikenteen maksu, on 25 Sveitsin frangia päivässä.

---

*LIITE II***talous- ja sosiaalikomitean lausuntoon****Maksut 1. tammikuuta 2005 jälkeen**

Seuraavat enimmäispainoon kuormattuihin, enintään 40 tonnin tavarankuljetusajoneuvoihin sovellettavat kauttakulkumaksut koskevat väliä Basel–Chlasso:

- Jos Lötschberg-tunnelia ei käytetä, keskimääräinen maksu on 297 Sveitsin frangia.
- Tämä maksu on voimassa enintään vuoteen 2007 asti.
- Lötschberg-tunnelia käytettäessä maksu on keskimäärin 330 Sveitsin frangia enintään vuoteen 2008 asti.

”Tyhjien ajoneuvojen” luokkaan sovelletaan normaalia raskaan liikenteen maksua (*Schwerverkehrsabgabe*).

Talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta "Ehdotus neuvoston päätökseksi yhteisön osallistumisesta Euroopan audiovisuaalialan seurantakeskuksen toimintaan"⁽¹⁾

(1999/C 329/02)

Neuvosto päätti 5. heinäkuuta 1999 Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 157 artiklan 3 kohdan nojalla pyytää talous- ja sosiaalikomitean lausunnon edellä mainitusta ehdotuksesta.

Asian valmistelusta vastannut "liikenne, energia, perusrakenteet, tietoyhteiskunta" -jaosto antoi lausuntonsa 6. syyskuuta 1999. Esittelijä oli Bernardo Hernández Bataller.

Talous- ja sosiaalikomitea hyväksyi 22. ja 23. syyskuuta 1999 pitämässään 366. täysistunnossa (syyskuun 22. päivän kokouksessa) seuraavan lausunnon äänin 104 puolesta ja kaksi vastaan.

1. Johdanto

1.1. Jäsenvaltioiden audiovisuaalialan teollisuus, erityisesti televisiotoiminta ja elokuvatuotanto, on yksi Euroopan strategisesti merkittävimmistä talouselämän aloista. Seuraavassa muutamia alaa kuvaavia tärkeitä lukuja:

- Audiovisuaalialan osuus Euroopan BKT:sta on suunnilleen yhdestä kahteen prosenttia.
- Ala työllistää nykyisin noin 1,8 miljoonaa ihmistä, ja sen vuotuinen kasvuvauhti on 7 %. Tämä luonteeltaan eksponentiaalinen kasvu, joka on talouden kannalta erittäin tärkeää, tarjoaa runsaasti mahdollisuuksia liiketoimintaan.

1.2. Alan eurooppalaiselle teollisuudelle ovat kuitenkin vielä ominaisia moninaiset, pirstoutuneet markkinat, sopimattomat tuotanto- ja jakeluinfrastruktuurit sekä riittämättömät investoinnit audiovisuaalisten hankkeiden kehittämiseen. Lisäksi on ratkaistava alan ammattilaisten ja tuottajien, luovaa työtä tekevien ja johtohenkilöiden erilaiset mahdollisuudet osallistua päätöksentekoon.

1.2.1. Verrattaessa alan tilannetta Euroopassa ja Yhdysvalloissa huomataan, että USA tuo Eurooppaan markkina-arvoltaan kymmenkertaisesti audiovisuaalisia teoksia. Eurostatin tietojen mukaan EU:n kauppataseen vaje Yhdysvaltoihin nähden oli vuonna 1995 kyseisellä alalla lähes 1,6 miljardia euroa. Ja audiovisuaalialan seurantakeskuksen arvioiden mukaan EU:n ja Yhdysvaltain välisen ohjelmavaihdon vaje oli vuonna 1997 runsaat 5 miljardia euroa.

1.3. Euroopan kannalta katsottuna audiovisuaalisen teollisuuden merkitys ei rajoitu pelkästään yritysnäkökulmaan, vaan sillä on myös tärkeä tehtävä eurooppalaisen kulttuurin ja demokraattisten arvojen välittäjänä.

1.3.1. Audiovisuaalinen teollisuus on paitsi taloudellisesti merkittävä teollisuudenala myös kulttuuriteollisuutta, jonka tuotos on erityisen luonteensa vuoksi "ainutlaatuista". Euroopassa on suhtauduttu audiovisuaaliseen viestintään perinteisesti siten, että on pyritty säilyttämään seuraavien seikkojen tasapaino:

- yhtäältä oikeus sananvapauteen ja tiedonsaannin vapautteen, mikä liittyy erottamattomasti demokraattiseen yhteiskuntaan
- toisaalta yleisen edun puolustaminen, millä perustellaan alaikäisten suojelua, rasmin ja muukalaisvihan torjuntaa, yksityisyyden suojan turvaamista tai sosiaalisen yhteenkuuluvuuden kehittämistä.

1.3.2. Euroopassa voidaan näin todeta olevan yhteiskuntamalli, joka pohjautuu seuraaviin seikkoihin liittyviin arvoihin:

- demokratian ja ihmisoikeuksien syvä kunnioittaminen
- oikeusvaltion puolustaminen
- julkisen ja yksityisen sekä taloudellisten etujen ja yhteiskunnallisen vastuun välinen tasapaino.

1.4. Euroopassa ei ole koskaan katsottu, että audiovisuaaliala tulisi jättää sääntelyn ulkopuolelle ja että se kehittyisi itsestään luonnollisesti ja takaisi samalla moniarvoisuuden. Alalla on alun perin ollut Euroopassa kaksi keskeistä lähtökohdtaa: alan omalaatuisuus sekä sen sosiaalinen ja kulttuurinen tehtävä.

1.4.1. Niinpä jäsenvaltioiden kaikkien audiovisuaalialan poliitikkojen avaintekijöitä on aina ollut paitsi viestinnän informatiivisen funktion turvaaminen, myös sen tehtävä katsojan sivistämisessä ja kasvatuksessa yli puhtaasti kaupallisten näkökohtien⁽²⁾.

⁽²⁾ EYVL C 301, 13.11.1995, s. 35, komitean lausunto aiheesta "Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi televisiotoimintaa koskevien jäsenvaltioiden lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten yhteensovittamisesta annetun direktiivin 89/552/ETY muuttamisesta".

⁽¹⁾ EYVL C 110, 21.4.1999, s. 14.

1.5. Euroopan unioni on politiikassaan tähännyt kahteen päämäärään:

- pyritään luomaan oma eurooppalainen audiovisuaaliala, jolla taataan audiovisuaalisten palveluiden vapaa liikkuvuus, ja
- pyritään lujittamaan ja parantamaan eurooppalaisen audiovisuaalituotannon kilpailukykyä.

1.6. Luodakseen yhteisön tilastotietojen perusrakenteet, joita tarvitaan yhteisön toimintaperiaatteen laatimiseksi ja täytäntöönpanemiseksi audiovisuaalialan ja sen lähialojen teollisuudessa ja markkinoilla, neuvosto hyväksyi äskettäin asiaa koskevan päätöksen⁽¹⁾.

2. Komission ehdotus

2.1. Euroopan neuvosto perusti Euroopan audiovisuaalialan seurantakeskuksen 15. joulukuuta 1992 Strasbourgissa. Tuon kokouksen jälkeen, johon komissiokin osallistui, seurantakeskuksen jäsenvaltioiden määrä on kasvanut 29:stä 34:ään. Keskukseen tarkoituksena on parantaa audiovisuaalialan tiedonvälitystä, antaa selkeä kuva alan markkinoista ja lisätä avoimuutta. Seurantakeskuksen tehtävänä on kerätä ja työstää tiettyjä audiovisuaalialan osa-alueita koskevia tietoja ja tilastoja (erityisesti juridisia, taloudellisia ja ohjelmia koskevia tietoja).

2.1.1. Seurantakeskus perustettiin alun perin kokeiluhankkeeksi, ja kolmen vuoden jälkeen keskuksen toimintaa ryhdyttiin arvioimaan. Euroopan neuvoston ministerikomitea antoi 20 maaliskuuta 1997 päätöslauselman, jossa vahvistettiin seurantakeskuksen toiminnan jatkaminen. Päätöslauselman liitteenä olevissa uusissa säännöissä vahvistettiin seurantakeskuksen tavoitteet siten, että keskuksen palveluiden on suuntauduttava ensisijaisesti tyydyttämään alan ammattilaisten tarpeita. Toimivallan ulkopuolelle jätetään nimenomaisesti kaikki standardointi- ja sääntelytoimet.

2.1.2. Komissio on toteuttanut kokeilutoimia, jotka liittyvät tilastotietojen ensisijaisia toimenpiteitä koskevaan puiteohjelmaan⁽²⁾. Audiovisuaalialan katsotaan olevan eräs ensisijaisista palvelualoista yhteisön tasolla, ja toimilla pohjustetaan alakohdattaiseen lähestymistapaan ja toimintatilastoihin perustuvan uuden tietojärjestelmän luomista.

2.1.3. Yksimielisyys vallitsee siitä, että Eurostatin ja seurantakeskuksen toiminta täydentävät ja vahvistavat toisiaan, sillä

- Eurostat huolehtii ennen kaikkea käyttäjiensä – toisin sanoen komission ja yhteisön muiden toimielinten, jäsenvaltioiden hallitusten sekä sisämarkkinoiden eri toimijoiden ja suuren yleisön – tilastotarpeiden tyydyttämisestä,

- seurantakeskuksen tehtävänä ei ole harjoittaa standardointi- tai sääntelytoimintaa vaan antaa toiminnallisia tietoja, toisin sanoen alan yritysten ja ammattilaisten operatiivisia tarpeita vastaavia tietoja. Seurantakeskuksen palveluiden virallinen kohderyhmä ovat ensisijaisesti eri osa-alueiden ammattilaiset sekä toissijaisesti hallitukset ja julkishallinnon viranomaiset, sillä keskuksen luonnolliseen toimialaan kuuluu välittää sellaista erityistietoutta markkinoista, josta voi olla hyötyä toimijoille.

2.2. Komission tekemän päätösehdotuksen tarkoituksena on tarjota vakaa oikeusperusta yhteisön rahoitusosuudelle ja yhteisön osallistumiselle seurantakeskuksen toimintaan sekä ottaa huomioon Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen 12. toukokuuta 1998 tekemä, oikeudellisia perustoja koskeva päätös (asia C-106/96).

2.2.1. Yhteisön rahoitusosuus on 12,25 prosenttia seurantakeskuksen kokonaisbudjetista. Muun rahoituksen hoitavat seurantakeskuksen toimintaan osallistuvat Euroopan neuvoston jäsenvaltiot audiovisuaalialan Eureka-jakoperusteen mukaisesti⁽³⁾.

3. Yleistä

3.1. Komitea kannattaa komission päätösehdotusta, sillä se lisää omalta osaltaan Euroopan audiovisuaalisen teollisuuden kilpailukykyä ja parantaa taloudellisen ja juridisen tiedon välitystä, tarjoaa entistä selkeämmän kuvan markkinoista ja edistää avoimuutta sekä perusrakennelinvestointeja.

Komitea katsoo, että hyväksymällä ehdotus edistetään Euroopan audiovisuaalista teollisuutta.

3.1.1. Komission ehdotus ei myöskään kasvata yrityksille lankeavaa taakkaa eikä lisää instituutioiden ja hallintoviranomaisten työ määrää tilastoinnin osalta.

3.2. Komitea yhtyy komission kantaan seuraavista syistä:

- Näin edistetään vertailukelpoisten tietojen saatavuutta seurantakeskuksen jäsenvaltioiden välillä. Tiedot ovat erityisen mielenkiintoisia audiovisuaalialan teollisuudelle, yhteisön toimielimille, hallituksille, talous- ja yhteiskuntaelämän vaikuttajille, tutkimuslaitoksille, viestimien käyttäjille, korkeakouluille ja tiedotusvälineille.
- Toimenpide täydentää yhteisön välineitä, joiden avulla luodaan audiovisuaalialaa ja sen lähialoja koskevan teollisuuden ja markkinoiden tilastotietoja koskevat perusrakenteet. Yhteisön on kerättävä audiovisuaalialasta sellaisia tilastotietoja, jotka poikkeavat Euroopan audiovisuaalialan seurantakeskuksen tekemistä tilastotutkimuksista.

⁽¹⁾ EYVL L 117, 5.5.1999, s. 39, neuvoston päätös, tehty 26 päivänä huhtikuuta 1999, audiovisuaalialan ja sen lähialojen teollisuutta ja markkinoita koskevien yhteisön tilastotietojen perusrakenteesta.

⁽²⁾ EYVL L 19, 18.8.1993, neuvoston päätös N:o 93/464/ETY.

⁽³⁾ Ks. liite.

3.2.1. Komitea toteaa toistamiseen⁽¹⁾, että tiedon saatavuus edellyttää pääsyä arkistoihin ja rekistereihin, kaikkien toimijoiden tasavertaista osallistumista ja julkista velvoitetta suojella tiedon saatavuuden vapautta. Seurantakeskuksen tuottamien tietojen saatavuutta ja hyödyntämistä koskevan hinnoittelupolitiikan on lisäksi oltava kohtuullista, ja palveluiden hinnan on perustuttava tietojen painatuksesta, päivityksestä, hausta ja välityksestä koituviin kustannuksiin.

3.3. Komitea pitää tärkeänä, että yhteisön teollisuudella ja käyttäjillä on saatavillaan luotettavaa ja ajantasaista tietoa, mikä on olennaista myös yhteisöohjelmia valvottaessa, arvioitaessa ja laadittaessa.

3.4. Laadittavien tilastojen tulee joka tapauksessa pohjautua puolueettomuuden, luotettavuuden ja asianmukaisuuden periaatteisiin, kustannustehokkuussuhteeseen, henkilökohtaisten tilastotietojen salassapitovelvollisuuteen sekä avoimuuteen.

3.5. Yhteisön on arvioitava audiovisuaalialan merkitys ja sitä koskevat tulevat tilastotarpeet erityisesti sellaisten tietojen osalta, jotka ovat tarpeen unionin sosiaalisen ulottuvuuden syventämisessä eli kehitettäessä ja seurattaessa työllisyyttä, ammattikoulutusta sekä yhdenvertaisia mahdollisuuksia koskevaa politiikkaa.

⁽¹⁾ EYVL C 169, 16.6.1999, s. 30, komitean lausunto aiheesta "Julkisen sektorin tieto: Euroopan avainresurssi – Vihreä kirja julkisen sektorin tiedon käytöstä tietoyhteiskunnassa".

3.6. Komitea toistaa analyysinsä, jossa korostetaan audiovisuaalialan strategista merkitystä Euroopan unionissa ja alan vaikutusta työllisyyteen⁽²⁾. Koska audiovisuaalialan teollisuus ja sen osa-alueet kehittyvät ripeästi kaikkialla maailmassa, on entistä tärkeämpää ja strategisempaa parantaa aloilta saatavaa tilastotietoa.

3.7. Komitea toivoo komission edistävän sellaista audiovisuaalialan politiikkaa, jolla taataan todellinen eurooppalainen lisäarvo, käynnistämällä yhteisötasoisia audiovisuaalialan ohjelmia ja toimia, etenkin Media III -ohjelman. Lisäksi komitea toivoo komission ylipäättään valvovan yhteisön oikeuden noudattamista ja täytäntöönpanoa ja erityisesti Amsterdamin sopimukseen sisältyvän, julkisen palvelun yleisradiotoimintaa koskevan pöytäkirjan oikeanlaista täytäntöönpanoa.

3.8. Komitea toteaa toistamiseen⁽³⁾, että kulttuurialan toiminnan konkretisoimiseksi ja "eurooppalaisen kulttuuri-identiteetin" puolustamiseksi ja edistämiseksi ja sille annettavan poliittisen ulottuvuuden luomiseksi siitä olisi kerrottava käyttäjille samalla kun palvellaan teollisuutta ja jäsenvaltioita. Siksi komissioon tulisi perustaa "Euroopan tietoyhteiskuntakeskus", joka edistäisi myös multimedia-alan lähentymistä⁽⁴⁾ koskevien aloitteiden koordinoitua.

⁽²⁾ EYVL C 204, 15.7.1996, s. 5, komitean lausunto aiheesta "Ehdotus neuvoston päätökseksi Euroopan elokuva- ja televisiotuotannon edistämisen takuurahaston perustamisesta".

⁽³⁾ EYVL C 256, 2.10.1995, s. 24, komitean lausunto aiheista "Ehdotus neuvoston päätökseksi Euroopan audiovisuaalisten ohjelmien teollisuuden ammattilaisten koulutusohjelman täytäntöönpanosta (Media II – Koulutus) (1996–2000)" ja "Ehdotus neuvoston päätökseksi 95/0027 (CNS) audiovisuaalisten teosten kehittämisen ja levityksen edistämistä koskevan ohjelman täytäntöönpanosta (Media II – Kehittäminen ja levitys) (1996–2000)".

⁽⁴⁾ Lähentyminen voidaan määritellä viestinnän, teknologian ja viestimien leikkauspisteeksi.

Bryssel 22. syyskuuta 1999.

*Talous- ja sosiaalikomitean
puheenjohtaja*

Beatrice RANGONI MACHIAVELLI

LIITE

talous- ja sosiaalikomitean lausuntoon

Euroopan audiovisuaalialan seurantakeskuksen rahoitusosuudet

Kypros	0,049975	Irlanti	0,249875	Belgia	2,248876
Viro	0,049975	Romania	0,249875	Sveitsi	2,248876
ent. Jugoslavian tasavalta	0,049975	Slovakia	0,349825	Ruotsi	2,498751
Islanti	0,049975	Puola	0,49975	Alankomaat	2,998501
Latvia	0,049975	Tšekki	0,649675	Espanja	5,497251
Liechtenstein	0,049975	Suomi	0,9995	Saksa	12,243878
Liettua	0,049975	Kreikka	0,9995	Ranska	12,243878
Luxemburg	0,049975	Norja	0,9995	Italia	12,243878
Malta	0,049975	Portugali	0,9995	Venäjä	12,243878
Slovenia	0,09995	Turkki	0,9995	Yhdistynyt kuningaskunta	12,243878
Bulgaria	0,249875	Itävalta	1,49925	Euroopan komissio	12,243878
Unkari	0,249875	Tanska	1,49925		

Talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta "Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi vaarallisten aineiden tiekuljetuksia koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä annetun direktiivin 94/55/EY muuttamisesta" ⁽¹⁾

(1999/C 329/03)

Neuvosto päätti 7. kesäkuuta 1999 Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 71 artiklan 1 kohdan c luetelmakohdan nojalla pyytää talous- ja sosiaalikomitean lausunnon edellä mainitusta ehdotuksesta.

Asian valmistelusta vastannut "liikenne, energia, perusrakenteet, tietoyhteiskunta" -jaosto antoi lausuntonsa 20. heinäkuuta 1999. Esittelijä oli Helmut Giesecke.

Talous- ja sosiaalikomitea hyväksyi 22. ja 23. syyskuuta 1999 pitämässään 366. täysistunnossa (syyskuun 22. päivän kokouksessa) seuraavan lausunnon äänin 89 puolesta kahden äänestäessä vastaan.

1. Johdanto

1.1. Euroopan unionin kaikkien jäsenvaltioiden kansalaiset seuraavat hyvin tarkasti vaarallisten aineiden kuljetuksia ja niitä koskevia toimenpiteitä.

1.2. Komission ehdotuksella on tarkoitus varmistaa vaarallisten aineiden tiekuljetuksia koskevat turvallisuus- ja laatustandardit.

1.3. Ehdotus liittyy direktiiviin 94/55/EY, jota ei ole toistaiseksi pystytty panemaan täysimittaisesti täytäntöön.

1.4. Tärkein ongelma on se, ettei Euroopan standardointikomitea CEN ole antanut direktiivissä 94/55/EY asetetussa määräajassa EY:n laajuisia standardeja luokkaan 2 kuuluvien kaasujen kuljetukseen tarkoitetuista astioista ja säiliöistä.

1.5. Näitä kaasuja kuljetetaan kuorma-autoissa esim. savukkeensyöttimissä, suihkepulloissa, retkikeittimissä, kotitalouksien lämmityspolttoaineena ja teollisuuskaasuina.

1.6. Kaikilla jäsenvaltioilla on ollut elinkeino- ja liikennelainsäädännössään jo noin 80 vuoden ajan erilaisia säännöksiä luokkaan 2 kuuluvien vaarallisten aineiden (kaasujen) pakkauksesta ja kuljettamisesta.

1.7. Nämä kansalliset säännökset voivat vaihdella jo teknisiltä määräyksiltään huomattavasti erityisesti ilmastotekijöiden vuoksi (esim. Suomen ja Kreikan välillä). Tämän vuoksi tarvitaan yhteinen eurooppalainen standardi.

1.8. Standardointitoimet koskevat kaikkien jäsenvaltioiden hallituksia ja toimialajärjestöjä. Siksi jokaisessa jäsenvaltiossa tarvitaan huomattavia koordinoitintoimia.

1.9. Jäsenvaltiotason samoin kuin yhteisötason järjestöjen ehdotukset tulee sovittaa yhteen, mikä ei ole helppoa, sillä osapuolien etunäkökohdat ovat hyvin erilaisia. Tästä huolimatta komitea ei voi ymmärtää, ettei CEN-standardia ole vielä saatu aikaan, vaikka turvallisuus- ja ympäristönäkökohdat sitä vaativat.

2. Komission direktiiviehdotus

2.1. Edellä esitetyistä syistä komissio haluaa jatkaa direktiivissä 94/55/EY asetettuja määräaikoja.

2.2. Komissio sekä ehdottaa itse uusia määräaikoja että viittaa direktiivin 9 artiklan mukaiseen "sopeuttamiskomiteaan", joka päättää monimutkaisissa kysymyksissä määräpäivien lykkäämisestä.

2.3. Täydentävän ehdotuksen mukaan jäsenvaltioiden sisäisiin kuljetuksiin voidaan edelleen soveltaa "tilapäisen kuljetuksen" ehtoja.

3. Yleistä

3.1. Edellä esitetyistä syistä komission direktiiviehdotus on tarkoituksenmukainen ja kannatettava.

3.2. Komitea suosittaa, että jäsenvaltiot saavat soveltaa paikalliskuljetuksissa erityisistä syistä tiukempia standardeja kuin mitä vaarallisten aineiden kansainvälisistä tiekuljetuksista tehdyn eurooppalaisen sopimuksen (ADR-sopimuksen) määräyksissä säädetään. Tällä edistetään myös tie- ja rautatieliikenteen yhtäläisiä edellytyksiä.

3.3. Koska kuitenkin myös väljemmät vaatimukset ovat mahdollisia, komitea vaatii, että komissio selvittää, mitä se tarkoittaa "paikallisilla kuljetuksilla". Käsitettä ei saa missään tapauksessa laajentaa kattamaan suurta osaa jakelualueesta.

3.4. Menneisyudessa syntyneiden erilaisten vaaratilanteiden vuoksi komitea edellyttää, että toimivaltaiset hallitukset myöntävät poikkeuslupia tilapäisille kuljetuksille erittäin tiukoin perustein.

(1) EYVL C 171, 18.6.1999, s. 17.

4. Erityistä

4.1. Direktiiviehdotuksella korvattavassa 6 artiklan 9 kohdassa kielletään paikallisia kuljetuksia koskevilla poikkeusmääräyksillä harjoitettava syrjintä. Komitea vaatii, että 6 artiklan 11 kohdassa mainittujen tilapäisten kuljetusten poikkeusehtoihin sovelletaan samanlaista kieltoa.

4.2. Nykytilannetta kuvaavassa ehdotuksen osassa todetaan, että tämän direktiivin oli määrä tulla voimaan jo 1. tammikuuta 1999 mennessä.

4.3. Koska näin ei tapahtunut, sovelletaan edelleen jäsenvaltioiden kansallista lainsäädäntöä.

4.4. Komitea ymmärtää komission odottavan asenteen direktiiviehdotuksen julkaisun yhteydessä, mutta katsoo, että ehdotus tehoaa ajoissa ennen siirtymäsäännöksen voimaantulon päättymistä.

Bryssel 22. syyskuuta 1999.

Talous- ja sosiaalikomitean

puheenjohtaja

Beatrice RANGONI MACHIAVELLI

Talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta "Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi vaarallisten aineiden rautatiekuljetuksia koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä annetun direktiivin 96/49/EY muuttamisesta" ⁽¹⁾

(1999/C 329/04)

Neuvosto päätti 7. kesäkuuta 1999 Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 71 artiklan 1 kohdan c luetelmakohdan nojalla pyytää talous- ja sosiaalikomitean lausunnon edellä mainitusta ehdotuksesta.

Asian valmistelusta vastannut "liikenne, energia, perusrakenteet, tietoyhteiskunta" -jaosto antoi lausuntonsa 20. heinäkuuta 1999. Esittelijä oli Helmut Giesecke.

Talous- ja sosiaalikomitea hyväksyi 22. ja 23. syyskuuta 1999 pitämässään 366. täysistunnossa (syyskuun 22. päivän kokouksessa) seuraavan lausunnon äänin 110 puolesta kahden pidättyessä äänestyksestä.

1. Johdanto

1.1. Euroopan unionin kaikkien jäsenvaltioiden kansalaiset seuraavat hyvin tarkasti vaarallisten aineiden kuljetuksia ja niitä koskevia toimenpiteitä.

1.2. Komission ehdotuksella on tarkoitus varmistaa vaarallisten aineiden rautatiekuljetuksia koskevat turvallisuus- ja laatustandardit.

1.3. Ehdotus liittyy direktiiviin 96/49/EY, jota ei ole toistaiseksi pystytty panemaan täysimittaisesti täytäntöön.

1.4. Tärkein ongelma on se, ettei Euroopan standardointikomitea CEN ole antanut direktiivissä 96/49/EY asetetussa määräajassa EY:n laajuisia standardeja luokkaan 2 kuuluvien kaasujen kuljetukseen tarkoitetuista astioista ja säiliöistä.

1.5. Näitä kaasuja kuljetetaan rautateilla esim. savukkeensyöttimissä, suihkepulloissa, retkikeittimissä, kotitalouksien lämmityspolttoaineena ja teollisuuskaasuina.

1.6. Kaikilla jäsenvaltioilla on ollut elinkeino- ja liikennelainsäädännössään jo noin 80 vuoden ajan erilaisia säännöksiä luokkaan 2 kuuluvien vaarallisten aineiden (kaasujen) pakkauksesta ja kuljettamisesta.

1.7. Nämä kansalliset säännökset voivat vaihdella jo teknisiltä määräyksiltään huomattavasti erityisesti ilmastotekijöiden vuoksi (esim. Suomen ja Kreikan välillä). Tämän vuoksi tarvitaan yhteinen eurooppalainen standardi.

1.8. Standardointitoimet koskevat kaikkien jäsenvaltioiden hallituksia ja toimialajärjestöjä. Siksi jokaisessa jäsenvaltiossa tarvitaan huomattavia koordinoitavia toimia.

⁽¹⁾ EYVL C 181, 26.6.1999, s. 25.

1.9. Jäsenvaltiotason samoin kuin yhteisötason järjestöjen ehdotukset tulee sovittaa yhteen, mikä ei ole helppoa, sillä osapuolien etunäkökohdat ovat hyvin erilaisia. Tästä huolimatta komitea ei voi ymmärtää, ettei CEN-standardia ole vielä saatu aikaan, vaikka turvallisuus- ja ympäristönäkökohdat sitä vaativat.

2. Komission direktiiviehdotus

2.1. Edellä esitetyistä syistä komissio haluaa jatkaa direktiivissä 96/49/EY asetettuja määräaikoja.

2.2. Komissio sekä ehdottaa itse uusia määräaikoja että viittaa direktiivin 9 artiklan mukaiseen "sopeuttamiskomiteaan", joka päättää monimutkaisissa kysymyksissä määräpäivien lykkäämisestä.

2.3. Täydentävän ehdotuksen mukaan jäsenvaltioiden sisäisiin kuljetuksiin voidaan edelleen soveltaa "tilapäisen kuljetuksen" ehtoja.

3. Yleistä

3.1. Edellä esitetyistä syistä komission direktiiviehdotus on tarkoituksenmukainen ja kannatettava.

3.2. Komitea suosittaa, että jäsenvaltiot saavat soveltaa paikalliskuljetuksissa erityisistä syistä tiukempia standardeja kuin mitä vaarallisten aineiden kansainvälisistä tiekuljetuksista tehdyn eurooppalaisen sopimuksen (ADR-sopimuksen) määräyksissä säädetään. Tällä edistetään myös rautatie- ja maantiekuljetusten yhtäläisiä edellytyksiä.

3.3. Koska kuitenkin myös väljemmät vaatimukset ovat mahdollisia, komitea vaatii, että komissio selventää, mitä se tarkoittaa "paikallisilla kuljetuksilla". Käsitettä ei saa missään tapauksessa laajentaa kattamaan suurta osaa jakelualueesta.

3.4. Menneisyydessä syntyneiden erilaisten vaaratilanteiden vuoksi komitea edellyttää, että toimivaltaiset hallitukset myöntävät poikkeuslupia tilapäisille kuljetuksille erittäin tiukoin perustein.

4. Erityistä

4.1. Direktiiviehdotuksella korvattavassa 6 artiklan 9 kohdassa kielletään paikallisia kuljetuksia koskevilla poikkeusmääräyksillä harjoitettava syrjintä. Komitea vaatii, että 6 artiklan 11 kohdassa mainittujen tilapäisten kuljetusten poikkeusehtoihin sovelletaan samanlaista kieltoa.

4.2. Nykytilannetta kuvaavassa ehdotuksen osassa todetaan, että tämän direktiivin oli määrä tulla voimaan jo 1. tammikuuta 1999 mennessä.

4.3. Koska näin ei tapahtunut, sovelletaan edelleen jäsenvaltioiden kansallista lainsäädäntöä.

4.4. Komitea ymmärtää komission odottavan asenteen direktiiviehdotuksen julkaisun yhteydessä, mutta katsoo, että ehdotus tehoaa ajoissa ennen siirtymäsäännöksen voimaantulon päättymistä.

Bryssel 22. syyskuuta 1999.

Talous- ja sosiaalikomitean

puheenjohtaja

Beatrice RANGONI MACHIAVELLI

Talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta "Ehdotus neuvoston asetus (EY) kalastus- ja vesiviljelytuotteiden alan yhteisestä markkinajärjestelystä"

(1999/C 329/05)

Neuvosto päätti 23. maaliskuuta 1999 Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 37 artiklan mukaisesti pyytää talous- ja sosiaalikomitean lausunnon edellä mainitusta ehdotuksesta.

Asian valmistelusta vastannut "maatalous, maaseudun kehittäminen, ympäristö" -jaosto antoi lausuntonsa 13. heinäkuuta 1999. Esittelijä oli Eduardo Chagas.

Talous- ja sosiaalikomitea hyväksyi 22. ja 23. syyskuuta 1999 pitämässään 366. täysistunnossa (syyskuun 22. päivän kokouksessa) seuraavan lausunnon. Äänestyksessä annettiin 107 ääntä puolesta, 6 vastaan 2:n pidättyessä äänestämästä.

1. Johdanto

1.1. Nyt tehty ehdotus neuvoston asetukseksi kalastus- ja vesiviljelytuotteiden alan yhteisestä markkinajärjestelystä on jatkoa 16. joulukuuta 1997 julkaistulle, neuvostolle ja parlamentille osoitetulle tiedonannolle aiheesta "Kalastustuotteiden markkinoiden tulevaisuus Euroopan unionissa: vastuu, kumpu-panuus, kilpailukyky".

1.2. Asetusehdotuksella tarkistetaan ja mukautetaan yhteisen markkinajärjestelyn tiettyjä näkökohtia ja kootaan yhteen hajallaan ollutta lainsäädäntöä.

1.3. Aiempiin mukautuksiin ja muutoksiin verrattuna nyt tehdyssä ehdotuksessa neuvoston asetukseksi korostetaan tuottajaorganisaatioiden vastuullistamista kalavarojen hoidossa ja pyynnissä sekä pyynnin mukauttamista markkinoiden tarpeisiin. Ehdotus sisältää säännöksiä markkinaketjussa annettavan kuluttajatiedon parantamisesta ja järjestelmistä, joilla pyritään helpottamaan jalostusteollisuuden tavaratoimituksia.

2. Yleistä

2.1. Komitea kannattaa nyt tehtyä asetusehdotusta edellyttäen, että asetusta annettaessa otetaan huomioon seuraavat seikat.

2.2. Komitea on aina suhtautunut yleisesti ottaen myönteisesti kaikkiin toimenpiteisiin, joilla pyritään parantamaan alan yhteisen markkinajärjestelyn mekanismeja, ja etenkin toimiin, joiden tarkoituksena on yksinkertaistaa markkinoiden hallinnointitoimia, lisätä tuottajaorganisaatioiden merkitystä ja edustellisuutta ja kannustaa niiden dynaamisuutta.

2.3. Yhteistä kalastuspolitiikkaa on mukautettu useaan kertaan muun muassa EU:n laajentumisten jälkeisiin tilanteisiin ja unionissa vallitseviin erilaisiin pyyntiperinteisiin ja -käytäntöihin sekä kalavarojen tilaan.

2.4. Sellaisen toimenpiteiden yhteydessä, joiden tarkoituksena on joustavoittaa markkinoita sekä parantaa ja tehostaa tuottajaorganisaatioiden niveltymistä markkinoihin, olisi myös

hyvä hankkia nykyistä perusteellisempaa ja ajantasaisempaa tietoa toimijoista ja kunkin jäsenvaltion tuotannosta vastaavista organisaatioista, niiden tilasta ja säännöistä, jotta saataisiin selville, vastaako yhteisön nykyinen tuottajaorganisaatiomalli itse asiassa tuotantotodellisuutta. Komitea kehottaa komissiota tutkimaan asiaa yhdessä alan toimijoiden kanssa.

2.5. Komitean käsityksen mukaan YMJ kaipaa mukauttamista alan kokonaiskehitykseen, koska se on yhteisen kalastuspolitiikan tehokas väline, jonka on kehityttävä johdonmukaisesti muiden osa-alueiden mukana.

2.6. Komitea pitää nyt tehdyssä ehdotuksessa neuvoston asetukseksi erityisen myönteisenä sitä, että useissa lainsäädäntö-oteksteissä nykyisin hajallaan olevat seikat on keskitetty yhteen asiakirjaan, mikä on omiaan helpottamaan alan toimijoiden työskentelyä.

2.7. Komitea korostaa, että ehdotus on asianmukaisesti perusteltu sekä johdonmukainen, ja siinä on otettu huomioon tietyt TSK:n ja kyseisen alan esittämät huomiot.

2.8. Vaikka YMJ ei yksin kykene ratkaisemaan alan ongelmia, sen on omalta osaltaan toteuttamassa johdonmukaisesti yhteisen kalastuspolitiikan tavoitteita.

2.9. Nykytilanteelle on ominaista kalavarojen niukkuus, minkä vuoksi saattaa olla hyvinkin myönteistä toteuttaa toimenpiteitä, joilla tuottajaorganisaatioita kannustetaan käynnistämään toimintaohjelmia, joissa pyynti sovitetaan markkinoiden tarpeisiin ja estetään vähäisten yhteisten varojen tuhlaus, varsinkin jos toimenpiteille myönnetään asianmukaista taloudellista tukea.

2.10. Komitea korostaa, että nykyisessä markkinatilanteessa, jolle on ominaista pyynnin väheneminen ja yhteisön ulkopuolisten maiden tuottajien synnyttämä kilpailu, hintatuella on erityisen suuri merkitys, ja sen avulla taataan suuressa määrin tärkeiden tuotantosektorien taloudellinen kannattavuus.

2.11. Alan kannattavuuden turvaaminen merkitsee myös tuotannon elinkelpoisuuden ja kilpailukyvyyn säilyttämistä, sillä ala on tärkeä tiettyjen alueiden ja niiden väestön taloudelle, ja sen tuotteita suositellaan ravinto-ominaisuuksiensa ansiosta yhä useammin oikeanlaiseen ja asianmukaiseen ruokavalioon.

2.12. Vaatimukset vähimmäismääräyksistä tuoretuotteissa, jäähdetytyissä tuotteissa ja pakasteissa annettavien erilaisten tuotemerkintöjen ja kuluttajatiedon parantamiseksi ovat peräisin suoraan markkinoilta ja ovat omiaan lisäämään toiminnan avoimuutta. Tuottajaorganisaatioiden on pyrittävä yhdistämään kyseinen näkökohta kaikilta osin toimintaansa käyttämällä hyväksi rahoitustukea ja kaikkia mahdollisuuksia, joita niiden käyttöön asetetut yhteisön välineet suovat.

2.13. Yhteisten, asianmukaisin menettelyin määriteltyjen markkinasääntöjen laatimisessa on otettava huomioon EU:ssa vallitsevat erilaiset kuluttajatottumukset ja kulutusmallit esimerkiksi tuoreen kalan kulutuksen suhteen, ja tätä moninaisuutta on myös kunnioitettava. Muiden tuotteiden esimerkin mukaan kaupan pitämistä koskevia yhteisiä vaatimuksia on laajennettava koskemaan myös raakasulattuja ja kuivattuja tuotteita.

2.14. Komitea korostaa niin ikään vähimmäiskokojen merkitystä sekä kalavarojen säilyttämispolitiikassa että kansainvälisessä kaupassa.

2.15. Unionin ulkopuolisista maista peräisin olevat tuotteet kilpailevat markkinoilla usein laittomasti, vahingoittavat yhteisön tuotantoa ja aiheuttavat alalla vakavaa häiriötä.

2.16. Jäsenvaltioiden tehtäväksi annettu valvontasääntösten soveltaminen ei aina ole tapahtunut täysin tyydyttävästi. Vaikka asiassa on viime aikoina edistytty ja valvonta on tehostunut, komitea korostaa, että tuotaessa tuotteita unionin ulkopuolisista maista tai purettaessa mukavuuslipun alla purjehtivien alusten lastia lainsäädännön noudattamisen valvontaa on tiukennettava kaikkialla unionissa, etenkin laatua, vähimmäiskokoa sekä hygieniää ja terveyttä koskevien sääntösten osalta.

2.16.1. Komitea vetoaa komissioon toistamiseen, jotta se pyrkisi laajentamaan kalavarojen hoitoa ja suojelua koskevat yhteisön toimenpiteet koskemaan eri kansainvälisiä järjestöjä ja unionin ulkopuolisten maiden kanssa tehtyjä kahdenvälisiä sopimuksia. Näin menettelytavat ja säännöt olisivat yhdenmukaisia ja niiden avulla suojeltaisiin kalavaroja ja supistettaisiin markkinavääristymiä.

2.17. Komitea kehottaa komissiota luomaan tuottajaorganisaatioille erityisen avustusjärjestelmän, josta niille myönnettäisiin tukea ja korvauksia markkinoilla aika ajoin esiintyvien, unionin ulkopuolisista maista peräisin olevan tuotannon synnyttämän laittoman kilpailun aiheuttamien häiriöiden ja vakavien kriisien varalta.

2.18. Komitea toteaa toistamiseen, että tuottajaorganisaatioiden vahvistamiseen tähtäävät säännökset, joiden nojalla organisaatioon kuulumattomat tuottajat voidaan tietyissä olosuhteissa pakottaa noudattamaan tietyn alueen enemmistöä edustavan organisaation määrittelemiä ja hyväksymiä sääntöjä,

on jokseenkin arkaluonteinen asia, ja menettelyyn on turvaututtava poikkeustapauksissa. Kuten komissio itsekin korostaa, tällaisella menettelyllä ei saa missään tapauksessa kyseenalaistaa vapaata kaupankäyntiä.

2.19. Nykykäytännön mukaan jäsenvaltiot huolehtivat sääntöjen laaja-alaisesta noudattamisesta aiheutuvista korvauksista.

2.19.1. Komitean käsityksen mukaan toimenpide olisi rahoitettava Emotrin varoin.

2.20. Käytännössä yhteisön kalastustuotteiden arvostus ja yhteisön tuotannon puolustaminen yhteisön ulkopuolisten tuottajien kiristyvää kilpailua vastaan edellyttävät, että myös alan toimijat panostavat laatuun kuluttajien selkeiden mieltymysten mukaisesti.

2.21. Kuten jo aiemmin on todettu, oikeanlainen laatupolitiikka alkaa jo aluksilla, ja se on säilytettävä loppukuluttajalle asti.

2.22. Komitea ei usko toimijoiden pystyvän uusimaan kalastuslaivastoa komission esittämin ehdoin. Asetusehdotuksessa KOM(1998) 728 lopull. määritellään näet alan rakennetoimien ehdot kalastuslaivaston uusimisen osalta, ja vaatimuksissa edellytetään, että poistoasteen on oltava jokaista uutta alusta kohden 130 % uudesta käyttöön otetusta kapasiteetista. Komitea toistaa tässä yhteydessä TSK:n aiemmassa lausunnossa⁽¹⁾ esitetyt huomiot.

2.23. Ihmisravinnoksi tarkoitettujen elintarvikkeiden turvallisuus on ehdottomasti taattava. Komitea katsoo, että komission on tutkittava erityisen huolellisesti tiettyjen ainesosien tai tuotteiden käyttöä ihmisravinnoksi tarkoitettujen eläinten ruokinnassa. Tästä on huolehdittava myös vesiviljelytuotteiden osalta.

2.24. Jalostusteollisuudelle on taattava laadultaan ja määrältään riittävän raaka-aineen toimitus. On luotava olosuhteet, joissa varmistetaan teollisuuden toimitusten sujuvuus mieluiten siten, että raaka-aineet hankitaan yhteisön tuotannosta, joka tyydyttää nykyisin ainoastaan osan raaka-ainetarpeesta.

2.25. Tähän mennessä yhteisön jalostusteollisuus on turvautunut unionin ulkopuolisten maiden tuotantoon kiintiöitäin omien tarpeittensa mukaan. Nyt tehdyssä asetusehdotuksessa yhteisön teollisuuden raaka-ainehankintoja helpotetaan esittämällä tullimaksujen poistamista tietyiltä liitteessä V luetelluilta tuotteilta.

2.26. Komitealla ei ole käytettävissään tietoja, joiden pohjalta se voisi arvioida, onko aiempi kiintiöjärjestelmä ollut siinä määrin epätasapainoinen, että komissio on päättänyt esittämään tullimaksujen poistamista liitteessä V mainituilta tuotteilta.

(1) EYVL C 209, 22.7.1999, s. 10.

2.26.1. Komitea on huolestunut toimenpiteen taloudellisista ja sosiaalisista seurauksista, sillä yhteisön tuotanto saattaa joutua näin ulkoisen kilpailun armoille, kun tuotantokustannukset ja raaka-aine ovat ilman nyt myönnettäviä tullihelpoituksiakin alhaiset.

2.26.2. Komitean mielestä yhteisön jalostusteollisuuden raaka-ainehankinnoissa tulisi pikemminkin säilyttää tapauskohtainen tarkastelutapa ja nykyinen kaikkia tuotteita koskeva

kiintiöjärjestelmä. Komitea esittää, että tullimaksujen poistamiseen tarvittavan lupamenettelyn määräaikoja lyhennetään ja byrokratiaa kevennetään, jotta yhteisön teollisuuden raaka-ainehankinnat sujuisivat entistä joustavammin.

2.27. Rahoituksen osalta TSK korostaa, että ehdotettu uudistus on niin merkittävä ja kauaskantoinen, että sille on myös myönnettävä kunnianhimoisen uudistuksen mukainen määräraha, etenkin jos uudistuksen odotetaan tuottavan tuloksia ja sillä oletetaan olevan todellista vaikutusta alaan.

Bryssel 22. syyskuuta 1999.

Talous- ja sosiaalikomitean

puheenjohtaja

Beatrice RANGONI MACHIAVELLI

Talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta "Ehdotus neuvoston direktiiviksi metsänviljelyaineiston pitämisestä kaupan" ⁽¹⁾

(1999/C 329/06)

Neuvosto päätti 8. syyskuuta 1999 Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 37 artiklan mukaisesti pyytää talous- ja sosiaalikomitean lausunnon edellä mainitusta ehdotuksesta.

Asian valmistelusta vastannut "maatalous, maaseudun kehittäminen, ympäristö" -jaosto antoi lausuntonsa 13. heinäkuuta 1999. Esittelijä oli Seppo Kallio.

Talous- ja sosiaalikomitea hyväksyi 22. ja 23. syyskuuta 1999 pitämässään 366. täysistunnossa (syyskuun 22. päivän kokouksessa) seuraavan lausunnon. Äänestyksessä annettiin 108 ääntä puolesta 1:n pidättyessä äänestämästä.

1. Taustaa

1.1. Metsänviljelyaineiston kauppaa Euroopan unionin alueella säätelee nykyisin kaksi direktiiviä: myytävän aineiston alkuperää ja aineistosta annettavia tietoja koskee direktiivi 66/404/ETY (alkuperädirektiivi) ja siementen ja taimien laatua direktiivi 71/161/ETY (laatudirektiivi). Direktiivit on annettu vuosina 1966 ja 1971, jonka jälkeen niihin on tehty pieniä muutoksia. Komissio myönsi jo jäsenyysneuvottelujen kuluessa em. direktiivien uudistamista. Suomi ja Ruotsi saivat vuoden 1999 loppuun saakka kestävän siirtymäajan direktiivien soveltamisesta.

2. Esityksen arviointi

2.1. Nyt käsiteltävänä oleva direktiiviehdotus on pitkällisen työryhmätyön sekä maataloudessa, puutarhanviljelyssä ja

metsätaloudessa käytettäviä siemeniä ja lisäysaineistoa käsittelevän pysyvän komitean valmistelun tulosta. Siinä em. direktiivit on yhdistetty yhdeksi uudeksi direktiiviksi ja kummankin sisältöä uudistettu monelta osin.

2.2. Esityksessä on otettu huomioon Suomen ja Ruotsin erityistarpeet lisäämällä alkuperäluokkiin uusi *source-identified*-luokka ('metsikkösiemen'), jonka käyttö ei nykyisten direktiivien mukaan olisi mahdollista. Tähän alkuperäluokkaan kuuluvan aineiston käyttö on jatkossakin välttämätöntä erityisesti Suomen ja Ruotsin pohjoisosissa. Ne jäsenmaat, jotka eivät tällaista aineistoa halua käyttää (mm. Saksa), voivat kieltää sen kansallisessa lainsäädännössään. Jäsenmailla on myös muissa suhteissa mahdollisuus noudattaa esitystä tiukempia vaatimuksia omalla alueellaan, mikä turvaa sen ettei aiemmin noudatetusta säätelyn tasosta tarvitse uudistuksen myötä tinkiä. Esityksessä otetaan tässä mielessä onnistuneesti huomioon jäsenmaiden erilaiset tarpeet.

(1) EYVL C 199, 14.7.1999, s. 1.

2.3. Esitys vastaa alalla tapahtunutta kehitystä. Direktiivin keskeiset käsitteet ja luokitukset on pyritty sovittamaan yhteen OECD:n uudistettavana olevan, kansainvälisessä kaupassa liikkuvaan metsänviljelyaineistoa koskevan järjestelmän kanssa. Tämä helpottaa kaupankäyntiä yhteisön ulkopuolisten OECD-maiden kanssa.

2.4. Yleisesti tiedetään, että liian pitkät alkuperäsiirrot varsinkin etelästä pohjoiseen johtavat väistämättä metsänviljelyn epäonnistumiseen. Jäsenmaat voivat komission luvalla kieltää alkuperältään sopimattoman aineiston käytön alueellaan. Luvan saadakseen jäsenmaiden tulee osoittaa aineiston sopimattomuus. Menettelyn yksinkertaistamista ja jäsenmaiden oman harkintavallan lisäämistä tässä asiassa tulisi harkita ottaen kuitenkin huomioon tavaroiden vapaa liikkuvuus yhteisössä.

2.5. Esitys laajentaa direktiivin soveltamisalaa johtuen erityisesti puulajien määrän kasvusta. Myös valvonnan tarve lisääntyy ja sen kustannukset kasvavat. Sen vastapainoksi metsänviljelyaineiston ostajien tulee saada nykyistä parempi varmuus aineiston alkuperän luotettavuudesta.

2.6. Metsänviljelyaineistoa koskevien tietojen paikkansapitävyys tulee taata silloinkin, kun aineistoa myydään muiden jäsenmaiden alueelle. Se edellyttää jäsenmaiden valvontaviranomaisten välillä hyvin toimivaa yhteistyötä ja tietojenantovollisuutta maahan tuotavista siemenistä ja taimista. Näitä

menettelytapoja koskevien määräysten riittävyyttä esityksessä tulisi vielä tarkastella uudelleen.

3. Taloudelliset vaikutukset jäsenmaiden kannalta

3.1. Direktiivin täytäntöönpano lisää kansallisen hallinnon kustannuksia, koska metsänviljelyaineiston tuotantoa ja kaupaa tulee dokumentoida nykyistä laajemmin ja koska viranomaishallintaa tulee lisätä. Lisäksi direktiivin määräykset, jotka koskevat alkuperäalueiden määrittämistä, erilaisia rekistereitä ja karttoja, vaativat täytäntöönpanovaiheessa runsasta työpanosta.

4. Direktiivin voimaantulo

4.1. Direktiiviehdotuksessa säädetään tammikuun 1. päivään 2000 kestävästä siirtymäajasta jäsenvaltioiden lainsäädännön mukauttamista varten. Tämä on tärkeää ainakin Suomelle ja Ruotsille niiden metsätalouden merkitys ja intensiivinen metsätalous huomioon ottaen. Nyt tehtävät muutokset sisältävät niin paljon hallinnollisia muutoksia, että direktiivin voimaantulosäännöksiä tulee tarkistaa. Koska myös kansallinen metsänviljelyaineistoa koskeva lainsäädäntö täytyy uudistaa, direktiivi voidaan panna käytäntöön Suomessa aikaisintaan vuoden 2001 alusta. Suomen ja Ruotsin liittymissopimuksessa saamaa, tämän vuoden lopussa päättyvää siirtymäaikaa nykyisten direktiivien soveltamisesta tuleekin tämän vuoksi jatkaa vähintään yhdellä vuodella. Lisäksi siirtymäsäännöksillä tulee varmistaa, että ennen direktiivin voimaantuloa hankittuja siemeniä voidaan jatkossakin markkinoida ainakin kotimaassa.

Bryssel 22. syyskuuta 1999.

Talous- ja sosiaalikomitean

puheenjohtaja

Beatrice RANGONI MACHIAVELLI

Talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”Luonnos neuvoston asetukseksi (EY) jätehuoltotilastoista”

(1999/C 329/07)

Neuvosto päätti 5. heinäkuuta 1999 Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 262 artiklan nojalla pyytää talous- ja sosiaalikomitean lausuntoa edellä mainitusta luonnoksesta.

Asian valmistelusta vastannut ”talous- ja rahaliitto, taloudellinen ja sosiaalinen yhteenkuuluvuus” -jaosto antoi lausuntonsa 14. heinäkuuta 1999. Esittelijä oli Vasco Cal.

Talous- ja sosiaalikomitea hyväksyi 22. ja 23. syyskuuta 1999 pitämässään 366. täysistunnossa (syyskuun 22. päivän kokouksessa) seuraavan lausunnon. Äänestyksessä annettiin 108 ääntä puolesta, 1 vastaan, 2:n pidättyessä äänestämästä.

1. Johdanto

1.1. Koska neuvoston 7. toukokuuta 1990 antaman jätehuoltopolitiikkaa koskevan päätöslauselman⁽¹⁾ jälkeen alalla oli saavutettu merkittävää edistystä niin lainsäädännöllisesti, taloudellisesti kuin teknisesti ja tämä puolestaan oli antanut virikkeitä jäsenmaiden ja yhteisön hallinnoille sekä taloudellisille toimijoille ja kuluttajille, neuvosto antoi 24. helmikuuta 1997 uuden päätöslauselman yhteisön jätehuoltostrategias- ta⁽²⁾. Tässä päätöslauselmassa neuvosto

- korostaa sitä merkitystä, joka tilastoilla voi olla tunnistettaessa jätteisiin liittyviä ongelmia, arvioitaessa jätehuollon painopistealueita sekä järkevien tavoitteiden muotoilussa ja niihin pyrkimisessä jätehuoltopolitiikkojen puitteissa
- korostaa tarvetta tuottaa säännöllisesti riittävää, yhteisön lainsäädännön kanssa yhdenmukaista jätteisiin liittyvää tietoa
- kehottaa komissiota luomaan yhteistyössä Euroopan ympäristökeskuksen ja jäsenvaltioiden kanssa yhteisön laajuisen luotettavan jätteitä koskevien tietojen kokoamisjärjestelmän, jonka olisi perustuttava yhteiseen terminologiaan, määritelmiin ja luokitukseen ja joka toimisi mahdollisimman pienin julkisin ja yksityisin kustannuksin (– –)
- kehottaa komissiota edistämään ja jäsenvaltioita sekä taloudellisia toimijoita luomaan ja toteuttamaan määrällisiä, ohjeellisia tavoitteita, joiden tarkoituksena on syntyneen jätteen määrän merkittävä vähentäminen sekä uudelleen- käytön, kierrätyksen ja hyödyntämisen lisääminen (– –)
- pyytää komissiota kokoamaan tietoa niistä jätteissä olevista ympäristölle vaarallisista aineista, jotka aiheuttavat jäsen- valtioissa erityisiä ongelmia, ja suosittamaan tarvittaessa toimenpiteitä kyseisten ongelmien ratkaisemiseksi.

1.1.1. Samassa päätöslauselmassa neuvosto ilmaisee olevansa huolestunut ”yhteisön alueella tapahtuvista poltettavaksi tarkoitettujen jätteen laajamittaisista siirroista, joihin voi liittyä

myös energian hyödyntäminen” ja kehottaa komissiota harkitsemaan, missä määrin jätteiden polttamista ja siitä syntyvän energian hyödyntämistä koskevaa yhteisön lainsäädäntöä olisi muutettava, sekä esittämään tarkoituksenmukaisia ehdotuksia.

1.2. Yhteisön tuoreimman tilasto-ohjelman (1998–2002)⁽³⁾ ”ympäristö”-osastossa viitataan yhteisön tilastojen ympäristöosuutta koskevaan nelivuotiseen (1994–1997) kehitysohjelmaan⁽⁴⁾, joka on sen mukaan ”tarkoitettu täyttämään tilastotarpeet yhdessä Euroopan ympäristökeskuksen tuottaman tiedon kanssa.”

1.2.1. Tästä yhteisön tilastojen erityisyydestä todetaan vielä seuraavaa: ”Meneillään olevaa työtä jatketaan sellaisten tietojen täydentämiseksi, jotka liittyvät jäte- ja kierrätystilastoihin, vesivarojen käyttöön ja jätevesiin, vaarallisten aineiden ja niukkojen materiaalien käyttöön sekä ympäristömenoihin. Kehitetään joukko ympäristöä koskevia, kansantalouden tilin- pitöön yhteydessä olevia liitännäistilejä, jotka kattavat tärkeimpien luonnonvarojen varannot ja käytön, materiaali- virrat, päästöt ja ympäristömenot.”

1.3. Euroopan parlamentti

1.3.1. Marraskuun 14. päivänä 1996 antamassaan päätöslauselmassa⁽⁵⁾ Euroopan parlamentti kehottaa täsmen- tämään käsitteiden ’jäte’ ja ’tuote’ määritelmät yhteisön lainsäädännössä sen mukaisesti, mitä Euroopan yhteisöjen tuomioistu- in on lausunut niitä koskevissa tuomioissaan (Zan- nettin ja Wallonian asiat). Lisäksi Euroopan parlamentti keho- ttaa neuvostoa ja komissiota

- tekemään ehdotuksia toimista, joilla pyritään vähentämään jätteiden määrää ja vaarallisten aineiden kuten kloorin, elohopean, PVC:n, kadmiumin ja muiden raskasmetallien kaltaisten vaarallisten aineiden määrää jätteissä
- muotoilemaan jättopolitiikan puitteissa jätemäärien vähentämiseen tähtäävät tavoitteet, joita arvioidaan ja muutetaan saavutettujen tulosten perusteella joka toinen vuosi.

⁽¹⁾ EYVL C 122, 18.5.1990.

⁽²⁾ EYVL C 76, 11.3.1997.

⁽³⁾ EYVL L 42, 16.2.1999.

⁽⁴⁾ EYVL L 328, 20.12.1994.

⁽⁵⁾ EYVL C 362, 2.12.1996.

1.3.2. Samassa päätöslauselmassa Euroopan parlamentti ilmaisee olevansa komission kanssa samaa mieltä siitä, että yhteisössä tarvitaan ehdottomasti nykyistä parempia jäteilastoja, ja kehottaa jäsenvaltioita toimimaan yhteistyössä Euroopan ympäristökeskuksen ja Eurostatin kanssa.

1.4. Alueiden komitea

1.4.1. Tammikuun 16. päivänä 1997 antamassaan lausunnossa aiheesta "Komission tiedonanto neuvostolle ja Euroopan parlamentille yhteisön jätehuoltostrategian tarkistamisesta" ⁽¹⁾ alueiden komitea "pitää valitettavana, että yhteisötason jätealaa koskevat tilastotiedot ovat puutteellisia. Alueiden komitean mielestä parempi pohja varmistettaisiin alue- ja paikallisviranomaisten nykyistä paremmalla yhteistyöllä."

1.5. Talous- ja sosiaalikomitea

1.5.1. Syyskuun 19. päivänä 1990 antamassaan lausunnossa ⁽²⁾ aiheesta "Neuvoston päätösehdotus säännöllisten virallisten ympäristötilastojen kehittämistä koskevan nelivuotisen ohjelman (1990–1993) ⁽³⁾ hyväksymiseksi" talous- ja sosiaalikomitea tähdentää kohdassa 2.1 seuraavaa:

"Komitea tietää, että eri maiden tilastojärjestelmät poikkeavat toisistaan suuresti siinä, kuinka pitkälle on edistytty erityisten ympäristötilastojen laatimisessa. Se on myös perillä siitä, että noin sadan olennaisen, homogeenisen ja luotettavan tilastollisen osoittimen kehittäminen tärkeimmille aloille edellyttää moninaisia menetelmiä. Onhan kukin osoitin tuhusien tuhansien ja kymmenien tuhansien aineellisten, teknisten, taloudellisten ja yhteiskunnallisten tietojen keruusta ja tallentamisesta."

2. Komission esittämä asetusluonnos

2.1. Asetusluonnoksen tarkoituksena on luoda säädösketju, joka velvoittaa jäsenvaltiot ja komission tuottamaan yhteisön tilastoja yrityksissä ja kotitalouksissa syntyvän jätteen huollosta. Tilastoja laaditaan seuraavista alueista:

- jätteiden tuotanto ja hyödyntäminen toimialoittain
- yritysten ja kuntien hoitama kotitalousjätteen ja vastaavan kaltaisen jätteen keräys
- yritysten ja kuntien suorittama jätteen polttaminen, kompostointi ja loppukäsittely.

2.2. Komissiota avustaa tilasto-ohjelmakomitea, ja sen tulee antaa kolmen vuoden kuluessa tämän asetuksen voimaantulosta ja sen jälkeen joka kolmas vuosi Euroopan parlamentille ja neuvostolle kertomus laadituista tilastoista ja erityisesti niiden laadusta sekä tietojen keruusta yrityksille aiheutuvasta rasituksesta.

2.3. Tarvittavan rahoituksen arvioidaan olevan suuruudeltaan yhteensä 450 000 ecua vuosina 1999–2001.

3. Yleishuomioita komission luonnoksesta

3.1. Talous- ja sosiaalikomitea suhtautuu suopeasti asetus-ehdotukseen, jolla pyritään luomaan yritysten ja kotitalouksien tuottamien jätteiden huoltoon koskeva yhteisön tilastollinen säädösketju. Sen avulla Eurostat saa käyttöönsä luotettavia ja vertailukelpoisia yhteisön tilastoja, jotka laaditaan ja käsitellään ajoissa ja jotka muodostavat pohjan Euroopan unionin jätehuollon asteittaiselle yhdenmukaistamiselle.

3.2. Komitea kehottaa neuvostoa hyväksymään asetus-ehdotuksen nopeasti. Asetus on tärkeä ympäristöpoliittinen väline jätealalla, etenkin jätteiden laittoman keräämisen ja polttamisen ehkäisemiseksi.

3.3. Komitea panee tyytyväisenä merkille, että käsiteltävänä oleva ehdotus mahdollistaa Eurostatin ja vuonna 1996 perustetun Euroopan ympäristökeskuksen tehokkaan yhteistyön. Komission päätöksellä 94/3/EY ⁽⁴⁾ perustetussa Euroopan jäteluettelossa on nimikkeistö, johon kaikkien jätetietojen kerääminen tästä lähtien perustuu kaikissa jäsenvaltioissa.

3.3.1. Komitea on tyytyväinen, että Euroopan ympäristökeskus ja Eurostat valmistelevat parhaillaan "yhteistyömuistiota". Komitea toivoo muistion mahdollistavan näiden elinten aiempaa paremman ja nopean yhteistoiminnan. Erityisesti se toivoo päällekkäisyyksien ja laiminlyöntien välttämistä.

3.4. Komitea miettii, voisiko 4 artiklassa säädettyä kolmen vuoden siirtymäkautta lyhentää. Se myöntää kuitenkin eri maiden tilastokeskusten henkilöstön ja varojen rajallisuuden olevan painava peruste määrääjälle, joka mahdollistaa jäsenvaltioiden asteittaisen sopeutumisen yhteisön vaatimuksiin.

3.5. Komitea tähdentää kuitenkin, että kaikki jäsenvaltiot ovat toivoneet jätteiden keräämistä, hyödyntämistä ja/tai niistä huolehtimista koskevaa yhteisön politiikkaa ja hyväksyneet sen. Niiden täytyy siis yhdessä säätää tarvittavista keinoista sen toteuttamiseksi mahdollisimman hyvin.

⁽¹⁾ EYVL C 116, 14.4.1997.

⁽²⁾ EYVL C 332, 31.12.1990.

⁽³⁾ Tätä ohjelmaa ei koskaan hyväksytty. Lainsäädäntömenettely, johon komitean kyseinen lausunto liittyy, johti kohdassa 1.2 mainitun ohjelman (1994–1997) hyväksymiseen neuvostossa.

⁽⁴⁾ EYVL L 5, 7.1.1994.

3.6. Komitea kiinnittää jälleen huomiota hyvien tilastojen merkitykseen jäsenmaiden ja yhteisön politiikan tukena. Se panee kuitenkin merkille, että eri maiden tilastokeskukset kärsivät usein talous- ja rahaliiton toteuttamisen sekä vakausta kasvuopimuksen edellyttämistä budjettileikkauksista.

3.7. Komitea pohtii, onko sopivaa rajoittaa 3 artiklassa säädetystä pakollisista tutkimuksista vapauttaminen vähemmän kuin 10 henkilöä työllistäviin yrityksiin. Vaikka se pitääkin jätetuotannon määrään perustuvaa rajausta parempana, komission ehdottama – työpaikkojen luomisen kannalta niin merkittävien mikroyritysten masentamisen estämiseksi – rajausperuste on sen mielestä kuitenkin hyväksyttävissä, varsinkin kun ongelmajätteitä tuottavia yrityksiä valvotaan toisten säädösten nojalla.

3.8. Komitea ehdottaa, että asetuseräluonnoksen liitteenä olevaa rahoitus selvitystä täydennetään yhteisön osarahoituksen säätämiseksi – aivan kuten ympäristöasioita hoitava pääosasto toimii jäsenvaltioiden tilastohankkeiden suhteen – jäsenvaltioille, jotka ovat suhteellisen paljon jäljessä jätetilastojen alalla. EU:n jäsenyyttä hakevien maiden kanssa olisi syytä aloittaa heti neuvottelut avun tarjoamiseksi niiden tilastokeskuksille, jotta nämä kykenisivät vastaamaan käsiteltävän asetuseräluonnoksen vaatimuksiin.

3.9. Komitea pelkää pahoin, että ehdotetun asetuksen perusteella kerätyt tilastotiedot eivät anna selvää kuvaa jätevirroista. On aihetta pohtia, olisiko järjestelmä syytä tarkistaa jonkin ajan kuluttua, jotta sen antaman jätevirtakuvauksen avulla voitaisiin torjua aiempaa tehokkaammin tiettyjen jätteiden liiallinen eliminointi ja niiden laiton vienti.

4. Erityishuomioita

4.1. Asetuseräluonnoksen 2 artiklan a alakohdassa on syytä täydentää viitettä direktiiviin 75/442/ETY viitteellä komission päätökseen 96/350/EY⁽¹⁾.

(1) Komission päätös, tehty 24 päivänä toukokuuta 1996, johon on mukautettu jätteistä annetun neuvoston direktiivin 75/442/ETY liitteet II A ja II B. EYVL L 135, 6.6.1996.

4.2. Liitteessä I olevan 2 jakson 3 kohdassa jätelajit numero 14 "ei-rautametalliromu, poislukien pakkaukset", 26 "tekstiili-jätteet" ja 43 "rakennus- ja purkujätteet" eivät aiheuttane sekaannusta, sillä oikeudelliselta kannalta näitä aineita pidetään jätteinä, vaikka teknisesti niitä voidaankin käyttää raaka-aineina.

4.3. Samassa liitteessä numeroin 25 "muut puujätteet" ja 43 "rakennus- ja purkujätteet" merkityt tuotteet ei ole aina helppo erottaa toisistaan. Itse asiassa jätelajiin numero 43 kuuluvat tuotteet edustavat lähes 90 %:a kokonaisuudesta ja ovat ylivoimaisesti vahingollisimpia ympäristölle.

4.3.1. Komitean mielestä ongelmajätteiden erityiskäsittelyä on syytä jatkaa.

4.4. Liitteessä I olevassa 3 jaksossa mainittuja jäteluokkien ominaistietoja 1 21 "laitoksessa hyödynnetyn jätteen määrä" ja 1 23 "hyödyntämisessä tai poltossa muodostuneen jätteen määrä" koskeva valvonta ei vaikuta komitean mielestä oikeuteulta, mutta se panee merkille komission edustajan selityksen, jonka mukaan näiden ominaistietojen avulla jätteistä huolehtimisesta voidaan pitää kirjaa aiempaa tarkemmin, ja valvonta paranee.

4.5. Komitea pitää kyseenalaisena, ovatko liitteessä II olevassa 2 jaksossa mainitut jäteluokat 16 "yhdistelmäpakkaukset", 17 "sekalaiset pakkaukset" ja 19 "vaatteet ja tekstiilit" riittävän selkeitä.

4.6. Liitteessä III olevassa 6 jakson 1 kohdassa säädetään, että "jäsenvaltioiden on ilmoitettava, minkä prosenttiosuuden kustakin (–) toimilajista tietojenkeruu kattaa. Kattavuus voidaan arvioida käyttämällä ulkoisia perusteita, kuten työllisyyttä tai vastaanotettujen jätteiden määrää. Vähimmäisvaatimus kattavuudelle kunkin toimilajin osalta on 90 prosenttia." Komitea ei ole täysin vakuuttunut tällaisen vähimmäisosuuden oikeutuksesta ja katsoo, että erityisesti vaarallisten jätteiden kohdalla tulisi pyrkiä 100 prosentin kattavuuteen.

4.7. Liitteessä III olevassa 7 jakson polttamis-, kompostointi- ja loppukäsittelymenetelmien luettelossa jätteiden "loppukäsittelyn" ja "hyödyntämisen" ero ei ole riittävän selvä. Komitea ehdottaa taulukon otsikoiden muuttamista siten, että eri menetelmät, eli hyödyntäminen, mukaan lukien kompostointi ja polttaminen, jossa energia otetaan talteen sekä eliminointi erotetaan selvästi toisistaan.

Bryssel 22. syyskuuta 1999.

Talous- ja sosiaalikomitean

puheenjohtaja

Beatrice RANGONI MACHIAVELLI

Talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta "Kuudes kausikertomus Euroopan unionin alueiden sosiaalisesta ja taloudellisesta tilanteesta"

(1999/C 329/08)

Komissio päätti 1. syyskuuta 1999 Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 262 artiklan nojalla pyytää talous- ja sosiaalikomitean lausunnon aiheesta "Kuudes kausikertomus Euroopan unionin alueiden sosiaalisesta ja taloudellisesta tilanteesta".

Asian valmistelusta vastannut "talous- ja rahaliitto, taloudellinen ja sosiaalinen yhteenkuuluvuus" -jaosto antoi lausuntonsa 1. syyskuuta 1999. Esittelijä oli Campbell Christie.

Talous- ja sosiaalikomitea hyväksyi 22. ja 23. syyskuuta 1999 pitämässään 366. täysistunnossa (syyskuun 22. päivän kokouksessa) seuraavan lausunnon. Äänestyksessä annettiin 108 ääntä puolesta, 1 vastaan, 1:n pidättyessä äänestämästä.

Valmisteluryhmä vieraili lausunnon valmistelutyön yhteydessä Skotlannin ylämailla ja saarilla (Highlands and Islands).

1. Johdanto

1.1. Kuudes kausikertomus esitellään samaan aikaan kun Euroopan unioni tekee rakennerahastotoimien laajaa tarkistusta ja on juuri hyväksymässä uusia rakennerahastoasetuksia ohjelmakautta 2000–2006 varten. Kertomuksen julkaiseminen tarjoaa talous- ja sosiaalikomitealle mahdollisuuden kommentoida unionin rakennerahastotoimien saavutuksia EU:n alueiden sosiaalisessa ja taloudellisessa kehittämisessä vuodesta 1988 lähtien, jolloin rakennerahastoja uudistettiin edellisen kerran.

1.2. Kuudes kausikertomus on viimeinen kertomuksista, joita on julkaistu kolmen vuoden välein vuodesta 1981 lähtien ja jotka kuvaavat Euroopan unionin alueiden sosiaalista ja taloudellista tilannetta ja kehitystä. Perustamissopimuksen 130 b artiklan mukaisesti tällaisen tiedon pääasialliset lähteet ovat jatkossa koko Euroopan unionin laajuiset, kolmen vuoden välein laadittavat koheesiokertomukset, joista ensimmäinen julkaistiin vuonna 1996. Talous- ja sosiaalikomitea käyttää tilaisuutta hyväkseen ja korostaa, että kausikertomukset ovat olleet erittäin tärkeä tietolähde rakennerahastotoimien suunta- viivoja ja laajuutta koskevissa keskusteluissa. On tärkeää, että koheesiokertomukset jatkavat kohdennetun ja luotettavan tiedon välittämistä kaikkien epäsuotuisassa asemassa olevien Euroopan unionin alueiden taloudellisesta ja sosiaalisesta tilanteesta. Näin on tehtävä mm. siksi, että rakennerahastotoimintaa ohjattaisiin jatkossakin solidaarisuuden ja avoimuuden periaattein.

1.3. Rakennerahastojen laaja-alaisesta uudistamisesta on nyt kulunut kymmenisen vuotta. On yleisesti tunnettua, että alueille myönnetyn taloudellisen tuen vaikutukset eivät näy välittömästi, vaan asteittain. Kuudennesta kausikertomuksesta käy kuitenkin selvästi ilmi, että Euroopan unionin eri alueiden välisiä taloudellisia eroja on onnistuttu kaventamaan, mikä voidaan lukea merkittävässä määrin rakennerahastojen ansioksi.

1.4. Tätä kausikertomusta käsitellään samaan aikaan kun 1) komissio ja jäsenvaltiot valmistelevat päätöstä rakennerahaston määrärahojen jakamisesta vuosiksi 2000–2006 ja

2) komissio neuvottelee useiden valtioiden kanssa niiden liittymisestä Euroopan unioniin. Kertomuksen arvokasta antia on mm. analyysi, jossa eritellään sosiaaliseen ja taloudelliseen kehitykseen tosiasiallisesti vaikuttavat tekijät (tai joiden puuttuminen saataisi jarruttaa kyseistä kehitystä). Talous- ja sosiaalikomitea korostaa, että kertomuksen sisältämien "oppien" soveltaminen käytäntöön laajentuneen unionin alueilla ja niiden ilmentyminen rakennerahastojen toimintaa koskevissa asiakirjoissa ja uusien jäsenvaltioiden kanssa neuvotelluissa järjestelyissä on erittäin tärkeää.

1.5. Lisäksi kuudes kausikertomus julkaistiin oivallisella hetkellä Euroopan unionin kokonaiskehitystä ajatellen. Euroopan talous- ja rahaliiton toteuttaminen ja sen vaikutukset rahapolitiikan hoitoon euroalueella sekä lähestyvä EU:n itälaajentuminen ovat merkkejä ratkaisevasta vaiheesta unionin historiassa, ja ne synnyttävät väistämättä koko joukon uudentyyppisiä taloudellisia ja institutionaalisia haasteita. Rakennerahastotoimien ytimenä olevat koheesion ja solidaarisuuden periaatteet joutuvat tässä yhteydessä kovalle koetukselle. Tämä lausunto tarjoaa talous- ja sosiaalikomitealle tärkeän tilaisuuden tehdä johtopäätöksiä viimeisen kymmenen vuoden aikana toteutettujen rakennerahastotoimien vaikutuksista sekä ennen kaikkea antaa Euroopan unionin toimielimille suosituksia tulevaisuuden haasteisiin vastaamiseksi.

2. Yleistä

2.1. Talous- ja sosiaalikomitea toteaa, että kuudennen kausikertomuksen yksi tärkeimmistä johtopäätöksistä on EU:n eri alueiden välisten asukaskohtaisten tuloerojen kaventuminen vuodesta 1988 lähtien. Vaikka työttömyysaste on yhä kestävämmän korkea kaikkialla EU:ssa (etenkin epäsuotuisilla alueilla) ja työllisyystilanteen kohentamisessa saavutetut tulokset ovat tuloerojen tasaamisessa saavutettuja tuloksia heikompia, kertomuksen taulukosta 28 käy ilmi, että työllisyyden kasvu on kuitenkin ollut positiivista rakennerahastotoimien tuetuilla unionin alueilla etenkin vuosina 1993–1997. Myönteisen kehityksen taustalla on useita tekijöitä, mm. yhtenäis- markkinoiden luominen ja EU:hun suuntautuvat investoinnit,

mutta rakennerahastojen rooli on kuitenkin ollut oleellinen. Talous- ja sosiaalikomitea käyttää tilaisuutta hyväkseen ja antaa tunnustusta rakennerahastotoimin saavutetuille huomattaville tuloksille vuodesta 1988 lähtien. Lisäksi komitea kiinnittää erityishuomiota rakennerahastotoimien jatkuvaan kehittämiseen siten, että perustamissopimuksen yhtenä tavoitteena oleva taloudellinen ja sosiaalinen yhteenkuuluvuus saavutettaisiin.

2.1.1. Taulukosta 31 ilmenee, että vaikka epäsuotuisilla alueilla on havaittu viime vuosina työllisyystilanteen yleistä kohentumista, jäsenvaltioiden välillä on kuitenkin eroja. Esimerkiksi tavoitteen 1 alueiden työllisyyden kasvu sekä Irlannissa että Yhdistyneessä kuningaskunnassa oli erittäin voimakasta vuosina 1988–1997. Muissa jäsenvaltioissa tavoitteen 1 alueiden työllisyyden kasvu on ollut heikompaa, vaikka se onkin ollut yleensä kyseisen jäsenvaltion keskimääräistä työllisyyden kasvua voimakkaampaa. Toisen ääripään muodostaa Italia, jonka työllisyyden kasvu on ollut negatiivista tavoitteen 1 alueilla tarkastelun kohteena olevalla aikavälillä. Työllisyyden kasvu oli heikompaa rakennerahastotoimin tuetuilla alueilla Italian keskimääräiseen työllisyyskasvuun nähden. Talous- ja sosiaalikomitea painottaa, että jäsenvaltioiden välillä havaittuja eroja työpaikkojen luomisessa on tutkittava ja niistä on otettava oppia. Etenkin kunkin jäsenvaltion oman talouspolitiikan roolin tutkiminen tässä asiassa saattaa osoittautua hyödylliseksi.

2.2. Kuudennen kausikertomuksen sisältämä analyysi perustuu taloutta koskeviin tilastoihin, joilla kuvataan eri tavoin alueiden talouskehitystä vuonna 1986 alkaneella kaudella. Kertomuksen sisältämät tilastotiedot ovat eittämättä korkealaatuisia ja mahdollistavat EU:n alueiden taloudellisten olojen arvioimisen ja vertailun. Komissio käyttää tiedonvälityksessä paikoin grafiikkaa yksityiskohtaisten tilastotaulukoiden sijaan, mikä heikentää kertomuksen käyttökelpoisuutta tutkimusvälineenä. Tästä syystä talous- ja sosiaalikomitea kehottaa painokkaasti komissiota ja Eurostatia julkaisemaan tulevissa kertomuksissa kaavioiden perustana olevat yksityiskohtaiset tilastotiedot.

2.2.1. Kertomuksen huomattava rajoite on se, että komissio ei onnistu sijoittamaan alueiden sosiaalista ja taloudellista tilannetta koskevaa analyysia kunkin jäsenvaltion oman julkisen politiikan (etenkin rahoitusvirtojen) kehukseen. Ei ole ollenkaan selvää, miksi komissio omistaa useita sivuja erityyppisten yksityisen sektorin rahoitusvirtojen (esim. suorat ulkomaiset investoinnit sekä tutkimus- ja kehittämismenot) alueiden talouksille aiheuttamien vaikutusten arvioimiselle, mutta ei kommentoi julkisten rahoitusvirtojen vaikutuksia alueiden talouksiin, kuten finanssipolitiikan tavanomaisten kanavien kautta kulkevien valtion menojen vaikutuksiin. On hyvin todennäköistä, että tällaisten muuttujien suuruusluokassa tapahtuvien muutosten taloudelliset seuraukset vaikuttavat merkittävästi EU:n alueiden talouksien kehitysnäkömiin. Asia on erittäin tärkeä Euroopan talous- ja rahaliittoa ajatellen. Yksityisten rahoitusvirtojen vaikutuksen lisäksi tulisi arvioida edellä mainitun politiikan alueellisia vaikutuksia.

2.2.1.1. Kunkin jäsenvaltion oman julkisen politiikan arviointi on sitäkin oleellisempaa kun otetaan huomioon, että tietyt alueet eivät enää ole rakennerahastokelpoisia (siirtymätukea lukuunottamatta) vuodesta 2000 eteenpäin. Useissa tapauksissa rakennerahastotuen ja sopivan (kumppanuuden puitteissa myönnettävän) kansallisen tuen yhdistelmä on mahdollistanut epäsuotuisassa asemassa oleville alueille tulojen ja työllisyystilanteen merkittävän kohenemisen. Pitäisikö maiden oman aluetuen päättyä automaattisesti silloin kun alue ei ole enää rakennerahastokelpoinen silläkin uhalla, että edellä mainittuihin taloudellisiin ja sosiaalisiin saavutuksiin ei enää ylltetä? On oleellista, että jäsenvaltiot jatkavat rakennerahastotoimin saavutetun menestyksen perustalle rakentamista ja että ne ehkäisevät mahdolliset suunnanmuutokset kyseisten alueiden talousnäkömissä.

2.2.1.2. Nykyisten jäsenvaltioiden alueiden oman talouspolitiikan merkitys kasvaa laajentumisen yhteydessä, mikäli rakennerahastotuet kohdentuvat enenevässä määrin Keski- ja Itä-Euroopan hakijamaihin. Talous- ja sosiaalikomitea suosittelee, että jäsenvaltiot ja komissio tutkivat tulevissa koheesiokerotomuksissa laajentumisen vaikutuksia nykyisiin tuensaajiin.

2.3. Alueiden talouden suorituskykyä mitataan pääasiassa asukaskohtaisen BKT:n perusteella⁽¹⁾. Tilastotiedoista käy ilmi, että asukaskohtaisessa alueellisessä bruttokansantuotteessa on tapahtunut selvää lähentymistä vuosina 1986–1996. Kymmenellä köyhimmillä alueella asukaskohtainen bruttokansantuote kohosi 41 %:sta 50 %:iin EU:n keskiarvosta. Köyhimmillä 25 alueella asukaskohtainen bruttokansantuote kohosi 52 %:sta 59 %:iin EU:n keskiarvoon nähden. Neljässä koheesiovaltiosta asukaskohtainen bruttokansantuote kohosi kyseisenä ajanjaksona 65 %:sta 76,5 %:iin EU:n keskiarvosta.

2.3.1. Komitea panee merkille, että EU:n köyhimpien alueiden ja EU:n keskimääräisen asukaskohtaisen bruttokansantuotteen välillä on alueiden välillä tapahtunut merkittävää lähentymistä vuodesta 1988 lähtien. Taulukosta 29 käy ilmi, että asukaskohtainen bruttokansantuote on kohonnut vakaasti vuosina 1988–1996 jäsenvaltioissa (Italiaa lukuun ottamatta) tavoitteen 1 alueilla EU:n keskiarvoon nähden. Vaikka jäsenvaltioiden ja niiden yksittäisten tavoitteen 1 alueiden välisessä kehityksessä on selvästi eroja, ainoastaan kuusi tavoitteen 1 aluetta ei ole onnistunut kohottamaan asukaskohtaista bruttokansantuotetta vuosina 1988–1996 EU:n keskiarvoon verrattuna. Vaikka lukumäärä kohoaa 16:teen vuosina 1993–1996, on tärkeää huomata, että EU kärsi tuona aikana ankarasta talouslamasta, jolle on tyypillistä alueellisten talouksien suorituskyvyn välisten erojen kasvaminen. Huomattakoon kuitenkin, että useimmilla tavoitteen 1 alueilla lähentymisen jatkui tänäkin aikana lamasta huolimatta.

(1) Kaikki tässä lausunnossa esiintyvät BKT:ta koskevat tiedot perustuvat ostovoimapariteettiin (*Purchasing Power Standard*), ja ne ovat Eurostatin laatimia.

2.3.2. Vaikka viimeisestä rakennerahastojen uudistuksesta lähtien asukaskohtaisissa tuloissa on havaittu yleistä alueellisten erojen kapenemista, talous- ja sosiaalikomitea kehottaa komissiota antamaan tulevaisuudessa koheesiokertomuksissa yksityiskohtaista tietoa siitä, miksi tietyt alueet eivät onnistu parhaalla tahdollaankaan kohottamaan asukaskohtaista tulotasoa. Kertomuksissa tulisi myös mainita selvästi, olisiko suhteellinen tulotaso heikentynyt voimakkaammin kyseisillä alueilla ilman rakennerahastotoimia (eli onko rakennerahastojen avulla onnistuttu saavuttamaan lähentymistä kyseisillä alueilla).

2.3.2.1. Saattaa hyvinkin olla, että suorituskykyerot johtuvat alueiden erilaisista talousrakenteista (maatalouden, teollisuuden ja palvelujen jakautuminen tai talouden rakenneuudistusprosessi). Ne saattavat myös heijastaa tiettyjä maantieteellisiä häiritteitä tai alueiden suhteellisen syrjäistä sijaintia tai maaseutumaisuutta. Kaikki edellä mainitut tekijät vaikuttavat merkittävästi tuottavuuden parantamismahdollisuuksiin. Vaikka julkisiin menoihin liittyvää tulosvastuuta painotetaan entistä enemmän, on tärkeää, että etenkin tavoitteista jättäessä rakennerahastojen tuloksia arvioidaan avoimesti ja objektiivisesti.

2.4. Kuudennesta kausikertomuksesta käy ilmi, että epäsuotuisassa asemassa olevien alueiden työllisyystilanteen kohentamisessa on onnistuttu melkoisesti huonommin. Kymmenellä työttömyydestä eniten kärsivällä alueella keskimääräinen työttömyysaste oli 28,1 % vähiten työttömyydestä kärsivien kymmenen alueen 3,6 %:iin nähden vuonna 1997. Itse asiassa erot 25:n eniten ja vähiten työttömyydestä kärsivän alueen välillä kasvoivat vuosina 1986–1996. Työttömyysaste on pysynyt tasaisesti 4 %:ssa 25:llä suorituskykyisimmällä EU:n alueella, mutta se on kohonnut keskimäärin 20 %:sta 24 %:iin 25:llä työttömyydestä eniten kärsivällä alueella. Yksityiskohtaista tietoa tavoitteen 1 alueiden työttömyydestä tarjoavasta taulukosta 30 käy ilmi, että työttömyystilanne on koko ajan heikentynyt vuosina 1988–1997 (ja erityisesti vuosina 1993–1997) muutamaa poikkeusta lukuunottamatta epäsuotuisimmassa asemassa olevilla EU:n alueilla.

2.4.1. Työttömyyden lisääntyminen epäsuotuisilla alueilla on erityisen huolestuttavaa, kun otetaan huomioon pitkäaikaisia nuorisotyöttömyyden suuri osuus kokonaistyöttömyydestä. Niiden osuus on 60 % kokonaistyöttömyysasteesta eniten työttömyydestä kärsivillä 25 alueella. Niihin yhdistyvät syvään juurtuneet haitalliset sosiaaliset vaikutukset, jotka syntyvät pitkään aikaa jatkuneen työelämästä syrjäytymisen seurauksena. Tällainen syrjäytyminen koskettaa ennen kaikkea naisia ja nuoria. On selvää, että tämä kokonaistyöttömyyden osatekijä ei muutu riittävästi EU:n tasolla havaittaviin talouskasvun muutoksiin nähden. Vaikka voidaan todeta, että tietyt pitkäaikaisyöttömyyden torjuntatoimet saattavat edellyttää työmarkkinakäytäntöjen uudistuksia yksittäisissä jäsenvaltioissa (mahdollisesti yhdessä muiden tarjontaan liittyvien toimien kanssa), rakennerahastot ovat jatkossakin – suorasti ja epäsuorasti – keskeinen väline työllisyyden edistämiseksi sekä kehityksestä jälkeen jääneillä alueilla että taantuvilla teollisuusalueilla.

2.5. Alueiden talouden suorituskykyä koskevista kertomuksen tiedoista käy ilmi, että alueellisessa, asukaskohtaisessa tulossa tapahtunut lähentyminen on voimakkainta silloin kun koko EU:n talouskasvu on keskimääräistä parempaa (kuten vuosina 1986–1991). Heikentymistä on vastaavasti havaittavissa lamakausina, jolloin talouskasvuaste laskee (esim. vuosina 1991–1994). Tämä tendenssi on epäilemättä havaittavissa myös jäsenvaltiotasolla. Tilastoista käy selvästi ilmi, että koko Euroopan unionin sekä yksittäisten jäsenvaltioiden makrotalouden suorituskyky on yksi epäsuotuisilla alueilla tapahtuvaan asukaskohtaisten tulojen lähentymisvauhtiin vaikuttava avaintekijä. Näin ollen EU:n jäsenvaltioiden makrotalouspolitiikka (finanssi- ja rahapolitiikka) tulisi ohjata kohti jatkuvaa talouskasvua sekä jäsenvaltioiden että EU:n tasolla siinä määrin kuin se voidaan sovittaa yhteen hintavakauden turvaamisen tarpeen kanssa.

2.6. Talous- ja sosiaalikomitea antaa tunnustusta kuudennesta kausikertomuksessa mukana olleiden alueiden talouskehitystä koskeville äärimmäisen yksityiskohtaisille selonteille ja analyyseille, mutta pahoittelee, että komissio ei erittelemässään vaiheessa yksittäisten jäsenvaltioiden tai niiden alueviiranomaisten alueellisen talouskehityspolitiikan alalla luomia yleisiä ja erityisiä parhaita käytänteitä, joista voitaisiin ottaa oppia. On oleellista, että tukea saavat alueet voisivat ottaa oppia toisistaan hyvin toimivien alueellisten talouskehitysohjelmien suunnittelussa ja toimeenpanossa. Aluekehitykseen liittyvät käytänteet vaihtelevat huomattavasti EU:n eri alueiden välillä. Tästä syystä komitea kehottaa komissiota erittelemään tekijät, jotka näyttävät vaikuttavan talouskehitysohjelmien onnistumiseen tai niiden epäonnistumiseen. Tulevat koheesiokertomukset ovat sopiva foorumi tällaisten tutkimustulosten esittelylle.

2.7. Komitea kannustaa komissiota myös lisäämään tietoisuutta siitä, kuinka paljon Euroopan unioni tukee epäsuotuisassa ja kehityksessä jäljessä olevia alueita. Äskettäisten eurovaalien alhainen äänestysaste osoittaa, että Euroopan unionin kansalaiset eivät yleensä ottaen vielä osaa yhdistää yhteisöjensä taloudellista hyvinvointia Euroopan unionin tukitoimiin. Myönteistä viestiä tulisi levittää, ja komission olisi arvioitava, vaatiiko se lisätoimia.

3. Alueiden tilanne

3.1. Talous- ja sosiaalikomitea panee merkille, että vaikka neljän koheesiovaltion yhteenlaskettu keskimääräinen vuotuinen talouskasvuaste ylittää koko EU:n keskiarvon vuosina 1986–1996 (2,9 % suhteessa 2,1 %:iin), tulos peittää näkyvistä sen, että Kreikan ja hieman vähemmässä määrin Espanjan keskimääräiset vuotuiset talouskasvuasteet ovat huomattavasti Irlannin ja Portugalin vastaavia lukuja alhaisemmat. Kahdessa

koheesiomaassa saavutettujen hyvien tulosten perusteella ei siis pidä päätellä, että koheesiopyrkimyksissä on onnistuttu samanveroisesti kaikissa neljässä maassa. Komitean mielestä olisi erittäin myönteistä, jos komissio tekisi tulevissa koheesiokertomuksissa selkoa eri koheesiomaiden välisistä eroista ja että se arvioisi etenkin rakennerahastojen ja koheesiorahaston erillisiä vaikutuksia alueelliseen talouskasvuun.

3.2. Vaikka rakennerahastoilla onkin onnistuttu kaventamaan asukaskohtaisen bruttokansantuotteen alueellisia eroja koko EU:n alueella vuosina 1986–1996 (kaavio 1), kuudennen vuosikertomuksen tilastotietoliitteen taulukosta 3 käy ilmi, että asukaskohtaisen bruttokansantuotteen erot kasvoivat samassa maassa sijaitsevien alueiden välillä kyseisenä ajankohtana Portugalia ja Yhdistynyttä kuningaskuntaa lukuun ottamatta. Tämä tarkoittaa sitä, että rakennerahastotoimet parantavat selvästi koheesiota Euroopan unionin tasolla, mutta jäsenvaltioiden talouspolitiikalla ei onnistuta ehkäisemään yksittäisten jäsenvaltioiden sisäisten ”koheesiokuilujen” kasvamista. Vaikka tämä saattaa johtua osittain dualististen taloussuuntausten voimistumisesta (keskukset kasvun voimakkuus reuna-alueisiin verrattuna, teollinen rakenneuudistus, työvoiman vähäinen liikkuvuus jne.), bruttokansantuotteen alueellista kasvua kuvaavan kartan 2 perusteella on selvää, että alueiden väliset taloudellisen suorituskyvyn erot ovat suuremmat jäsenvaltioiden sisällä kuin niiden välillä.

3.2.1. Talous- ja sosiaalikomitea toistaa viidennestä vuosikertomuksesta antamassaan lausunnossa⁽¹⁾ esittämänsä näkemyksen, jonka mukaan komission tulisi liittää tuleviin koheesiokertomuksiin yleiskommentti kansallisten talouspolitiikkojen vaikutuksesta jäsenvaltioiden sisäiseen koheesioon.

3.3. Komitea on tyytyväinen komission analyysiin, jossa EU:n alueet luokitellaan niiden suhteellisen vaurauden määrittävien piirteiden perusteella. Luokittelu perustuu etenkin taajamien ja maaseudun vastakkainasetteluun sekä alueen taloudellisen toiminnan eri sektorien eli esim. maatalouden, teollisuuden ja palvelujen koostumukseen. Molemmat mainituista muuttujista vaikuttavat työn tuottavuuteen (työntekijäkohtainen lisäarvo), joka on alueellisen talouskasvuasteen määrittämisen avaintekijä.

3.3.1. Esitetyn tiedon pohjalta näyttää ilmeiseltä muutamia poikkeuksia lukuunottamatta, että EU:n talouskehitykselle on tyypillistä keskusten ja reuna-alueiden väliset kehityserot. Tähän on useita syitä, joita ovat mm. keskittymisen edut, taloudellisen vaurauden ja paljon lisäarvoa tuottavien palvelujen välinen suora yhteys (esim. koulutus sekä tutkimus- ja kehittämistoiminta) sekä työvoiman vähäinen liikkuvuus kaikkialla Euroopan unionissa, mikä tuntuu syventävän alueellisen talouskehityksen ongelmia.

3.3.2. Analyysissä osoitetaan kunkin jäsenvaltion oman julkispolitiikan toimenpiteiden sekä rakennerahastotoimien tärkeys, koska ne kohdistetaan selvästi mainittuihin ongelmiin. Vaikka rakennerahastotoimet ovat vaikuttaneet ratkaisevasti alueelliseen talouskehitykseen, epäsuotuisassa asemassa olevien alueiden useita ongelmia voidaan käsitellä asianmukaisesti ainoastaan sopivin julkishallinnon toimin. Vaikka rakennerahastotoimet ovat tärkeitä, niiden osuus on kuitenkin pieni verrattuna kaikkiin mikro- ja makrotaloudellisiin toimiin, joita tarvitaan kestäväen kehityksen aikaansaamiseksi epäsuotuisilla alueilla. Tämä on sekä väistämätöntä että toivottavaa, koska jäsenvaltioiden alueellisen talouskehityksen institutionaaliset ja poliittiset perinteet ovat erilaiset. Saattaa kuitenkin olla tarpeen, että komissio antaa tulevissa koheesiokertomuksissa ohjeita ja tietoa jäsenvaltioille – läheisyysperiaatetta täysin noudattaen – julkishallinnon toimista, joilla näyttää olevan saavutettu parhaita tuloksia alueellisessa talouskehityksessä kulloisessakin maassa ja joilla on siis pyritty turvaamaan taloudellisen ja sosiaalisen yhteenkuuluvuuden kehitys.

3.4. Kertomuksesta käy selvästi ilmi, että EU:n alueiden tilastollinen alueuokitus (NUTS-luokitus) saattaa johtaa siihen, että epäsuotuisassa asemassa olevia alueita jää tuen ulkopuolelle. Tämä koskee erityisesti sellaisia epäsuotuisassa asemassa olevia alueita (asukaskohtaisella bruttokansantuotteella mitattuna), joiden erittäin epäsuotuisa taloudellinen tilanne kätkeytyy muutaman alueella sijaitsevan ydinkaupungin poikkeuksellisen vaurauden taakse. Tällainen on tilanne Portugalin, Espanjan ja Irlannin tietyillä alueilla, mutta ilmiö on havaittavissa myös EU:n muissa osissa (esim. Skotlannin ylämailla ja Pohjois-Irlannissa). On siis tärkeää, että rakennerahastotoimilla voidaan tukea myös sellaisia tuen tarpeessa olevia alueita, joiden suurissa keskuksissa on havaittavissa voimakasta talouskasvua kuten kertomuksen sisältämässä analyysissä todetaan.

3.4.1. Komitea ehdottaa, että komissio ja Eurostat tutkivat yhdessä NUTS-luokittelun muuttamistarvetta, jotta epäsuotuisassa asemassa olevien alueiden talouskehitystuki ei joutuisi vaakalaudalle edellä mainituista vääristymistä johtuen. Muutoin vaarana on talouden ”dualismin” vakiintuminen epäsuotuisassa asemassa olevien alueiden talouskehityksen ominaispiirteeksi.

3.4.2. Nykyisestä epäsuotuisassa asemassa olevien alueiden luokittelusta mahdollisesti syntyvät vääristymät havainnollistettiin komitean valmisteluryhmälle sen vieraillessa Skotlannin ylämailla ja saarilla (Highlands and Islands). Alue on maantieteellisesti laaja, ja sille on tyypillistä erittäin herkkä talous ja harva asutus. Alueella on kuitenkin taloudellisesti suhteellisen vahva asutuskeskus, joka kattaa Invernessin kaupungin ympäristöineen ja jonka tulot ovat kohottaneet koko alueen keskimääräisen asukaskohtaisen tulon hieman yli tavoitteen 1 kynnysen eli 75 %:n. Koko alueen kestäväen talouskehityksen

(1) EYVL C 236, 11.9.1995, s. 24.

kannalta yhä tarpeellinen talouskehitystuki on vaarassa päättyä alueella sijaitsevan keskuksen taloudellisen vahvuuden vuoksi. Vaikka keskuksella on tiettyjä myönteisiä taloudellisia vaikutuksia sitä ympäröivään maaseutuun, ne ovat kuitenkin hyvin heikkoja ja epäluotettavia ja niihin liittyy vaara uudentyyppisen talouden dualismin syntymisestä.

3.5. Koulutus- ja harjoittelumahdollisuuksien kehittäminen on edelleenkin oleellista kestäväen talouskehityksen näkymien parantamiseksi tavoitteen 1 alueilla. Kuten valmisteluryhmälle selvästi osoitettiin Skotlannin ylämailla ja saarilla, uusi tekniikka ja yhteisön lähestymistapojen omaksuminen elinikäisen oppimisen saralla tarjoavat houkuttelevia ja merkittäviä uusia mahdollisuuksia epäsuotuisassa asemassa olevien alueiden tietopohjan laajentamiselle. Nämä toimet eivät auta pelkästään kehittämään taitoja ja lisäämään tuottavuutta, vaan ne vaikuttavat myös paikallisväestön pysymiseen alueella ja uusien asukkaiden houkuttelemiseen etäalueille, mikä puolestaan vaikuttaa merkittäväällä tavalla kestäväen talouskehityksen saavuttamiseen.

3.6. Talous- ja sosiaalikomitea painottaa, että talouden perusrakenteiden kehittäminen sanan laajassa merkityksessä on yhä epäsuotuisassa asemassa olevien alueiden talouksien kehittämisen yksi pääedellytyksistä. Vaikka suuri osa rakennetoimista on jo suunnattu perusrakenteisiin, on selvää, että huonot perusrakenteet jarruttavat yhä useiden epäsuotuisassa asemassa olevien alueiden kestäväen talouskehitystä. Talouden perusrakenteiden parantamisen tulisi näin ollen säilyä rakennerahastojen painopistealana.

3.7. Kertomuksesta käy ilmi unionin tavoitteen 2 alueilla saavutettu hidaskas – mutta kuitenkin positiivinen – noin 0,1 %:n suuruusluokkaa oleva vuotuinen työllisyystilanteen kohoneminen vuosina 1989–1997. Tämä on pettymys, vaikka komitea toteaaakin, että näiden alueiden yleinen työttömyysaste laski vuosina 1993–1997, kun taas EU:n kokonaistyöttömyys pysyi muuttumattomana kyseisinä vuosina.

3.7.1. Edellä mainitusta myönteisestä kehityksestä huolimatta komitea panee merkille, että työttömyysaste kohosi huomattavasti tavoitteen 2 alueilla kolmessa jäsenvaltiossa (Saksa, Ranska ja Italia) vuosina 1989–1997. Komissio kommentoi tilastoja yleisesti, mutta ei esitä erityisiä syitä tavoitteen 2 alueiden heikoille saavutuksille kyseisissä maissa. Komitea suosittaa, että tuleviin koheesio kertomuksiin sisällytetään erityiskommentti tavoitteen 2 tuen piiriin kuuluvien alueiden saavutuksista tietyissä jäsenvaltioissa. Laadullinen arvio on erittäin tärkeä nimenomaan tavoitteen 2 tukien osalta, koska määrälliset arviot eivät ole välttämättä luotettavia tällaisissa tapauksissa.

3.8. Kertomuksesta käy ilmi, että työpaikkojen luominen on ollut huomattavasti voimakkaampaa tavoitteen 5 b alueilla verrattuna koko EU:n alueeseen, mikä voidaan lukea suurella määrin pk-yritysten ansioksi. Komitean mielestä on oleellista, että EU:n maaseutujen ja syrjäisten alueiden (vuoristoalueet

mukaan lukien) kehityksen tukemista jatketaan ja että pk-yritysten tukeminen pysyy tärkeysjärjestyksen kärjessä. Uudet rakennerahastoasetukset eivät saa missään tapauksessa johtaa edellä mainittujen pyrkimysten vähenemiseen.

3.9. Komitea on hämmästynyt tutkiessaan kuudennen kausikertomuksen sisältämää alueiden talouskehitystä koskevaa tietoa, jonka mukaan rakennerahastotukea saavien tavoitteiden 1, 2 ja 5 b alueiden suhteellisessa talouden suorituskyvyssä on toisinaan suuriakin eroja. Komitean mielestä on tärkeää, että komissio pyrkii selittämään tulevissa kertomuksissa tällaisia suorituskykyä koskevia eroja. Vain siten voidaan määrittää parhaat käytänteet, joita voidaan sitten soveltaa heikommin onnistuneilla alueilla. Parhaita käytänteitä voidaan yksilöidä ja soveltaa kaikissa vaiheissa: erityisten aluesuunnitelmien suunnitteluvaiheessa, suunnitelmien toimeenpanomekanismeissa ja -järjestelyissä sekä aluetasolla tehtävässä arvioinnissa.

3.9.1. Mikäli parhaita käytänteitä onnistutaan erittelemään, läheisyysperiaatetta noudattaen tapahtuva rakennerahastotusten muuttaminen saattaa osoittautua aiheelliseksi, jotta rakennerahastot vaikuttaisivat parhaalla mahdollisella tavalla alueelliseen talouskehitykseen.

3.10. Komitea painottaa jälleen kerran yhteisöaloitteiden merkitystä epäsuotuisassa asemassa olevien alueiden avustamisessa. Komitealle tämän lausunnon valmistelun yhteydessä annetuista tiedoista ilmeni selvästi, että kumppanuuden ja ”alhaalta ylöspäin” -lähestymistavan periaatteet alueellisessa talouskehityksessä olivat ilmeisimmät yhteisöaloitteissa. Nämä aloitteet tarjoavat paikallisyhteisöille mahdollisuuden puuttua taloudellisista haittatekijöistä syntyviin ongelmiin ja löytää kunkin alueen olosuhteisiin soveltuvia ratkaisuja.

4. Kilpailukyky

4.1. Talous- ja sosiaalikomitea on tyytyväinen komission pyrkimyksiin tarkastella yksityiskohtaisesti kilpailukyky-käsitteen eri osatekijöitä. Pyrkimyksistä huolimatta kertomuksessa ei onnistuta määrittämään selvää kilpailukykyindeksiä tai muuta kilpailukykyyn mittaria, vaan siinä tyydytään määrittelemään kilpailukyky puhtaasti laadullisesti. Tämä rajoittaa suuresti käsitteen käyttökelpoisuutta ja mahdollistaa väärintulkinna. Analyysin puutteet käyvät eritoten ilmi kertomuksen kohdasta, jossa esitetään joukko suunnitelmia alueellisessa kilpailukyvyssä esiintyvien erojen poistamiseksi. Näyttää siltä, että suunnitelmissa sekoitetaan voimakkaan alueellisen talouskasvun syyt ja seuraukset. Käsitteen selkiyttäminen edellyttää lisätoimia. Näin ollen komitea esittää, että komissio kehittää – mahdollisesti yhteistyössä Eurostatin kanssa – selkeän tilastokehityksen, jonka puitteissa kilpailukykyä pystytään mittaamaan tai käyttämään indeksejä kilpailukyvyssä tapahtuvien muutosten arvioimiseksi.

4.1.1. Komitea toivoo siis komissiolta jatkotoimia kilpailukyky-käsitteen selventämiseksi. Lisäksi se kaipaa lähestymistapaa, jossa keskityttäisiin tarkemmin eri tekijöiden (työvoima ja pääoma) tuottavuuteen ja syihin, jotka selittävät alueellisessa kasvussa ilmenevät sekä työvoiman että pääoman tuottavuuden erot. Kuten kertomuksessa todetaan, tuottavuus on juuri se tekijä, joka yleensä määrittää alueellisen talouskasvun asteen ja vaikuttaa kilpailukykyyn.

4.1.2. Voidaan kuitenkin olla yhtä mieltä siitä, että sellaiset alueet menestyvät taloudellisesti, joilla on keskimääräistä paremmat palvelumarkkinat ja/tai teollisuus, paljon innovatiivista toimintaa, hyvät ja tehokkaat perusrakenteet sekä pätevää työvoimaa. Komission ja jäsenvaltioiden tulee yhdessä luoda parhaisiin käytänteisiin pohjautuva julkishallinnon toimintaperiaatteet, jotka vaikuttavat mainittujen neljän tekijän (jotka vaikuttavat yhteisesti alueiden talouksien menestymiseen) maantieteelliseen jakautumiseen.

4.2. Alueellisen talouskehityksen edistämisen yhteydessä havaituista kilpailukyky-käsitteen soveltamisen tietyistä heikkouksista huolimatta kertomuksessa onnistutaan erittelemään useita avaintemoja, joita kannattaa tarkastella yksityiskohtaisesti heikoimpien alueiden talouskehitystä tukevien politiikkojen luomista ajatellen. Tutkimustyön ja teknologian kehittämistoimien työpaikkojen voimakas keskittyminen EU:n vahvemille ns. ydinalueille on silmiinpistävää. Tämä vahvistaa sen, että heikoimpien alueiden tutkimus- ja kehittämistyöhön suunnatuille rakennerahastotoimille on annettava tärkeä rooli kaikissa koheesiopyrkimyksissä. Komitea panee merkille, että yhteisöaloitteilla on tässä asiassa keskeinen tehtävä ja että niillä on onnistuttu tukemaan etenkin pk-yritysten ttk-toimia EU:n heikommilla alueilla.

4.3. Kuudennessa kausikertomuksessa korostetaan oikeutetusti pk-yritysten tärkeyttä työpaikkojen luomisessa ja teknologisessa innovaatioissa kaikkialla EU:ssa. Komitea painottaa pk-yritysten tärkeää tehtävää siirryttäessä nopeasti tietoyhteiskuntaan. On selvää, että tälle alalle suunnattu tuki tulee säilyttää nykyisellään ja että sitä tulee mahdollisesti lisätä, kun otetaan huomioon pk-yritysten mahdollinen myönteinen vaikutus talouskehitykseen.

4.3.1. Kertomuksessa todetaan kuitenkin, että pk-yritysten vaikutusten analysointia vaikeuttaa pk-yritysten vaihteleva merkitys eri toimialoilla ja jäsenvaltioissa. Tämä koskee ennen kaikkea pk-yritysten menestyksellisen toiminnan jakaantumista teollisuus- ja palvelusektorien välillä. Kuten taulukosta 17 ilmenee, pk-yritysten työllistävä vaikutus vaihtelee toimialoittain. Komitea painottaa, että mahdollisimman suuri osa toimista tulisi suunnata suoraan eniten työpaikkoja luovien pk-yritysten tukemiseen.

4.3.1.1. Talous- ja sosiaalikomitean mielestä pk-yritysten täsmällistä roolia alueellisessa talouskehityksessä olisi tutkittava perusteellisemmin, ja tutkimustuloksista tulisi julkaista tiivistelmä seuraavissa koheesiokertomuksissa. Tutkimuksissa tulisi keskittyä ensisijaisesti seuraaviin seikkoihin: a) pk-yritysten selviytymisaste ja niiden "kuolevuuden" alueellisen vaihtelun syyt b) pk-yritysten mahdollinen panos tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnassa ja alueellisen vaihtelun syyt c) samantyyppistä toimintaa harjoittavien pk-yritysten markkinaosuuksien alueellinen vaihtelu d) etenkin pk-yritysten oman tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiokapasiteetin kehittämistä varten myönnetyn rakennerahastotuen laajuus. Vastavaa tutkimusta voitaisiin tehdä myös yritysverkostojen roolista.

4.4. Perusrakenteita ja henkilöresursseja koskevat komission tutkimustulokset olivat odotetun kaltaiset. Nämä kaksi seikkaa ovat avaintekijöitä heikoimpien alueiden talousnäkyä parannettaessa ja suorituskykyä tehostettaessa. On myös selvää, että näiden tavoitteiden hyväksi suunnatuista merkittävistä rakennerahastomäärärahoista huolimatta koheesiomaiden perusrakenteet ja sosiaalinen pääoma pysyvät usein jopa huomattavan alhaisina EU:n keskiarvoon nähden. Komitea panee eritoten merkille, että kuilut ovat huomattavia tietyissä ympäristöasioissa (esim. vesivarannot ja jätevesihuolto) ja koulutuksessa. Tämän pohjalta voidaan todeta, että näillä alueilla tarvitaan sekä yhteisiä EU-tason että jäsenvaltioiden omia lisätoimia.

4.5. Kertomuksessa tehdään tärkeä johtopäätös rakennerahastomäärärahojen "käyttöön otossa" käytettyjen mekanismien myönteisistä vaikutuksista. Kertomuksesta käy selvästi ilmi rakenteellisten toimintasuunnitelmien suunnittelussa, toimien toteuttamisessa ja niiden arvioinnissa harjoitetulla kumppanuudella saavutetut tulokset. Komitea on jatkuvasti tukenut komissiota sen moninaisissa pyrkimyksissä vahvistaa kumppanuutta, ja kertomus osoittaa tämän kannan selvästi hyväksi. Komitea toistaa jälleen kerran sitoutumisensa kumppanuuden periaatteeseen, joka tulisi sen mielestä lukea hyväksi käytänteeksi. Komitea kehottaa jäsenvaltioita kiinnittämään huomiota tähän periaatteeseen ja vahvistamaan sitä tarvittaessa kaikissa rakennerahastotoimien suunnitteluun ja toimeenpanoon liittyvissä näkökohdissa.

4.5.1. Komitean valmisteluryhmälle annettiin oiva esimerkki kumppanuuden vaikutuksesta kestäväan talouskehitykseen sen vieraillessa Skotlannin ylämailla ja saarilla tämän lausunnon valmistelutyön yhteydessä. Mahdollisuuden tarjoaminen paikallisten talous- ja yhteiskuntaelämän edustajille osallistua kumppanuuteen takaa, että useat paikallistason ryhmät tulevat todellakin talouskehityspyrkimysten "osakkaiksi". Tämä ei pelkästään paranna ohjelmien laatua, vaan se valaa lisäksi epäsuotuisten alueiden yksilöihin ja ryhmiin päättäväisyyttä ja parantaa yhteistyökykyä sosiaalisen ja taloudellisen edistyksen saavuttamiseksi. On oleellista, että paikalliset kumppanit saavat resursseja samantyyppistä "kykyjen parantamista" (*capacity-building*) varten. Tällä tarkoitetaan, että ne saavat relevanttia tietoa ymmärtääkseen paikallistalouden kehittämishelmiin liittyviä näkökohtia, millä taas taataan niiden kyky toimia

aktiivisesti julkishallinnon toimintaperiaatteiden suunnittelussa ja toimeenpanossa. Kumppanuuden muodossa tapahtuva osallistuminen on yksi talouskehityspyrkimysten onnistumisen avaintekijöistä, vaikka sitä saatetaan aliarvioida.

5. Laajentuminen

5.1. Komitea on tyytyväinen Euroopan unionin jäsenyyttä hakeneiden Keski- ja Itä-Euroopan maiden ja Kyproksen alueiden sosiaalista ja taloudellista tilannetta koskeviin komission kommentteihin, joita se pitää hyödyllisenä lisänä keskusteluun. Kommentit auttavat sijoittamaan oikeaan perspektiiviin edellä mainituissa maissa käynnistetyt laajat taloudelliset muutokset sekä alussa kielteiset vaikutukset, joita siirtymätoimilla oli asianomaisten maiden BKT:hen. Komission analyysi on erittäin hyödyllinen, kun otetaan huomioon EU-maissa laajalti esiintyvä huoli laajentumisesta todennäköisesti aiheutuvista lisäkustannuksista ja niiden kohdentumisesta koheesioon.

5.2. Komission analyysi on yleisesti hieman positiivisempi kuin tietyt hakijamaiden alueellista tilannetta koskevat kommentit. Hätkähdyttävää on se, että hakijamaiden aluekehitys on hyvin pitkälle EU-maille tyypillisen ydin-periferia-mallin mukaista. Siksi on tärkeää, että komissio valmistautuu ajoissa voidakseen antaa hakijamaiden viranomaisille ohjeita aiemman rakennerahastotoiminnan perusteella saatujen kokemusten pohjalta, jotta parhaita käytänteitä voitaisiin soveltaa hakijamaissa.

5.3. Kertomuksen sisältämistä tiedoista käy odotetusti ilmi, että kaikkien hakijamaiden BKT on huomattavasti EU-maiden keskiarvoa alhaisempi ja että näin ollen suurin osa hakijamaiden alueista kuuluisi tavoitteen 1 tuen piiriin nykyisten asetusten puitteissa. Komitea panee kuitenkin merkille, että hakijamaiden tietyillä ydinalueilla on ollut havaittavissa voimakasta talouskasvua vuodesta 1993 lähtien. Komission kertomuksessa

todetaan, että eräissä tapauksissa hakijamaiden elinkeinoelämän keskusten tietyt lähialueet saattavat saavuttaa yli 75 %:n asukaskohtaisen BKT-tason (EU:n keskiarvoon verrattuna) laajentumiseen mennessä. Tämä on rohkaisevaa, vaikka EU-maiden kehityksen kiinniotto onkin ollut epätasaista ja sitä ei ole tapahtunut tietyissä valtioissa ollenkaan.

5.3.1. KIE-maiden keskimääräinen asukaskohtainen BKT on nykyisin vaihtokurssein laskettuna noin 13 % EU:n keskiarvosta. Tämä on viite siitä, missä määrin yhteisön tuki on tarpeen sosiaalisen ja taloudellisen tilanteen parantamisessa ja kyseisten maiden liittymisvalmisteluissa.

5.4. Hakijamaiden sisäiset alueelliset erot ovat hyvin suuria kuten oli otaksuttavissa. Hyvin epätasaiseen talouskehitykseen vaikuttanevat ensimmäisessä siirtymävaiheessa kaksi voimaa. Ensimmäiseksi mainittakoon siirtymämaiden julkistalouden erittäin huono tilanne, mikä tarkoittaa sitä, että paikallista pääomaa on vain hyvin vähän saatavana siirtymäprosessissa jäljessä olevia alueita varten. Toiseksi talousuudistuksen myötä alkanut ulkomaisten suorien investointien virta on keskittynyt voimakkaasti suppeahkoon määrään suosikkialueita, jotka sijaitsevat tavallisesti pääkaupunkien läheisyydessä. Näin ollen siirtymäprosessin epätasaisuus kaikissa hakijamaissa ja prosessin käynnistämistä seuranneet taloudelliset mukautukset ovat kasvattaneet yksittäisten hakijamaiden alueiden välistä kuilua.

5.5. On selvää, että laajentuminen on suuri haaste EU:n koheesiot toiminnalle. Haastetta ei voida kieltää eikä sen vaikutuksia EU:n talousarvioon aliarvioida. Komission analyysin pohjalta on kuitenkin myös ilmeistä, että itse laajentuminen tulee vauhdittamaan hakijamaiden talouskehitystä. Komitea painottaa, että laajentuminen tarjoaa todellisia etuja sekä hakijamaille että EU:lle. Edut on eriteltävä, jotta ylimääräisiä koheesiokustannuksia voitaisiin arvioida asianmukaisesti ja jotta niitä ei pidettäisi EU:n kannalta "puhtaana tappiona". Laajentumisesta syntyy todellista taloudellista etua, joka osittain korvaa todennäköiset ylimääräiset koheesiokustannukset.

Bryssel 22. syyskuuta 1999.

*Talous- ja sosiaalikomitean
puheenjohtaja*

Beatrice RANGONI MACHIAVELLI

Talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta "Ehdotus neuvoston asetukseksi (EY) yhteisön lainsäädännön soveltamisesta Kanariansaariin annetun asetuksen (ETY) N:o 1911/91 muuttamisesta"

(1999/C 329/09)

Neuvosto päätti 8. syyskuuta 1999 Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 262 artiklan nojalla pyytää talous- ja sosiaalikomitean lausunnon edellä mainitusta ehdotuksesta.

Asian valmistelusta vastannut "talous- ja rahaliitto, taloudellinen ja sosiaalinen yhteenkuuluvuus" -jaosto antoi lausuntonsa 1. syyskuuta 1999. Esittelijä oli John Simpson.

Talous- ja sosiaalikomitea hyväksyi 22. ja 23. syyskuuta 1999 pitämässään 366. täysistunnossa (syyskuun 22. päivän kokouksessa) seuraavan lausunnon äänin 114 puolesta yhden pidättyessä äänestyksestä.

1. Johdanto

1.1. Komissio on tehnyt uuden ehdotuksen neuvoston asetukseksi yhteisön lainsäädännön soveltamisesta Kanariansaariin annetun asetuksen (ETY) N:o 1911/91 muuttamisesta.

1.2. Asetusmuutoksessa lykätään 30. päivään kesäkuuta 2000 vaatimusta alentaa suunnitellun aikataulun mukaisesti tiettyjen tuotteiden paikallisen tuotannon suojeleustetta erityisellä paikallisella tuotanto- ja tuontiverolla (*arbitrio sobre la producción y sobre las importaciones*, APIM, jota selvittää tuonnempina yksityiskohtaisesti). Nykyisessä asetuksessa veroa säädetään alennettavaksi vuosittain 20 prosenttia 31. päivästä joulukuuta 1996 lähtien siten, että vero poistetaan kokonaan 31. päivästä joulukuuta 2000 alkaen, jolloin Kanariansaarilla sovelletaan kaikilta osin Euroopan yhteisön yhteistä tullitariffia.

1.3. Asetusmuutoksella veron alentamista lykätään kuudella kuukaudella, kun se muutoin olisi toteutettu 31. joulukuuta 1999. Samalla kun määräaika myöhäistetään, komissio tarkastelee veron poistamisen vaikutusta tiettyihin toimialoihin. Komissio tutkii, tarvitaanko tällaisilla herkillä toimialoilla vielä lisää erityistoimia ja mitä hyötyä niistä olisi, sekä tekee neuvostolle tarvittaessa uuden ehdotuksen.

1.4. Neuvoston on hyväksyttävä asetusmuutos yksimielisesti.

1.5. Vuonna 2000 mahdollisesti hyväksyttävät uudet järjestelyt on hyväksyttävä neuvostossa määränemmistöllä Amsterdamin sopimuksella muutetun 299 artiklan 2 kohdan mukaisesti.

2. Kanariansaariin sovellettavat erityismääräykset

2.1. Kanariansaarista tuli osa Euroopan unionia Espanjan liittyttyä EU:hun vuonna 1986.

2.2. Espanjan ja Portugalin liittymisasiakirjassa tunnustetaan saariston erityisluonne sekä sen vaikea sosiaalinen ja taloudellinen tilanne⁽¹⁾. Kanariansaarten erityisvaikeudet tunnustettiin jättämällä ne alun perin yhteisön tullialueen ja yhteisen kauppapolitiikan ulkopuolelle, eikä niihin sovellettu yhteistä maatalous- eikä kalastuspolitiikkaa.

2.3. Viime vuosina on toteutettu toimenpiteitä, joilla mainittujen erivapauksien laajuutta ja vaikutusta on supistettu myönteisessä hengessä.

2.4. Jäljempänä selostettu APIM-verotusjärjestelmä otettiin käyttöön vuonna 1973, ja sitä jatkettiin Espanjan liittyttyä yhteisön jäseneksi. Veron tarkoituksena on suojella saarten tehdasteollisuuden herkimpiä aloja.

2.5. Kanariansaarten erityisongelmat yhtenä yhteisön uloimmista alueista on tunnustettu eri tavoin, muun muassa seuraavasti:

1. Neuvosto on antanut asetuksen (ETY) N:o 1911/91⁽²⁾, jossa säädetään, miten yhteisön lainsäädäntöä sovelletaan Kanariansaariin.

2. Neuvosto on tehnyt päätöksen 91/314/ETY (Poseican)⁽³⁾ vaihtoehto-ohjelman käynnistämiseksi erityisesti Kanariansaarten syrjäisen sijainnin ja saaristoaseman huomioon ottamiseksi.

3. Komissio on tehnyt päätöksen asetuksen (ETY) N:o 1911/91⁽⁴⁾ mukaisesta tuotanto- ja tuontiverosta (APIM).

⁽¹⁾ Liittymisasiakirja, pöytäkirja N:o 2. Kanariansaaret jätettiin tuolloin erityisesti yhteisen tullialueen ja yhteisen maatalouspolitiikan soveltamisalan ulkopuolelle.

⁽²⁾ EYVL L 171, 29.6.1991, s. 1.

⁽³⁾ EYVL L 171, 29.6.1991, s. 5.

⁽⁴⁾ EYVL L 10, 13.1.1996, s. 38.

4. Neuvosto on antanut asetuksen (ETY) N:o 1601/92, jossa perustettiin tiettyjen maataloustuotteiden kauppaa koskeva erityinen hankintajärjestelmä ja siihen liittyvät erityistoimenpiteet väliaikaisten poikkeuksien mahdollistamiseksi yhteisestä maatalouspolitiikasta.
5. Komissio on tehnyt päätöksen, joka koskee Regisyhteisöaloitteen II vaihetta vuosina 1994–1999 ohjelman käynnistämiseksi nopeuttamaan Kanariansaarten nykyistä tiiviimpää taloudellista yhdentymistä Euroopan yhteisöön; ohjelmaan sisältyy 216,9 milj. ecun suuruinen määräraha, josta 94 % on peräisin EAKR:sta ja 6 % EMOTR:sta, ja ohjelman kokonaiskustannukset ovat 385,5 milj. ecua.
6. Rakennerahastoista myönnetään vuosina 1994–1999 yhteensä 660 milj. ecua rahoitusohjelmaan, jonka kokonaisrahoitus on vuoden 1994 hinnoin 1 052 mrd. ecua jäsenvaltioiden ja yksityisen sektorin rahoitus mukaan lukien.⁽¹⁾ Rahoituksessa ei oteta huomioon Espanjan alueidenvälisiin ohjelmiin sisältyvien tukien vaikutusta.

3. APIM (arbitrio sobre la producción y sobre las importaciones)

3.1. APIM-veroa ehdotetaan sovellettavaksi jatkuvasti ja seitsemään tuoteryhmään nykyisen suuruisena 30. päivään kesäkuuta 2000 asti.

3.2. Tuotteet kuuluvat yhteisen tullitariffin nimikkeistön mukaisiin tiettyihin tuoteryhmiin. Yksityiskohtaiset luokitukset ilmenevät ehdotuksen liitteestä, jossa on lueteltu seuraavat tuoteryhmät:

- eri elintarvikkeet
- tupakka
- kemianteollisuuden tuotteet
- paperiteollisuuden tuotteet
- tekstiilit
- metalliteollisuus
- muut (erikseen luetellut) teollisuustuotteet.

3.3. Komissio on tehnyt sen johtopäätöksen, että APIM-veron poistaminen saattaisi vaarantaa työllisyystilannetta kohdassa 3.2 luetelluilla aloilla. Veronkannon lakkauttamisen haittavaikutuksista kunkin alan työllisyyteen on tehty seikka-peräisiä arvioita.

3.4. Komissio ei ole hyväksynyt Espanjan viranomaisten ehdotusta sisällyttää virvoitusjuomat ja rakennusmateriaalit luetteloon tuotteista, joiden APIM-verokannan alentamista lykätään.

3.5. Mikäli muutos hyväksytään, APIM-veroa sovelletaan ainoastaan 10 prosenttiin Kanariansaarten tuonnin kokonaisuudesta. Korkein veroprosentti olisi tupakalta perittävä, enintään 6,9 prosentin suuruinen vero sekä erikseen luetelluilta teollisuustuotteilta perittävä 2,3 prosentin vero.

3.6. Komissio toteaa, että ehdotetun toimenpiteen, jolla kumottaisiin väliaikaisesti asetuksessa (ETY) N:o 1911/91 säädetyt periaatteet, tulee liittyä Kanariansaarten ja yhteisön yhdentymisprosessiin, ja sillä voidaan ainoastaan pyrkiä lieventämään talouden välttämättömän sopeuttamisen vaikutuksia⁽²⁾.

4. Kanariansaarten taloudellinen ja sosiaalinen tilanne

4.1. Kanariansaarten väkiluku on 1,6 miljoonaa. Saaret ovat yksi Espanjan autonomisista alueista, ja ne vastaavat pitkälti itse oman taloutensa kehittämisestä.

4.2. Yhteisö on todennut saarilla olevan tavallisuudesta poikkeavia erityisongelmia, jotka vaikuttavat saarten ja yhteisön yhdentymiseen.

4.3. Saarille on ominaista niiden suuri riippuvuus matkailutuloista. Kanariansaarilla käy vuosittain yli 10 miljoonaa matkailijaa. Matkailu on tulolähteenä sekä hyödyllinen että haitallinen, ja siksi elinkeinon ympäristökestävyys on suunniteltava huolellisesti luonnonvarojen käytön, etenkin vesihuollon osalta.

4.4. Alueella vallitsevan ilmaston ansiosta banaanien ja tomaattien viljely ja vienti sekä viinintuotanto on verraten kannattavaa.

4.5. Saarten elinkeinoelämää hallitsevia tekijöitä ovat niiden etäisyys Euroopan tärkeimmistä markkinoista ja useiden saarien muodostama pirstoutunut, suhteellisen pienimuotoinen talousalue. Tuotteiden kuljetuskustannukset saarilta mantereelle ja päin vastoin maksetaan korvaamalla viejille osa saarten ja muun EU:n välisen tuonnin ja viennin ylimääräisistä kuljetuskustannuksista.

4.6. Saarilla on runsaasti työttömyyttä. Tuoreen tilaston mukaan alueen työttömyysaste oli EU:n neljänneksi korkein Nuts II -kriteerein mitattuna⁽³⁾.

4.7. Vuosina 1987–1997 työttömyys laski 25 prosentista 21 prosenttiin, mutta keskimääräinen työttömyysaste on edelleen noin kaksi kertaa korkeampi kuin muualla EU:ssa.

⁽¹⁾ *The Impact of Structural Policies on Economic and Social Cohesion in the Union, 1989–1999* (ensimmäinen maakohdainen arvio, lokakuu 1996), Euroopan komissio, s. 166.

⁽²⁾ KOM(1999) 226 lopull., kohta 7.

⁽³⁾ Kuudes kausikertomus Euroopan unionin alueiden sosiaalisesta ja taloudellisesta tilanteesta, Euroopan komissio, kaavio 43.

4.8. Bruttokansantulo henkeä kohti Eurostatin mittaamilla ostovoimastandardeilla ilmaistuna on kasvanut vuoden 1986 luvusta, 69 prosentista EU:n keskimääräisestä, 74,3 prosenttiin vuonna 1996⁽¹⁾. Tämä on huomattava parannus, mutta BKTL on silti vielä riittävän alhainen määrittelemään alueen tavoitteen 1 piiriin kuuluvaksi, mikä on varmistettu vuoteen 2006 asti.

5. Tuleva kehitys

5.1. Amsterdamin sopimuksen 299 artiklan 2 kohdassa (aiemmin 227 artiklan 2 kohdassa) määrätään erityisesti, että sopimuksen määräyksiä sovelletaan Ranskan merentakaisiin departementteihin, Azoreihin, Madeiraan ja Kanariansaariin. Neuvosto hyväksyy parlamenttia kuultuaan⁽²⁾ erityistoimenpiteitä, joiden tarkoituksena on määritellä ne edellytykset, joilla sopimusta sovelletaan kyseisiin alueisiin, ja ottaa huomioon niiden rakenteellisen, sosiaalisen ja taloudellisen tilanteen, jota vaikeuttaa niiden syrjäinen sijainti, saaristoluonne, pieni koko, vaikea pinnanmuodostus ja ilmasto sekä taloudellinen riippuvuus muutamista harvoista tuotteista. Viittauksen tuotteisiin voidaan katsoa sisältävän myös palvelut.

5.2. Erityistoimenpiteissä tulee ottaa huomioon sellaiset alat kuten tulli- ja kauppapolitiikka, veropolitiikka, tullittomat alueet, maatalous- ja kalastuspolitiikka, raaka-aineiden ja välttämättömien kulutustavaroiden toimittamisedot, valtiontuen eri muodot sekä edellytykset rakennerahastoihin ja laajalaisiin yhteisön ohjelmiin pääsemiselle.

5.3. Mainitut erityistoimenpiteet on hyväksyttävä "heikentämättä yhteisön oikeusjärjestyksen, sisämarkkinat ja yhteiset politiikat mukaan luettuina, yhtenäisyyttä ja johdonmukaisuutta".

5.4. Komissio on jo päättänyt, että Kanariansaaret ovat ohjelmakaudella 2000–2006 tavoitteen 1 piiriin kuuluva yhteisön alue. Tilanne jatkuu samana kuin oli päätetty vuoteen 1999 asti. Kanariansaaret täyttävät edelleen myös koheesiorahaston vaatimukset, mikä lisää niiden tukikelpoisten kustannusten enimmäismäärää, joita voidaan rahoittaa rakennerahastoista.

6. Päätelmät ja suositukset

6.1. Talous- ja sosiaalikomitea suhtautuu myönteisesti sille tarjoutuneeseen tilaisuuteen esittää huomioita ehdotuksesta

⁽¹⁾ Mt., kaavio 43.

⁽²⁾ Nimenomaista viittausta talous- ja sosiaalikomitean tai alueiden komitean kuulemiseen ei 299 artiklan 2 kohta näin muutettuna sisällä.

Kanariansaariin sovellettavasta yhteisön lainsäädännöstä annetun asetuksen (ETY) N:o 1911/91 muuttamiseksi.

6.2. Komitea toteaa, että Euroopan unionin uloimmat alueet on otettava erityisesti huomioon yhteisöpolitiikkoja sovellettaessa noudattaen kuitenkin mahdollisimman tarkoin kyseisten politiikkojen henkeä ja yksityiskohtia. Komitea kannattaa erityisesti perustamissopimuksen 299 artiklan 2 kohdan määräystä olla heikentämättä yhteisön oikeusjärjestyksen yhtenäisyyttä ja johdonmukaisuutta.

6.3. Kanariansaarten taloudellinen asema on aivan ilmeisesti parantunut viime vuosina sekä absoluuttisin että suhteellisin luvuin mitattuna. Tämän suuntaisen kehityksen vahvistaminen on kuitenkin edelleen toivottavaa.

6.4. TSK suhtautuu näin ollen myönteisesti siihen, että komissio on sitoutunut tarkastelemaan yhdessä Espanjan viranomaisten kanssa APIM-veron poistamisen seurauksia ja tekemään tarvittaessa ehdotuksen mahdollisista toimita. Tarkoituksena on poistaa vero vaarantamatta alueen tuotantoa herkillä aloilla.

6.5. Vaikka TSK kannattaa komission ehdotuksen yleislinjaa, olisi hyvä tarttua tilaisuuteen ja tarkistaa APIM-verotusjärjestelmän vaikutuksen lisäksi myös kaikkien yhteisöpolitiikkojen vaikutus Kanariansaarten kehitykseen ja pyrkiä tekemään ehdotuksia saarten yhdentämiseksi nykyistä lähemmin yhteisöön ja uutta luovien toimien käynnistämiseksi kehittämään saaria.

6.6. TSK kannattaa näin ollen perusteluita muuttaa asetusta (ETY) N:o 1911/91 lykkäämällä APIM-veron asteettaista poistamista. Tämä on sopiva tapa tarkistaa perusteellisesti Kanariansaarten kehittämismenetelmiä.

6.7. Tarkistuksen jälkeen talous- ja sosiaalikomitea seuraa kiinnostuneena myöhemmin tehtäviä ehdotuksia ja toivoo komission tarjoavan komitealle tilaisuuden antaa lausunto ehdotusten täytäntöönpanosta.

Bryssel 22. syyskuuta 1999.

*Talous- ja sosiaalikomitean
puheenjohtaja*

Beatrice RANGONI MACHIAVELLI

Talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta "Kansalaisyhteiskunnan tehtävä ja panos Euroopan rakentamisessa"

(1999/C 329/10)

Talous- ja sosiaalikomitea päätti täysistunnessaan 28. tammikuuta 1999 työjärjestyksensä 23 artiklan 3 kohdan nojalla antaa lausunnon aiheesta "Kansalaisyhteiskunnan tehtävä ja panos Euroopan rakentamisessa" sekä työjärjestyksen 11 artiklan 4 kohdan ja 19 artiklan 1 kohdan nojalla asettaa alakomitean valmistelemaan kyseistä aihetta koskevia töitä.

Alakomitea hyväksyi lausuntoluonnoksensa 30. elokuuta 1999. Esittelijä oli Anne-Marie Sigmund.

Komitea hyväksyi 22. ja 23. syyskuuta 1999 pitämässään 366. täysistunnessa (syyskuun 22. päivän kokouksessa) seuraavan lausunnon. Äänestyksessä annettiin 116 ääntä puolesta ja 2 vastaan 13:n pidättyessä äänestämästä.

1. Johdanto

1.1. Komitea järjestää puheenjohtajansa Beatrice Rangoni Machiavellin aloitteesta tämän vuoden lokakuussa konventin, jossa käsitellään järjestäytyneen kansalaisyhteiskunnan roolia ja panosta Euroopan rakentamisessa. Tässä konferenssissa on kolmen työryhmän määrä laatia konkreettisia ehdotuksia. Tilaisuuden aihe on loogista jatkoa komitean lausunnossa "Kansalaisten Eurooppa"⁽¹⁾ kehitetylle mallille. Sen mukaisesti konventin ei ole määrä olla yksittäinen tapahtuma, vaan se näyttää suuntaa komitean lähivuosien ohjelmalle.

1.2. Käsillä olevan lausunnon on laatinut alakomitea, jonka tavoitteena on ollut tukea asianmukaisilla valmistelutöillä konventin sujumista. Alakomitean jäsenet eivät ole katsoleet tehtäväkseen tarjota valmiita ratkaisuja, vaan pyrkivät lähestymään aihetta järjestelmällisesti, yksilöimään toimijat ja rajamaan institutionaalisessa kentässä toimintakehyksen konkreettisia ehdotuksia varten. Lausunnon viimeisessä osassa esitellään konkreettisia ratkaisumalleja, joita voidaan käyttää keskustelujen pohjana konferenssin eri työryhmissä.

2. Yleistä

2.1. Nyt päättyvässä olevalla 20. vuosisadalla ihmiset kokevat syvälekäyvän muutoksen, joka koskee eri elämänalojen sisältöjen lisäksi myös niiden rakenteita.

2.2. 1800-luvun lopussa Euroopassa syntyivät yhteiskunnalliset oikeudet, jotka johtivat 1900-luvulla sosiaaliseen oikeusvaltioon. Niiden merkitys rauhalle, poliittiselle vapaudelle, talouden kasvulle ja sosiaaliselle yhteenkuuluvuudelle on kiistämätön. Toisaalta on myös tarpeen vastata uusiin haasteisiin kuten maailmanlaajuistumiseen, joskin näiden muutosten muodon ja sisällön suhteen on vielä paljon avoimia kysymyksiä.

2.3. On selvää, että uudistuskeskustelua käydään myös yhteisön tasolla. Tavoitteenasettelun kehitys perustamissopimuksista Amsterdamin sopimukseen edellyttää rakenneuudistuksia, jotka on käynnistettävä ripeästi.

2.3.1. Tässä yhteydessä ei sovi unohtaa, että Euroopan yhdentymisaate perustui ajatukseen rauhan varmistamisesta eikä puhtaasti taloudellisiin näkökohtiin. Yhdentymisaate mainitaankin ensimmäisenä Euroopan hiili- ja teräsyhteisön perustamissopimuksen johdanto-osassa (rauhan turvaaminen, panos järjestyneeseen ja elävään Eurooppaan sekä elintason säilyttäminen ja nostaminen).

2.3.2. Samalla Euroopan unionin tehtävät ovat vastaavasti laajentuneet; ne ulottuvat nykyisin alkuperäisistä – puhtaasti taloudellisista – vastuualueista ympäristöön, kansanterveyteen ja kuluttajansuojaan sekä koulutukseen, sosiaalipolitiikkaan ja työllisyyteen.

2.3.3. Kaikki tämä osoittaa, ettei "Euroopan yhdentymistä" tule käsittää tilaksi vaan prosessiksi, joka muuttuu jatkuvasti mutta kykenee myös reagoimaan muutokseen. Tässä valossa on ymmärrettävä myös Euroopan unionista Maastrichtissa solmitun sopimuksen johdanto-osa, jossa Euroopan unionia ei määritellä lopullisesti, vaan prosessi jätetään tietoisesti avoimeksi käyttämällä sanamuotoa "yhä läheisempi liitto".

2.4. Euroopan unionin on tällä hetkellä vastattava laajentamisen, yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan ja monien institutionaalisten ongelmien kaltaisiin arkaluonteisiin ja osittain hyvin tunnepitoisiin kysymyksiin. Lisäksi se kärsii kansalaistensa luottamuspulasta; nämä moittivat Euroopan unionia tehotomuudesta, muistuttavat demokratiavajeesta ja vaativat enemmän kansalaisyhteisyyttä. Euroopan yhdentymisen tarvitsisi kuitenkin juuri nyt kipeämmin kuin koskaan kansalaisten sitoutumista ja tukea. Kumpikaan ei tällä hetkellä näytä riittävän varmalta.

2.5. Juuri kansalaisyhteisyydestä (tai sen puutteesta) puhuttaessa mainitaan yhä uudelleen termi "kansalaisyhteiskunta". Siihen viitataan mitä erilaisimmissa yhteyksissä ilman, että viittaussuhde on aina selvä. Vaikuttaa lähes siltä, että "kansalaisyhteiskunnasta" on tullut muotisana, jota käytetään usein,

(1) EYVL C 313, 30.11.1992, s. 34.

vaikkei käy selvästi ilmi, mitä sanan käyttäjät sillä todella tarkoittavat. Kokemuksesta tiedetään, että keskustelussa voidaan päästä hyviin tuloksiin vain, jos ensin on päästy yksimielisyyteen sen perusteista. Alakomiteasta on siksi tärkeää esitellä ensin kansalaisyhteiskunnan historialliset juuret ja kehitys, jotta se voi tämän jälkeen esittää tieteellisten teorioiden avulla vallitsevaa poliittista todellisuutta vastaavan määritelmän⁽¹⁾.

3. Historiallinen katsaus

3.1. Kansalaisyhteiskunnan käsitteen historiaa länsimaisessa politiikan teoriassa leimaa sen merkityssisällön vaihtelu, ja nyt on tärkeää poistaa tämä monitulkintaisuus kattavan käsitteenmäärittelyn avulla.

3.2. Valistukseen asti kansalaisyhteiskunta merkitsi tietyn tyyppistä, oikeudellisesti säänneltyä poliittista yhteenliittymää. Aristoteleelle *koinonia politikè* oli yhteiskunnallinen ulottuvuus, joka kattoi kaikki muut ulottuvuudet ja kohosi niiden yläpuolelle. Cicero käytti tässä yhteydessä nimitystä *societas civilis*. Myös keskiajalla kansalaisyhteiskunnan poliittinen määritelmä säilyi hallitsevana, mutta laajeni kuitenkin sikäli, että se ymmärrettiin nyt vastakohtana uskonnolliselle yhteisölle. Siten käsite maallistui. Tässä yhteydessä on syytä huomata, että käsitteet kansalaisyhteiskunta ja valtio ovat tässä perinteessä lähes samanmerkityksisiä. Näin nähtynä kansalaishenki on se moraalinen arvo, joka liitetään kansalaisyhteiskuntaan. Se merkitsee roomalaisen perinteen mukaisesti, että kansalaisyhteiskunnan jäsenet hyväksyvät kansalaisvelvollisuudet hoitaakseen.

3.3. Noin vuodesta 1750 lähtien kansalaisyhteiskunnan käsitteen merkitys näyttää kääntyvän lähes päinvastaiseksi. Sitä ei enää sijoitettu valtion kanssa samaan semanttiseen kenttään, vaan se sai yhä enemmän valtion vastakappaleen merkityspiirteitä. Nouseva porvaristo liberaaleine aatteineen oli nimittäin kaapannut kansalaisyhteiskunnan käsitteen poliitikasta erillisen yhteiskunnan alueen, markkinoiden ja yksityiselämän, nimitykseksi. Siihen liitetty moraalinen ja yhteiskunnallinen hyve ei enää ollut kansalaishenki, vaan kultivoituneisuus, millä tarkoitettiin hyviä tapoja ja moitteetonta käytöstä ihmisten välisessä kanssakäymisessä.

3.4. Fergusonilla oli mielessään tämä liberaali malli, kun hän lauloi kansalaisyhteiskunnan ylistyslaulua. Juuri tämä epäpoliittinen lähestymistapa häiritsi Hegelin ja Marxin kaltaisia 1800-luvun ajattelijoita, jotka arvostelivat sitä puolueelliseksi ja yksipuoliseksi. He yhdistivät kansalaisyhteiskunnan käsitteen pitkälti porvariston atomistiseen maailmankuvaan ja porvarillisen oikeuden aikaansaamaan suhteiden kaavamaiseen oikeudellistamiseen.

3.5. Liberalismi ja sosialismi riitelivät kansalaisyhteiskunnan käsitteestä, joka nyt määriteltiin poliittisen sektorin vasta-

kappaleeksi: edellinen näki siinä yksilönvapauden ja sopimukseen perustuvien yhteenliittymien tyyssijan, kun taas jälkimmäinen piti sitä valtasuhteiden ja luokkaerojen ilmauksena.

3.6. Merkille pantavaa on, että 1800-luvulta lähtien osa poliittisista ja yhteiskuntateoreetikoista on pyrkinyt poistamaan tämän ristiriidan "antiikin–keskiajan" ja "uuden ajan – porvarillisen" kansalaisyhteiskuntakäsitysten välillä samoin kuin jälkimmäisessä vallitsevan jaon liberaaliin ja sosialistiseen leiriin.

3.7. Näin muodostui Tocquevillen, Durkheimin ja Weberin ajatuksista nouseva modernin kansalaisyhteiskunnan tulkinta, jossa painotettiin samanaikaisesti neljää näkökohtaa:

- Kansalaisyhteiskunnalle ovat tyypillisiä enemmän tai vähemmän viralliset instituutiot. Tämä verkosto muodostaa itsenäisen yhteiskunnallisen alueen, joka on erillinen sekä valtiosta että perhe- ja yksityiselämästä tiukassa merkityksessä. Näillä instituutioilla on lukuisia funktioita (jotka ovat luonteeltaan paitsi taloudellisia myös uskonnollisia, kulttuurisia, sosiaalisia jne.), ja ne ovat yhteiskunnallisen integraation kannalta ratkaisevassa asemassa.
- Yksilöt kuuluvat kansalaisyhteiskunnan instituutioihin vapaaehtoisesti. Kansalaisyhteiskunnan muodostavien yhdistysten, yritysten ja ryhmien jäseniä ei koskaan pakoteta liittymään niihin, ei poliittisen velvoitteen eikä minkään muka "luonnollisen" yhteisöön kuuluvuuden perusteella.
- Kansalaisyhteiskunnan tukirunkona on laillisuus. Yksityselämän, mielipiteen- ja yhdistymisvapauden kunnioittamisen demokraattiset periaatteet muodostavat kansalaisyhteiskunnan normatiivisen tukirungon. Kansalaisyhteiskunta on riippumaton valtiosta, muttei millään muotoa oikeudellisesti sääntelemätön alue.
- Kansalaisyhteiskunta on kollektiivisen mielipiteenmuodostuksen ja kansalaisten edustuksen foorumi. Kansalaisyhteiskunnan organisaatiot muodostavat tärkeän "siteiten" yksilön ja valtion välille. Ilman niiden välitystoimintaa demokraattinen keskustelu ei olisi mahdollista.
- Kansalaisyhteiskunta luo eräässä kristillisessä ajattelusuuntauksessa tarkoitettun toissijaisuuden tilan; tämä toissijaisuusmalli antaa mahdollisuuden perustaa valtiosta riippumattomia mutta sen tunnustamia vallan tasoja.

4. Kansalaisyhteiskunta: Euroopan demokraattisten liikkeiden yhteinen nimittäjä

4.1. Eurooppalaisten yhteiskuntien muutokset ovat pääsyy siihen, että viime vuosina kansalaisyhteiskunnan käsite on saanut osakseen laajaa kansainvälistä mielenkiintoa niin käytännössä kuin teoreettisesti. On merkittävää, että täysin erilaisista historiallisista taustoistaan huolimatta sekä Länsi- että Itä-Euroopan kansalaisryhmät ja -liikkeet lähestyvät yhdessä tätä aihetta. Etsittäessä yhteiskuntamallia, joka tarjoaisi tasapainon rajoittamattoman individualismin ja esivaltaan perustuvan järjestyksen välillä, kansalaisyhteiskunnasta tuli paljon keskusteltu aihe.

⁽¹⁾ Ks. kohdat 6.1 ja 7.1.

4.2. Kun Länsi-Euroopassa ja Yhdysvalloissa etualalla oli kysymys, miten kansalaiset voisivat taas kehittää yhteishenkeä ja vahvistaa siten yhteisön edellyttämiä sosiaalisia siteitä, keskityttiin Keski- ja Itä-Euroopassa ensin purkamaan valtion kaikkivoipaisuus, joka oli kommunististen valtajärjestelmien perintöä.

4.3. Länsimaiden nykyiset vaikeudet eivät koske ainoastaan talous-, sosiaali- tai rahoitusala. Ne liittyvät ennen muuta kansalaisyhteiskunnan sisältä päin muuttuviin organisaatio-muotoihin sekä julkisen toiminnan rajoihin monitahoisessa yhteiskunnassa.

4.4. Keski- ja Itä-Euroopan valtioiden puolestaan ei ole osittain edelleenkin onnistunut yhtäältä herättää luottamusta uusiin valtiollisiin instituutioihin eikä toisaalta luoda vahvan kansalaisyhteiskunnan edellyttämiä rakenteita. Euroopan unionille tämä seikka on laajentumisen kannalta erityisen merkittävä. Myös komitea on jo tehnyt lukuisia aloitteita tukeakseen KIE-maita niiden rakennustyössä, ja näiden toimien jatkaminen on tärkeällä sijalla komitean työssä.

5. Yritys kansalaisyhteiskunnan kuvaukseksi

5.1. Kansalaisyhteiskunnasta ei ole yhtenäistä ja sitovaa teoriaa. Sen käsite on liiaksi sidoksissa yksittäisten yhteiskuntien konkreettisiin historiallisiin kehityskulkuihin ja liian normatiivinen salliakseen enemmän sitovuutta kuin sitoutumisen demokraattiseen järjestelmään. Kansalaisyhteiskunta on yläkäsite kaikelle sellaisten yksilöiden ja ryhmien yhteiskunnallisen toiminnalle, jotka eivät ole lähtöisin valtiosta eivätkä sen johtamia. Kansalaisyhteiskunnan erityispiirre on, että se on dynaaminen käsite, jolla kuvataan samanaikaisesti tilaa ja toimintaa. Kansalaisyhteiskunnan osallistumiseen perustuva malli sisältää myös mahdollisuuden vahvistaa luottamusta demokraattiseen järjestelmään ja luoda siten myönteisempi ilmasto uudistuksille ja innovaatioille.

5.2. Eräitä kansalaisyhteiskunnan käsitteen rakennuskiviä

5.2.1. Kansalaisyhteiskunnan kehittyminen on kulttuurinen prosessi, joten ”kulttuuri”⁽¹⁾ on kansalaisyhteiskunnan käsitteen määräävä osatekijä ja liittyy kaikkiin seuraavassa lueteltuihin käsitteisiin. Jos lähtökohdaksi otetaan kulttuurin – hyvin laaja – määritelmä tietyn yhteiskunnan jäsenille merkityksellisten arvojen muodostamana suuntautumisjärjestelmänä, jäsentää kulttuuri myös kansalaisyhteiskunnan toimintakenttää.

– Moniarvoisuus: Moniarvoisessa yhteisössä kukin jäsen päättää itse, millaisen panoksen hän antaa yhteisölle,

jonka tarkoituksena puolestaan on parantaa yhteiselämän edellytyksiä. Tämä ei koske pelkästään toiminnan sisältöä vaan myös sen muotoa, joten myös kansalaisyhteiskunnassa vallitsevat ajatustenvaihdon ja sosiaalisten kontaktien muodot yhdistävät moninaisia ryhmittymiä ja luovat tiettyä vakautta sen viestintään. Tässä yhteydessä on syytä huomata, ettei tämä julkinen keskustelu rajoitu pelkkään viestintään, vaan osallistujat vaihtavat myös normatiivisia sisältöjä. Tällainen erilaisten näkemysten ja asenteiden yhteensovittaminen ei tapahdu kuitenkaan itsestään, vaan edellyttää jatkuvaa halua ja valmiutta yhteisymmärrykseen. Moniarvoisesti rakentuneessa yhteiskunnassa jokainen yksilö tunnustaa toisen yksilön tasavertaiseksi ja väittelee tämän kanssa julkisessa keskustelussa. Tämä kaikki tapahtuu suvaitsevaisuuden ja vapaehtoisuuden periaatteiden mukaisesti. Esimerkkinä tästä voidaan mainita monipuoluejärjestelmän demokraattinen kulttuuri.

- Autonomia: Kansalaiset päättävät yhteiskunnallisen toimintansa muodoista itse. Tämän on tosin tapahduttava – kansalaisten muodostaman – valtion puitteissa, joka takaa perustuslakiin kirjattujen perusoikeuksien avulla yhteiskunnan toiminnan kehyykset. Autonomia edellyttää myös koulutuksen, uskonnon ja kulttuurin kaltaisia aatteellisia arvoja vartioivia riippumattomia instituutioita, jotka toimivat ihmisarvon takaajina, sillä tämän perusoikeuden takaa-minen ei kuulu yksinomaan valtiolle.
- Solidaarisuus: Kansalaisyhteiskunnan kantava voima on ”solidaarisuuden kulttuuri”, joka ilmenee valmiutena kohutuuteen ja velvollisuuksien noudattamiseen, joka on solidaarisen toiminnan edellytys. Kansalaisten toimintaa määrää heidän elämäkokemuksensa (kulttuuri, kasvatus, koulutus, kokemus), ja he hyötyvät muiden kansalaisten kanssa käymästään vuorovaikutuksesta.
- Julkisuus: Kansalaisyhteiskunta synnyttää viestintää ja luo siten sosiaalisen tilan, jota kutsutaan ”poliittiseksi julkisuudeksi”. Tälle ”poliittiselle julkisuudelle” on tyypillistä, että sen viestintärakenteet ovat hyvin ruohonjuuritasoisia. Tietoyhteiskunnasta on muodostunut varsin määräävä tekijä tässä julkisuudessa. Vaikka tietoyhteiskunta on eräänlaisena ”järjestäytymättömänä kansalaisyhteiskuntana” vielä toistaiseksi jossain määrin elitistinen yhteiskunta, on nähtävissä, että se tulee aiheuttamaan syvällekyviä muutoksia. Tämä ei koske vain kansalaisyhteiskunnan rakenteita vaan myös sen toimintaa.
- Osallistuminen: Kansalaisten poliittinen edustus tai toiminta voi toteutua elävässä demokratiassa kahdella tavalla:
  1. Lukuisten eri tasoisten poliittisten tehtävien kautta: Tässä tapauksessa kansalaisten osallistuminen toteutuu pääosin vaalitaisteluissa käytävien keskustelujen ja niihin liittyvien vaalien kautta.
  2. Eturyhmien ja kansalaisliikkeiden kautta: Tässä tapauksessa kansalaiset ovat jäseniä yhdistyksissä, jotka hankkivat erikoistunutta ruohonjuuritason tietoa yhteiskunnan eri alojen näkökohdista. Nämä organisaatiot osallistuvat julkisiin tiedotus- ja viestintäprosesseihin ja

(1) Laajemmassa mielessä kulttuuriksi määritellään aiemmin ja nykyään vallitseva (aineellinen tai aineeton) arvo- ja tarvejärjestelmä. Kulttuuri määrää arvojen ja tarpeiden hierarkian sekä ”tavat”, joilla arvoja pidetään yllä ja tarpeet tyydytetään.

ovat näin osaltaan muodostamassa yhteistä käsitystä yleisestä edusta. Tällainen kansalaisosallistumisen muoto vastaa "kansalaisyhteiskunnan" käsitettä.

- Koulutus on yksi kansalaisyhteiskunnan perustekijöistä. Koulutuksen kautta välittyvät ihmisten yhteiselämän keskeiset arvot. Koulutuslaitoksen toimijat määräävät mittapuut, joiden mukaan kansalaisyhteiskunta kehittyy. Sen vuoksi koulutuspolitiikkaa ei voi jättää yksinomaan valtion huoleksi.
- Vastuu: Kansalaisyhteiskunta ei ole vain foorumi, jolla puolustetaan yksilön oikeuksia, vaan nämä oikeudet liittyvät yleistä etua koskeviin velvollisuuksiin. Näitä velvollisuuksia täyttäessään kansalaisyhteiskunnan jäsenten täytyy voida vastata tekemisistään muiden edessä. Tästä syystä kansalaisyhteiskunta on ihanteellinen paikka tietynlaisen yhteishengen ilmenemiselle, sillä se on yhteisvastuuseen perustuva yhteisö.
- Toissijaisuus: Tämän periaatteen mukaisesti järjestyneessä poliittisessa ja yhteiskunnallisessa järjestelmässä alataso on etusijalla: ylempi taso ryhtyy toimiin vasta sitten, jos alemman tason voimavarat eivät riitä. Kansalaisyhteiskunnasta puhuttaessa toissijaisuus tulee ymmärtää myös ulkoisesti eli suosituksena antaa kansalaisten itse käsitellä itseään koskevia ongelmia.

5.3. Kansalaisyhteiskunta nykyisessä keskustelussa

5.3.1. Teoreettinen keskustelu lähtee karkeasti ottaen kolmesta lähtökohdasta:

- Liberalismin perinteessä kansalaiset nähdään yhteiskunnan taloudellis-rationaalisina osina, jotka määrittyvät ensisijaisesti oikeuksiensa ja velvollisuuksiensa kautta. He järjestäytyvät eturyhmiin ja valvovat, että valtio takaa universaalit yksilönvapautta koskevat oikeudet. Kansalaisten yhteiskunta toteutuu yksilöllisten kansalaisoikeuksien mahdollisimman täydellisellä täytäntöönpanolla. Painopiste on liberaalien periaatteiden soveltamisella.
- Kommunitarismien teoriassa kansalaiset käsitetään itse valittujen arvojen avulla muodostetun yhteisön jäseniksi. Heidän on sopeutettava toimintansa yhteisön tavoitteisiin, ja yhteisö puolestaan on tarpeellinen yksilön ja valtion välisenä verkostona.
- Kolmas teoreettinen lähestymistapa on diskursiivisen demokratian teoria, joka on välitysyrittäjä liberalistien ja kommunitaristien välillä. Se perustuu viestinnän ja vuorovaikutuksen käsitteisiin: tämän viestintärakenteen puitteissa kansalaisyhteiskunta luo "poliittisen julkisuuden". Siinä käytävään demokraattiseen keskusteluun tuodaan mielipiteiden lisäksi myös normatiivisia sisältöjä. Näin informaatioprosessista tulee myös päätöksentekoprosessi, jossa kansalaisyhteiskunta sopii yhteisistä arvoistaan. Niiden täytäntöönpano esimerkiksi oikeudenmukaisuutta tai vähemmistöjen suojaa koskevista kysymyksistä on sitten demokraattisten instituutioiden (valtion) tehtävä.

6. Valtio, markkinat, kansalaisyhteiskunta

6.1. On kiistämätöntä, että sosiaalinen oikeusvaltio on edistänyt poliittista vapautta, talouskasvua ja sosiaalista yhteenkuuluvuutta. Aiempien poliittisten ja talousteorioiden valtiomarkkinat-akselille perustuva kaksijakoinen malli jätti enemmän tai vähemmän huomiotta tämän parin ulkopuolelle jäävät suhteet, jotka ovat lähimpänä inhimillistä ja yhteiskunnallista todellisuutta.

6.2. Valtioyhteisön kolmantena osana kansalaisyhteiskunnan aate on hyvin merkittävä. Kun valtioyhteiskunnan teoreettisessa mallissa kansalaiset nähdään ensi sijassa valtion kansalaisina (valtiosta käsin määräytyvissä suhteissa), talousyhteiskunnan malli määrittelee kansalaisen markkinoille osallistujaksi. Kansalaisyhteiskunnassa kansalainen on välittäjä näiden kahden poolin välillä, sillä hänessä itsessään ruumiillistuvat kaikki näkökohdat (homo politicus – homo oeconomicus – homo civicus).

7. Järjestäytynyt kansalaisyhteiskunta

7.1. Järjestäytynyt kansalaisyhteiskunta voidaan abstraktisti määritellä kaikkien sellaisten organisaatiorakenteiden kokonaisuudeksi, joiden jäsenet edistävät yleistä etua demokraattisen neuvotteluprosessin ja yhteisymmärryspyrkimyksen avulla ja jotka toimivat myös välittäjinä julkisen vallan ja kansalaisten välillä. Sen roolin myönteisyys riippuu ratkaisevasti siitä, missä määrin järjestäytyneen kansalaisyhteiskunnan toimijat ovat valmiit julkisessa ja demokraattisessa keskustelussa edistämään yhteisymmärrystä ja hyväksymään demokraattisessa päätöksentekoprosessissa syntyneet tulokset.

7.2. Dynaamisesta näkökulmasta katsoen järjestäytynyt kansalaisyhteiskunta voitaisiin määritellä kollektiivisen oppimisen foorumiksi. Monitahoisissa yhteiskunnissa, joita ei voida ohjailta keskitetysti, ongelmat voidaan ratkaista vain kansalaisten aktiivisen osallistumisen avulla. Erilaiset yhteiskunnalliset kokeilumuodot samoin kuin moniarvoiset keskustelufoorumit ovat edellytys "älykkäälle" demokratialle, joka voi luoda jatkuvan yhteiskunnallisen oppimisprosessin. Näin nähtynä kansalaisyhteiskunta on "demokratiaan valmistava koulu".

7.3. Tämä pätee vastaavasti myös yhteisön tasolla, mutta lisäksi tulee se, että Euroopan yhdyntymisprosessi asettaa kansallisvaltion uuteen mittasuhteeseen ja yhä useammista ihmisistä tuntuu, etteivät kansallisvaltion suvereeniusvaatimukset vastaa enää yhteiskunnallista todellisuutta. Työllisyys- ja ympäristöongelmia sekä hyvinvointia ja yhteiskunnallista oikeudenmukaisuutta koskevia kysymyksiä ei voida enää käsitellä vain kansallisvaltioiden tasolla.

8. Järjestäytyneen kansalaisyhteiskunnan toimijat

- 8.1. Järjestäytyneeseen kansalaisyhteiskuntaan kuuluvat
- työmarkkinaosapuolet

- yhteiskunnallis-taloudelliset edustusorganisaatiot, jotka eivät ole tiukasti ottaen työmarkkinaosapuolia
- hallituksesta riippumattomat organisaatiot (engl. NGO's, *Non-Governmental Organisations*), jotka yhdistävät kansalaisia ajamaan yhteisiä etuja, esim. ympäristöjärjestöt, ihmisoikeusjärjestöt, kuluttajansuojajärjestöt, hyväntekeväisyysjärjestöt, koulutusjärjestöt jne.
- yhteisöstä lähtöisin olevat organisaatiot, jotka syntyvät yhteiskunnan keskuudesta ruohonjuuritasolta ja pyrkivät jäsentensä määrittämiin tavoitteisiin, esim. nuorisjärjestöt, perhejärjestöt sekä kaikki organisaatiot, joiden kautta kansalaiset voivat osallistua yhteisön elämään
- uskonnolliset yhteisöt.

9. Kansalaisyhteiskunnan rooli yhteisön tasolla – kansalaisvuoropuhelu

9.1. Euroopan yhdentymisprosessin myötä on muodostunut myös yhteisön tason kansalaisyhteiskunta, joskin sen edustusten organisoitumisen ja edustavuuden aste vaihtelevat. Skaala ulottuu tilanteen mukaan toimivista lobbaustoimistoista pitkälle organisoituneisiin yhdistyksiin. Kaikki nämä organisaatiot vaativat edustus- ja osallistumisoikeutta oman alansa asioissa. Rakentavaa panosta Euroopan rakennustyöhön voidaan kuitenkin odottaa vain niiltä organisaatioilta, joilla on tietyt organisatoriset perusrakenteet ja jotka ovat omalla alallaan laadullisesti ja määrällisesti edustavia.

9.2. Unionin tason järjestäytyneen kansalaisyhteiskunnan toimijoille on tyypillistä jäsenvaltiotason mallin mukaan omaksuttu välittäjätehtävä. Esimerkkinä tästä voidaan eurooppalaiset työmarkkinaosapuolet, jotka ovat tuoneet kansalliset viestintästrategiansa yhteisön tason virallisiin neuvottelumenettelyihin. Tämä yhteiskunnallinen vuoropuhelu on perimmänsä yhteisymmärryksen pyrkivä päätöksentekomenetely, jonka osapuolten toiminnalla on Amsterdamin sopimuksen tultua voimaan lähes perustuslain kaltainen oikeusperusta. Yhteiskunnallisen vuoropuhelun merkitys sosiaali- ja työmarkkinapolitiikan keskeisillä aloilla, kuten työmarkkinasuhteissa, on kiistämätön. Erityisesti on syytä korostaa sen esikuvatehtävää toteutettaessa järjestäytyneelle kansalaisyhteiskunnalle ominaista viestintämuotoa, jossa vuoropuhelu ymmärretään kehittyväksi ja tuloshakuiseksi prosessiksi. Yhteiskunnallisen vuoropuhelun osapuolet ovat siten asettaneet mittapuut poliittisen kulttuurin muodolle, joka tulisi ulottaa yhteiskunnallisen vuoropuhelun ulkopuolisille alueille.

9.3. On jo olemassa lukuisia aloitteita yhteisön tason demokraattisten keskustelurakenteiden luomiseksi yhteiskunnallisen vuoropuhelun rinnalle. Komissiossa pääosasto V:llä on keskeinen rooli kansalaisvuoropuhelun konkreettisesti edistämiseksi. Sen aloitteesta järjestettiin maaliskuussa 1996 ensimmäinen "Euroopan sosiaalipoliittinen foorumi", jossa luotiin "kansalaisten kanssa käytävän vuoropuhelun" käsite.

Tiedonannossaan yhdistysten ja säätiöiden tukemisesta Euroopassa⁽¹⁾ komissio tarttui tähän ehdotukseen ja asetti poliittiseksi tavoitteeksi "kansalaisjärjestöjen ja yhteisön toimielinten välisen kattavan vuoropuhelun aikaansaami(s)en. Tällä vuoropuhelulla on tarkoitus täydentää kansallisten viranomaisten poliittista vuoropuhelua ja työmarkkinaosapuolten välistä vuoropuhelua". Komitea käsitteli tiedonannosta antamassaan lausunnossa⁽²⁾ kyseistä aihepiiriä edelleen ja totesi mm. seuraavaa: "Järjestäytymällä kansalaiset voivat saada yhteiskunnallisiin kysymyksiin liittyviä käsityksiään poliittisten päättäjien kuuluviin entistä tehokkaammin. Parlamentaarisen tason ulkopuolisten demokraattisten rakenteiden vahvistaminen on tapa syventää käsitettä 'kansalaisten Eurooppa' ja antaa sille konkreettista sisältöä."

9.4. Kansalaisvuoropuhelulle lankeaa unionin tasolla luonnostaan järjestäytyneen kansalaisyhteiskunnan viestintäfoorumin osa. Olisi kuitenkin väärin nähdä se yhteiskunnallisen vuoropuhelun vaihtoehdona tai kilpailijana. Kansalaisvuoropuhelua on pikemmin tarkasteltava yhteiskunnallisen vuoropuhelun tarpeellisuutta täydentäjänä, johon työmarkkinaosapuolet osallistuvat kulloinkin käsiteltävän aihepiirin mukaan siinä missä muutkin järjestäytyneen kansalaisyhteiskunnan toimivaltaiset toimijat. On Euroopan edun mukaista parantaa ja laajentaa kaikkia rakenteita, jotka mahdollistavat Euroopan kansalaisten osallistumisen yhteiseen rakennustyöhön.

9.5. Eurooppaan on luotava poliittinen julkisuus, joka tarjoaa avoimuutta ja edellyttää osallistumista. Moderneissa yhteiskunnissa tämän poliittisen julkisuuden luovat pääasiassa joukkoviestimet, jotka eivät kuitenkaan yleensä ole kovin kiinnostuneita aiheesta "Eurooppa". Artikkelit rajoittuvat useimmiten päiväkohtaisiin aiheisiin ja levikkiä kasvattaviin muistutuksiin yhteisön puutteista. Siksi ei olekaan kummallista, että kansalaisten epäluulo "Brysseliä" – jota käytetään synonyymina kansasta etäännyneelle byrokralialle ja epäselville päätöksentekorakenteille – kohtaan on lisääntynyt. "Kansalaisläheisyyden puutteesta" ja "demokratiavajeesta" on tullut Eurooppaan liitettyjä iskusanoja.

9.6. Järjestäytyneellä kansalaisyhteiskunnalla on siten unionin tasolla tärkeä tehtävä edistää julkista ja demokraattista keskustelua. Komitea kykenee tehtävänasettelunsa perusteella järjestäytyneen kansalaisyhteiskunnan foorumina sekä takamaan kansalaisläheisyyden että antamaan panoksensa demokraattiseen päätöksentekoprosessiin. Sen jäsenet ovat järjestäytyneen kansalaisyhteiskunnan välittömiä edustajia ja edustavat kokonaisuutena viestintätoiminnan verkkoa, joka muodostaa "elävänä elämänä" kansalaisyhteiskunnan välttämättömän toimintapohjan.

9.7. Komitea pahoittelee tässä yhteydessä, että komission tiedonannossa "Yhdistysten ja säätiöiden tukemisesta Euroopassa" ja kertomuksessa toisesta Euroopan sosiaalipoliittisesta foorumista 1998 mainitaan kansalaisvuoropuhelun areenoina vain komissio ja Euroopan parlamentti, kun taas komitea jätetään tyystin huomiotta.

(1) KOM(97) 241 lopull.

(2) EYVL C 95, 30.3.1998, s. 99.

10. Komitea järjestäytyneen kansalaisyhteiskunnan edustajana

10.1. Rooman sopimuksilla perustetun talous- ja sosiaali-komitean myötä alakohtaiset intressit tuotiin mukaan eurooppalaiseen päätöksentekoon, ja komiteasta tehtiin järjestäytyneen kansalaisyhteiskunnan edustaja yhteisön tasolla. Komitean erityisasema järjestäytyneen kansalaisyhteiskunnan edustajana johtuu siis sen institutionaalisesta asemasta, vastuualueista ja kokoonpanosta. Siksi se näyttäneen tämän vuoden lokakuussa pidettävässä konventissa suuntaa kansalaisvuoropuhelun tulevalle kehitykselle.

10.2. Komitean jäsenet

10.2.1. Euroopan yhteisöjen perustamissopimuksen 257 artiklan mukaan komitea muodostuu "talous- ja yhteiskuntaelämän eri alojen edustajista, erityisesti tuottajien, maanviljelijöiden, liikenteenharjoittajien, työntekijöiden, kauppiaiden ja käsityöläisten, vapaiden ammattien harjoittajien sekä yleisen yhteiskunnallisen edun edustajista." Tämä vain esimerkinomainen luettelo on jätetty tietoisesti avoimeksi ja vastaa siten parhaiten järjestäytyneen kansalaisyhteiskunnan kehittyvää luonnetta.

Avoimeksi jää, heijastaako komitean jäsenistön nykyinen rakenne todella 40 viime vuoden aikana tapahtunutta yhteiskunnallista muutosta.

10.2.2. Komitean jäsenet ovat yleensä jäsenvaltioiden edustusjärjestöjen nimittämiä mutta eivät näiden ohjeisiin sidottuja. Heidän edustajuutensa on siten täysin sitoumukseton, mutta he soveltavat toki työhönsä sitä asiantuntemusta, jonka perusteella heidät on nimetty. Siten jäsenet edustavat järjestäytyneen kansalaisyhteiskunnan moniarvoisia etuja. Lisäksi heidän on noudatettava velvoitetta toimia yleisen edun mukaisesti (EY:n perustamissopimuksen 258 artiklan kolmas kohta: "He hoitavat tehtävänsä yhteisön yleisen edun mukaisesti täysin riippumattomina."). Näin ollen komitean poliittiset päätökset eivät synny automaattisesti eturyhmien välisen kilpailun tuloksena, ja komitean työtapana on suurin piirtein järjestäytyneen kansalaisyhteiskunnan toimintaperiaatteiden mukainen. Myös komitean lausuntojen laatimistapa (valmisteluryhmä – jaosto – täysistunto) vastaa kansalaisyhteiskunnan viestinnän johtajuutensa olevaa yhteisymmärryksen periaatetta. Näin jäsenten toiminnan perusteet ja komitean päätöksentekotapa tasoittavat osaksi komitean jäsenrakenteen tiettyä yksipuolisuutta.

10.2.3. Komitean asema järjestäytyneen kansalaisyhteiskunnan edustajana ei perustu vain sen identiteettiin Euroopan unionin toimielimenä vaan myös sen kolmeen ryhmään. Komitea sisällytti työjärjestykseensä tämän ryhmittymisoikeuden neuvoston nimitysohjeista vuodelta 1958 lähinnä komitean työskentelyn helpottamiseksi. Lisäksi oli tarkoitus selvittää, ettei komitea koostu jäsenvaltiokohtaisista valtuuskunnista vaan eurooppalaisista ryhmistä, joilla on yhteisiä etuja

puolustettavanaan. Tätä vastaa myös komitean käsitys itsestään järjestäytyneen kansalaisyhteiskunnan puolestapuhujana.

10.3. Komitean rooli unionin institutionaalisessa rakenteessa

10.3.1. Komitean rooli neuvoo-antavana elimenä voidaan määrittellä havainnollisimmin suhteessa muihin toimielimiin ja erityisesti Euroopan parlamenttiin: komitea takaa kansalaisyhteiskunnan osallistumiseen perustuvan mallin täytäntöönpanon, mahdollistaa kansalaisyhteiskunnan osallistumisen päätöksentekoon ja vähentää osaltaan tiettyä "demokratiavajetta" ja vahvistaa näin demokraattisten päätöksentekoprosessien legitimitteettiä.

10.3.2. Demokratia ilmenee yleisenä tahtona, joka muodostetaan enemmistöpäätöksillä. Jotta vähemmistö voi hyväksyä enemmistön tahdon, on enemmistön ja vähemmistön välillä vallittava tietty yhtenäisyys, niillä on oltava yhteinen identiteetti. Valtiotasolla tämä ei yleensä ole ongelma; tällöin yhteinen identiteetti määritellään (demos-käsitettä laajasti tulkiten) yhteisen kansallisuuden (ts. tietyllä alueella asuminen), yhteisen kulttuurin, yhteisen kielen ja yhteisen arvojärjestelmän perusteella.

10.3.3. Unionin tason demokraattisessa päätöksenteossa tarvitaan kuitenkin lisäperusteita eurooppalaisen identiteetin luomiseksi. Niin kuin unionin kansallisuus määrittellään kaikkien jäsenvaltioiden kansallisuuksien summaksi, on myös "eurooppalainen ihminen" yhteistulos (tai synteesi) monista (kansallisista) identiteettitekijöistä, jotka kokonaisuutena perustuvat yhteiseen perinteeseen sekä demokratian ja ihmisoi-keuksien arvoihin.

10.3.4. Tämä tarkoittaa kuitenkin, että demokratian on unionin tasolla – vielä enemmän kuin jäsenvaltioiden tasolla – tarjottava erilaisia osallistumiskanavia, joiden kautta kansalaiset erilaisine identiteetteineen ja identiteettikriteereineen tulevat edustetuiksi ja joissa otetaan huomioon eurooppalaisen identiteettikäsitteen monimuotoisuus.

10.3.5. Euroopan kansalaiset valitsevat Euroopan parlamentin valtioiden kansalaisina (jotka ovat asettuneet asumaan tiettyyn jäsenvaltioon), eli he käyttävät demokraattista oikeuttaan kansallisen (alueellisen) identiteettinsä puitteissa.

10.3.6. Kansalaisten identiteetti toteutuu kuitenkin myös siten, että he kuuluvat kansalaisyhteiskunnan moninaiisiin yhteiskunnallisiin ryhmiin. Euroopan parlamentin edustus ei kata näitä identiteettitekijöitä, jotka liittyvät kansalaisten tehtävään järjestäytyneessä kansalaisyhteiskunnassa. Komitea järjestäytyneen kansalaisyhteiskunnan edustajana ottaa huomioon kuitenkin juuri nämä identiteettitekijät: siten komitea edistää demokratisoitumista yhteisön tasolla ja voi todeta suhteessa parlamenttiin tuovansa aitoa lisäarvoa Euroopan demokraattiseen päätöksentekoon. Jo toimivaltansa perusteella komitea ei voi olla parlamentin kilpailija, vaan muodostaa sen legitimitettiin mielekkään täydennyksen.

11. Komitean roolia tukevat toimet

11.1. Yhteistyö komission kanssa: Jatkuvat työsuhteet komissioon ovat läheiset ja molempia osapuolia tyydyttävät. Tästä huolimatta tulisi luoda yhteyksiä yksittäisiin komission jäseniin, jotta komissio pyytäisi nykyistä useammin komitean lausunnon ennen varsinaista päätöksentekoa. Varsinkin kysymyksissä, jotka koskevat komiteassa edustettuina olevia yhteiskunnallisia eturyhmiä, komiteaa tulisi kuulla mahdollisimman varhaisessa vaiheessa, ja sillä tulisi olla mahdollisuus antaa ainakin oma-aloitteinen lausunto.

11.2. Yhteistyö neuvoston kanssa: Neuvoston puheenjohtajat asettavat yleensä muutamia sisällöllisiä painotuksia. Komitean tulisi laajentaa jo nyt hyvin toimivaa valmisteluvaiheen yhteistyötä ja toteuttaa kunkin puheenjohtajakauden aikana liitännäistoimia (oma-aloitteisia lausuntoja, itse paikalla järjestettäviä kuulemisia ja muita tilaisuuksia, yhteisiä aloitteita kulloisenkin puheenjohtajamaan kanssa).

11.3. Yhteistyö Euroopan parlamentin kanssa: Amsterdamin sopimuksella parlamentille (ja sen valiokunnille) annettiin mahdollisuus pyytää komitealta lausuntoja. Tässä yhteydessä komitean ja Euroopan parlamentin toimielinten välisellä työryhmällä on poliittisesti varsin kauaskantoinen avainasema. Jos tästä onnistutaan luomaan kestävä perusta tulevalle yhteistyölle, voidaan Euroopan kansalaisten nykyistä vieraantuneisuutta yhteisön toimielimistä mahdollisesti vähentää sekä muistuttaa kansalaisia heitä edustavien organisaatioiden välityksellä heidän vastuustaan Eurooppaa kohtaan ja motivoida heitä yhteistyöhön.

11.4. Yhteistyö alueiden komitean kanssa: AK:n kautta toteutuva paikallis- ja aluetason etujen puolustaminen ei ole millään lailla ristiriidassa talous- ja sosiaalikomitean toiminnallisiin tekijöihin perustuvan edunvalvonnan kanssa, vaan monissa tapauksissa se päin vastoin täydentää tätä. Myös tässä voitaisiin hyödyntää synergia vaikutuksia. Työvaliokunta otti ensi askeleen kohti tällaista yhteistyötä tämän vuoden heinäkuussa asettaessaan AK:hon yhteyttä pitävän komitean, joka seuraa aiheesta "Lasten hyväksikäyttö ja seksimatkaileu" annetun komitean lausunnon⁽¹⁾ jatkotoimia ja toteuttaa yhdessä AK:n kanssa yhden lausunnossa tehdyistä ehdotuksista, Euroopan lapsiystävällisten kaupunkien verkon perustamisen.

Komitean tulisi pyrkiä nykyistä tarmokkaammin tämänkaltaiseen aihekohtaiseen yhteistyöhön.

12. Komitean "Järjestäytyneen kansalaisyhteiskunta" -toimintasuunnitelman luominen

12.1. Komitea on oikea paikka kansalaisvuoropuhelun laajentamiseen. Sen vuoksi sen olisi luotava mahdollisimman pian sellaisia rakenteita, että tätä vuoropuhelua voidaan käydä

myös järjestäytyneen kansalaisyhteiskunnan niiden toimijoiden kanssa, jotka eivät tällä hetkellä ole komiteassa edustettuina. Näin komitea edistäisi ratkaisevasti osallistuvan demokratiamallin laajentamista.

12.2. Komitea on järjestäytyneen kansalaisyhteiskunnan virallinen kohtauspaikka.

Tulisi perustaa sopiva "Järjestäytyneen kansalaisyhteiskunta" -organisaatorakenne, joka tekisi pikaisesti laadittavassa toimintasuunnitelmassa seuraavia toimintatasoja koskevia aloitteita:

- Komiteassa järjestettävät tilaisuudet mutta myös sen ulkopuolella järjestettävät kuulemiset voisivat tarjota osallistumismahdollisuuden nykyistä laajemmalle yleisölle. Tällaiset keskusteluun perustuvan mielipiteenmuodostuksen ja päätöksenteon mahdollisuudet voisivat antaa arvokkaan panoksen kansalaisvuoropuhelun kehittämiseksi.
- Lisäksi tässä yhteydessä voidaan vahvistaa ja laajentaa toimielinten välisiä yhteyksiä. Pyöreän pöydän keskusteluilla, joihin osallistuu ulkopuolisia asiantuntijoita, voidaan valmistella yhteisiä lausuntoja.
- Suuri käyttämätön potentiaali piilee myös ryhmien asiantuntijoiden usein varsin korkealaatuisissa töissä, joita ei hyödynnetä riittävästi. Journalistisesti tai tieteellisesti toimitettuina nämä kansalaisyhteiskuntaa käsittelevät kirjoitukset voisivat lisätä komitean jäsenten tietämystä ja kiinnostaa myös suurta yleisöä.

12.3. Komitea eurooppalaista identiteettiä kehittävänä forumina: Kuten jo mainittiin, eurooppalainen identiteetti on monitasoinen ja koostuu erilaisista identiteettitekijöistä, joista tärkein on yhteisen, ihmisarvon ja ihmisoikeuksien kunnioittamiseen perustuvan arvojärjestelmän tunnustaminen.

- Saksa teki neuvoston puheenjohtajanaan aloitteen "Euroopan kansalaisten perusoikeuskirjan" laatimisesta. Kuten Saksan oikeusministeri totesi Kölnin huippukokouksessa, "yhteisen arvojärjestelmän luominen on unionin kansalaisten kannalta niin merkittävä asia, että sille tulisi saada mahdollisimman suuri demokraattinen oikeutus".
- Komitea voi järjestäytyneen kansalaisyhteiskunnan edustajana lisätä ratkaisevasti tätä demokraattista oikeutusta. Se antaa tästä aiheesta oma-aloitteisen lausunnon, ja sitä kuullaan Suomen puheenjohtajakauden aikana tarkemmin määriteltävässä komiteamenettelyssä, jolla on tarkoitus laatia luettelo perusoikeuksista.
- Jo ennen lausuntotyönsä aloittamista komitea voi taata mahdollisimman monien järjestäytyneen kansalaisyhteiskunnan tärkeiden toimijoiden osallistumisen järjestämällä kuulemismenettelyjä ja -tilaisuuksia.

⁽¹⁾ EYVL C 284, 14.9.1998, s. 92.

12.4. Komitea järjestäytyneen kansalaisyhteiskunnan sil-
lanpäänä laajentumisprosessissa:

- EU:n laajentumisesta puhuttaessa ei voida painottaa liiaksi komitean työn sitä osa-aluetta, jolla avustetaan kansalaisyhteiskunnan rakenteiden luomista niissä maissa, joissa tätä yhteiskuntamallia ei ole vielä kyetty ainakaan täysimittaisesti toteuttamaan. Uusien jäsenten integroiminen unioniin edellyttää oikeudellisten, taloudellisten, sosiaalisten ja poliittisten kriteerien täyttymisen lisäksi vertailukelpoisia rakenteita, joiden avulla jo mainittujen yhteisten arvojen toteuttaminen on myös todella mahdollista.
- Komitea on jo tehnyt suuria ponnistuksia helpottaakseen komitean tai kansallisten talous- ja sosiaalineuvostojen kaltaisten rakenteiden perustamista hakijamaissa: neuvoa-
antavissa sekakomiteoissa komitea tekee yhteistyötä hakijamaiden niiden elinten kanssa, joiden on määrä luoda tällaisia rakenteita. Se järjestää vastavuoroisia vierailuohjelmia ja avustaa yksittäistapauksissa myös teknisissä ja hallinnollisissa kysymyksissä. Yhdessä kulloisenkin vastaa-

van jaoston ja muiden asiaa jo käsittelevien hallintoyksiköiden kanssa kohdassa 12.2 mainitulla toimintasuunnitelmalla voitaisiin ottaa arvokkaita lisäaskeleita tähän suuntaan.

13. Tiivistelmä

Uudet poliittiset organisaatiomuodot, jollainen Euroopan unioni varsinkin nyt Amsterdamin jälkeisessä vaiheessa on, edellyttävät uusia ideoita. Parhaillaan käynnissä olevan paradigman vaihdoksen kaltaisten muutosten aikoina tarvitaan visioita ja yhteisiä ponnisteluja niiden toteuttamiseksi. Euroopalle tämä aika ennen mahdollista laajentumista asettaa suuren haasteen ponnistella paitsi suurten yhteiskunnallis-taloudellisten tavoitteiden saavuttamiseksi myös demokratiaan sitoutumisen, legitimeetin ja yhteisiin arvoihin perustuvan eurooppalaisen identiteetin toteuttamiseksi käytännössä.

Komitealla on mahdollisuus seurata tätä kehitystä ja edistää tehokkaasti Euroopan yhteen kasvamista Maastrichtin ja Amsterdamin sopimuksen hengen mukaisesti.

Bryssel 22. syyskuuta 1999.

*Talous- ja sosiaalikomitean
puheenjohtaja*

Beatrice RANGONI MACHIAVELLI

LIITE

talous- ja sosiaalikomitean lausuntoon**(työjärjestyksen 47 artiklan 3 kohdan nojalla)**

Seuraava muutosehdotus, jolle annetuista äänistä yli neljännes oli puoltavia, hylättiin käsittelyssä.

Kohta 12.1

Lisätään toisen ja kolmannen virkkeen väliin seuraavaa:

”Tällaiseen laajennettuun vuoropuheluun kuuluvilla toimilla tulisi voida lisätä myös sellaisten henkilöiden osallistumista, jotka olematta TSK:n jäseniä kuuluvat komiteassa nykyisin edustettuina oleviin organisaatioihin.”

Perustelu

On ongelmallista, että kaikille organisaatioille ei tätä nykyä ole tilaa TSK:ssa. Sen lisäksi tiedon levittäminen komitean tosiasiallisesta toiminnasta komitean omissa organisaatioissa on ongelmallista. Komitean omissa organisaatioissa on lisäksi asiantuntemusta, jota ei hyödynnetä normaalissa komiteatyöskentelyssä. Näitä tietoja voitaisiin hyödyntää erilaisin sisäisin tai ulkoisin järjestelyin, ja asianomaiset henkilöt saisivat samalla enemmän tietoa työskentelystämme.

Äänestyksen tulos

Jaa-ääniä: 40, ei-ääniä: 27, tyhjiä: 11.

**Talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta "Laajentumisen vaikutukset yhtenäismarkkinoihin"
(yhtenäismarkkinoiden seurantaryhmä)**

(1999/C 329/11)

Talous- ja sosiaalikomitea päätti 29. tammikuuta 1998 työjärjestyksen 23 artiklan 3 kohdan mukaisesti laatia lausunnon edellä mainitusta ehdotuksesta "Laajentumisen vaikutukset yhtenäismarkkinoihin" (yhtenäismarkkinoiden seurantaryhmä).

Asian valmistelusta vastannut "Yhtenäismarkkinat, tuotanto ja kulutus" -jaosto antoi lausuntonsa 22. heinäkuuta 1999. Esittelijä oli Bruno Vever.

Talous- ja sosiaalikomitea hyväksyi 22. ja 23. syyskuuta 1999 pitämässään 366. täysistunnossa (syyskuun 22. päivän kokouksessa) seuraavan lausunnon äänin 77 puolesta, 3 vastaan 1:n pidätyessä äänestämästä.

1. Alustavia huomioita

1.1. Euroopan yhteisön perustamisesta lähtien kuuden perustajavaltion "yhteismarkkinat" ovat laajentuneet uusien liittymisten tuloksena ensin yhdeksään, sitten kymmeneen, kahteentoista ja tällä hetkellä 15 jäsenvaltioon. Laajentuminen on ollut suureksi eduksi yhtenäismarkkinoille. Se on kehittänyt niiden ulottuvuutta, lisännyt niiden vaikutusta ja mittakaavatuja heikentämättä kuitenkin markkinoita koskevia periaatteita saati niiden tarjoamia etuja. Laajentuminen on itse asiassa edennyt yhtaikaisesti yhtenäismarkkinoiden syventämisen kanssa Euroopan komission esittämien ja jäsenvaltioiden toimeenpanemien ohjelmien mukaisesti vuosiksi 1993 ja 1999 asetettuja määräaikoja noudattaen.

1.2. Tämän jakson aikana yhtenäismarkkinoiden taloudellinen ja kaupallinen vaikutus on laajentunut myös useisiin Euroopan unioniin kuulumattomiin eurooppalaisiin maihin. Tämä on toteutettu yhteistyö- ja assosiointisopimuksin, jotka koskevat erityisesti liikkumisvapautta ja yhtenäismarkkinoita edistävien yhteisön säädösten laajamittaista omaksumista. Nämä sopimukset velvoittavat Euroopan talousalueeseen kuuluvia maita (Euroopan unionin 15 jäsenmaata, Norja, Islanti ja Liechtenstein) ja kahdenvälisin järjestelyin myös Sveitsiä. Sen lisäksi, että yhtenäismarkkinoiden edut ja vaateet on sopimuksin ulotettu koskemaan neljää ei-jäsenmaata, ne helpottivat myös tuntuvasti Itävallan, Suomen ja Ruotsin liittymistä vuonna 1995 ilman siirtymäkautta, sillä ETA oli tarjonnut niille mahdollisuuden omaksua asteittain pääosan yhteisön säännöstöstä. Muistettakoon lisäksi, että myös Turkki on sidottu yhtenäismarkkinoihin vuonna 1962 solmitulla tulliliitosopimuksella.

1.3. Euroopan unionilla on nyt edessään uudet poliittiset laajentumisnäkökymät. Tällä kertaa mittakaava on paljon suurempi. Uusi laajentumisprosessi koskee 12 hakijamaata, joista 10 on Keski- ja Itä-Euroopassa (Puola, Unkari, Tšekin tasavalta, Slovakia, Viro, Latvia, Liettua, Slovenia, Romania ja Bulgaria) ja kaksi Välimeren alueella (Kypros ja Malta). Nämäkin maat ovat jo sidoksissa yhtenäismarkkinoihin assosiointisopimuksin, jotka mahdollistavat laajan vapaakaupan ja yhteisön säännöstön vähittäisen omaksumisen. Tulevaisuudessa lienee

odotettavissa myös muita liittymishakemuksia etenkin Kaakkois-Euroopan alueelta, jota ovat viime vuosina leimanneet useat paikalliset konfliktit, erityisesti Kosovon selkkaus vuonna 1999. Alueen maat halunnevat liittyä Euroopan unioniin sopivan ajankohdan tullen. Myös Turkki saattaa hakea unionin jäsenyyttä täytettyään Euroopan unionin määrittämät poliittiset ehdot.

1.4. Tässä syvällisessä geopolittisessä murroksessa talous- ja sosiaalikomitean lausunnonla on kahtalainen tavoite:

- yhtäältä arvioida laajentumisvalmisteluiden kehitystä ja laajentumisen vaikutuksia yhtenäismarkkinoihin hyödyntämällä sekä Euroopan unionin että jäsenyyttä hakevien maiden yhteiskunnallis-ammattillisten tahojen kokemuksia,
- toisaalta antaa suosituksia keinoista hakijamaiden auttamiseksi integroitumaan yhtenäismarkkinoihin ja laajentuneiden yhtenäismarkkinoiden tehokkaaksi hallinnoimiseksi tulevaisuudessa.

1.5. Yhtenäismarkkinoiden seurantaryhmä on pohtinut asiaa neljän kuulemistilaisuuden pohjalta, joiden kohteena olivat yhteiskunnallis-ammattilliset tahot. Brysselissä järjestettiin tapaaminen Keski- ja Itä-Euroopan hakijamaiden edustajien kanssa 13. ja 14. heinäkuuta 1998 ja EU:n jäsenmaiden edustajien kanssa 15. syyskuuta 1998. Myös kaksi suppeampaa kuulemistä on järjestetty: yksi 23. kesäkuuta 1998 Berliinissä Saksan edustajien kanssa ja toinen 20. huhtikuuta 1999 Prahassa Tšekin edustajien kanssa. Seurantaryhmä on lisäksi ottanut huomioon Varsovassa 18. ja 19. maaliskuuta 1999 järjestetyssä laajenemista käsitelleessä talous- ja yhteiskuntaelämän eturyhmien konferenssissa esitetyt kannanotot.

2. Uudet näkökymät

2.1. Yhtenäismarkkinoiden uudet laajentumisnäkökymät sisältävät suuria mahdollisuuksia, joiden hyödyntäminen luonnollisesti edellyttää vastaavasti uusien vaatimusten täyttämistä.

Ennennäkemättömiä mahdollisuuksia

2.2. Euroopan unionin laajenemisen historiallinen ulottuvuus on poliittisesti itsestään selvä. Mantereen rauhanomainen ja demokraattinen yhdistyminen ja siihen liittyvä Saksojen yhdistymisen vuonna 1990 aloittama pitkä prosessi on ainutlaatuinen tapahtuma, joka varmistaa idässä tapahtuneen poliittisen ja taloudellisen muutoksen peruuttamattomuuden. Se takaa myös kaikkien prosessiin osallistuvien maiden ja niiden lähinaapureiden vakauden ja yhteistyön. Unionin laajeneminen mahdollistaa yhteisten arvojen puolustamisen kulttuurieroja kunnioittaen. Se lujittaa Euroopan unionin kasvanutta painoarvoa maailmassa ja on esimerkki prosessista, joka innostaa muita maailman alueita muodostamaan vastaavia poliittisia ja taloudellisia ryhmittymiä.

2.3. Yhtenäismarkkinoiden laajeneminen tarjoaa talouselämälle lukuisia mahdollisuuksia. Näitä ovat etenkin investointien lisääntyminen, markkinoiden laajeneminen, kauppavaihdon kasvu, tuottajien ja kuluttajien määrän kasvu, uudet yhteistyö- ja alihankintamahdollisuudet sekä mittakaavaedut, talouden uudet kasvunäkymät, uudet perusrakennehankkeet KIE-maissa sekä yleiseurooppalaisella tasolla kilpailukyvyyn tehostaminen vastauksena maailmanlaajuistumisen haasteeseen.

2.4. Yhtenäismarkkinoiden laajentuminen on myös sosiaalisesti myönteinen seikka, jonka vaikutukset alkavat tuntua täydessä mitassa vain vähitellen. Se helpottaa kaikenlaista vaihtoa ja mahdollistaa kiihtyvän kasvun ansiosta elintason nousun ja uusien työpaikkojen luomisen sekä laajentaa eurooppalaisen sosiaalilainsäädännön vaikutusalueutta ja tasapainottaa muuttovirtoja, kunhan sitä ohjataan oikein.

Vastaavasti kasvaneita haasteita

2.5. Yhtenäismarkkinoiden uuden laajenemisen vaatimukset vastaavat tarjolla olevia mahdollisuuksia ja ovat huomattavasti mutkikkaammat kuin aiempien laajenemisten yhteydessä.

2.6. Ensiksi on syytä todeta, että nykyisten 15 jäsenvaltion yhtenäismarkkinat integroituvat entisestään perustamissopimusten toistuvien tarkistusten, yhteisön säännösten syventämisen ja euron käyttöönoton tuloksena. Jäsenyyttä nyt hakevilta mailta edellytetään huomattavasti vaativampaa integraatiota kuin niiden edeltäjiltä.

2.7. Toiseksi: jäsenyyttä tällä hetkellä hakevia maita on toistaiseksi ennennäkemätön määrä. On välttämätöntä pohtia uudella tavalla, kuinka organisoida ja hallinnoida yhtenäismarkkinoita, joihin jonkin ajan kuluttua osallistunee lähes kaksinkertainen määrä valtioita. Yhtenäismarkkina-alueeseen

kuuluu lukuisia pieniä maita, alueella vallitsee suuri kielellinen ja kulttuurinen monimuotoisuus ja sen sisällä on mittavia kehityseroja. Tämä merkitsee monia haasteita: yksimielisyyttä edellyttävien päätösten hankaloitumista, yhteisöoikeuden ja yhteisön säännösten omaksumisen valvontaa, tullilainsäädännön yhdenmukaistamista, jäsenmaiden monimuotoisuuden huomioonottoa, keskinäisten vastaavuuksien tunnustamista, taloudellisen ja sosiaalisen yhteenkuuluvuuden haastetta sekä uusien esteiden ehkäisemistä jäsenmaissa.

2.8. Etenkin sosiaalisiin näkökohtiin on kiinnitettävä paljon huomiota, jotta voidaan sovittaa yhteen moninaiset vaatimukset. Yhtäältä täytyy välttää, että hakijamaiden tällä hetkellä huomattavasti alhaisemmat sosiaalikulut laukaisisivat kohtuuttomia muuttoliikkeitä ja saisivat aikaan työllisyshäiriöitä Euroopan unionin nykyisissä maissa. Unionissa voimassa olevat korkeat sosiaaliset normit on syytä ylläpitää. Toisaalta hakijamaiden talouskasvua ja työllisyyskehitystä tulee tukea ottaen huomioon tarpeet, joita ilmenee yhteisön sosiaalissäädännön kaikinpuolisessa omaksumisessa. Vähitellen ja tasapainoisesti toteutettaviin muutoksiin sopeutuminen edellyttää siirtymäaikoja.

2.9. On ehdottomasti huolehdittava siitä, etteivät tulevat laajentumiset vähennä yhtenäismarkkinoiden yhteenkuuluvuutta, varsinkin kun Euroopan unionilla ei enää ole uutta suunnitelmaa yhtenäismarkkinoiden loppuun saattamiseksi, vaan se pyrkii täydentävien kohdetoimien lisäksi ainoastaan saattamaan loppuun aiempiin suunnitelmiin sisältyneiden direktiivien hyväksyttämisen ja siirtämisen. Huonosti valmisteltu laajeneminen heikentäisi yhtenäismarkkinoiden yhteenkuuluvuutta. Se vaarantaisi myönteiset talous- ja yhteiskuntanäkymät, joita jokainen eurooppalainen niin lännessä kuin idässä voi siltä oikeutetusti odottaa. Hyvin toteutettu laajeneminen sitä vastoin tarjoaa mahdollisuuden hyödyntää myös liittymistä edeltävää kautta täysipainoisesti siten, että mukauttamisissa ja uudelleenjärjestelyissä onnistutaan. Suunnitelmallisuus takaa yhtenäismarkkinoille kaikissa vaiheissa uuden dynaamisuuden ja ulottuvuuden, jotka oikeuttavat kaikki tämän historiallisen prosessin onnistumiseksi tehdyt ponnistelut.

3. Tilannearvio

3.1. Yhtenäismarkkinoiden laajeneminen liittymistä hake-neihin maihin jo nyt hyvällä alulla. Kyse ei ole vain tehdyistä sopimuksista ja jatkuvista neuvotteluista: tilanne on todettavissa kentällä. Suurin osa hakijamaiden ulkomaankaupasta kohdistuu nykyisin Euroopan unioniin, ja se on suurelta osin tullitonta.

Nykyiset kehityssuunnat

3.2. Kuulemisissa on todettu huomattavaa edistystä, ensimmäisenä hakijamaiden suojea suhtautuminen muutosproses-

siin. Se kulkee rinnan Euroopan yhtenäismarkkinoiden tarjoamiin etuihin ja mahdollisuuksiin erottamattomasti liittyvien yhtenäismarkkinoiden logiikan, vaatimusten ja periaatteiden hyväksymisen kanssa. Myös yhteisöltä saatavan avun ehdollisuus ymmärretään ja siihen myönnytään. Tässä suhteessa yhtenäismarkkinoiden toimivuuden ja Keski- ja Itä-Eurooppaan laajenemisen välillä ei ole ilmennyt ristiriitaisuutta.

3.2.1. Havaittavan edistyksen taustalla on etenkin kasvua ja hintojen vakautta koskevien talouslukujen paraneminen. Keski- ja Itä-Euroopan maiden kauppavaihto Euroopan unionin kanssa lisääntyy jatkuvasti. Se muodostaa nykyään keskimäärin 60 prosenttia näiden maiden ulkomaankaupasta (mikä vastaa unionin jäsenvaltioiden keskinäisen kaupan osuutta niiden kauppavaihdosta), kun sen osuus vuonna 1993 oli tuskin 30 prosenttia. Yhdessä näistä maista on tullut Euroopan unionin toiseksi merkittävin kauppakumppani Yhdysvaltain jälkeen. Euroopan unionin investoinneilla, teknologiasiiroilla ja rahoitusavulla Keski- ja Itä-Eurooppaan on jo ollut useita myönteisiä vaikutuksia. Kyseiset toimet ovat auttaneet parantamaan alueen tuottavuutta, luomaan uudenlaisen yritys- ja johtokulttuurin sekä nykyaikaistamaan (mm. asumisen, liikenteen, energiahuollon) perusrakenteita ja teollisuuden tuotantovälineitä. Näin on mahdollistettu parhaillaan käynnissä olevan pankki-, vakuutus- ja muiden palvelualojen kuten kaupan ja audiovisuaalisen tarjonnan kehittyminen. Voidaan myös todeta, että tuotteiden ja palvelujen laatu on parantunut, uusia hajautettuja rakenteita on otettu käyttöön, saastuminen on vähentynyt jo huomattavasti (vesi, ilma, teollisuusjätteet, ydinenergia), yhteistyö teknisen standardoinnin alalla on lisääntynyt selvästi, terveys- ja turvallisuusstandardeja on nostettu ja kuluttajien järjestäytymistä ja kuluttajansuojaa on vahvistettu.

3.2.2. Euroopan unionin yhteiskunnallis-ammattillisten tahojen edustajat ovat korostaneet aktiivista ja myönteistä panostaan yhtenäismarkkinoiden laajenemiseen sekä haluaan laajentaa toimintakenttäänsä ja investointejaan sekä vahvistaa kumppanuuksiaan ja keskinäistä mielipiteenvaihtoa.

3.2.3. Hakijamaiden yhteiskunnallis-ammattillisten tahojen edustajat ovat tähdentäneet, ettei tarkoituksena ole tavoitella lisää suojelua sinänsä, vaan nykyistä parempia keinoja sopeutua markkinoiden avautumiseen ja kilpailuun sekä parempia asemia Euroopan yhtenäismarkkinoilla. Kyseiset tahot ovat valmiit mukautumisensa edellyttämiin toimiin ja luottavat kykyynsä hoitaa tehtävänsä täysipainoisesti yhtenäismarkkinoilla. Lisäksi ne korostavat, että niiden on tarpeen kehittää täydentävyyttään Euroopan unionin kanssa, jotta laajentuneista yhtenäismarkkinoista voidaan hyötyä molemmin puolin.

Todetut ongelmat

3.3. Yhtenäismarkkinoiden laajentumisen molemminpuolisia etuja ja havaittavaa edistystä koskevan yhteisymmärryksen lisäksi on myös mainittu huolenaiheita.

3.3.1. Niitä ovat molemmin puolin ensisijaisesti alulle pannun poliittisen prosessin tuntemattomat tekijät. Edelleen kysymyksiä herättävät neuvottelujen edistymisen maittain eri tahdissa, liittymisaikataulut, toistuvien laajentumisten ulottuvuus sekä laajentumisprosessin täysi ja lopullinen laajuus. On painotettu suunniteltua pidemmäksi osoittautuvan prosessin moninaisia vaikeuksia sekä myös ajattelutavan muutoksia ja siirtymistä ohjatusta valvontataloudesta oma-aloitteellisuuden ja vastuunjaon talouteen. Tulevien laajentumisten toimintatiedellytysten huolellinen selvittäminen auttaisi yhteiskunnallistaloudellisia toimijoita varmasti valmistautumaan laajentumiseen aiempaa tehokkaammin.

3.3.2. Mitä talouteen tulee, molemmin puolin ollaan huolissaan etenkin kauppa- ja kilpailuehtojen epävakauden vaaroista, sääntelyn ja rakenteiden mukauttamisvaikeuksista, ympäristönsuojeluongelmista, ajantasaistamisen kustannuksista, työvoiman kouluttamisesta, ammattikoulutuksen ja pätevytyksen viipeistä, tuotantokoneiston ja kauppajärjestelmien nykyaikaistamistarpeista sekä maataloudessa liian runsaan mutta muilla aloilla liian vähäisen työvoiman sopeutumisedellytyksistä. Vaikeudet korostuvat niissä hakijamaissa, jotka ovat lykänneet uudistusten toteuttamista. On myös todettu, etteivät Keski- ja Itä-Euroopan maat tee riittävästi yhteistyötä (niiden keskinäinen kauppavaihto on pysynyt suhteellisen pienenä, ja sen osuus koko ulkomaankaupasta on vuosina 1993-1997 jopa pienentynyt 15 prosentista 13 prosenttiin) rajaseuduilla saavutetusta edistyksestä huolimatta. Kaiken kaikkiaan näyttää siltä, että samanaikaisesti on huolehdittava kovin monista asioista, ryhdyttävä varotoimiin ja erotettava prosessin vaiheet toisistaan.

3.4. Hakijoiden taholta todetut ongelmat ovat lukuisat.

3.4.1. Yleisesti ottaen esiin tuodut ongelmat koskevat yhteisön säännösten moniulotteisuutta ja sen toimeenpanovelvoitteita, varsinkin kun otetaan huomioon, että Keski- ja Itä-Euroopan maiden on kurottava kiinni 40 vuoden viive. On painotettu kilpailukyvyyn jälkeensäjäneisyyttä kovassa kilpailussa, kauppataseen vajeita, rajoituksia maataloustuotteiden

pääsyssä EU:n markkinoille, yhteisötukien rajallisuutta, huolta ammattitaitoisen työvoiman maastamuutosta ja harmaan talouden kehittymiseen liittyviä ongelmia. On todettu perusrakenteiden olevan edelleen usein heikkotasoisia ja haittaavan kauppavaihdon kasvua (vrt. liikenne, televiestintä, energia, vesi). On myös tuotu esiin tarve parantaa varsinkin julkisen sektorin ja sen hallinnon toimivuutta, nehän kärsivät etenkin suurista palkkaeroista verrattuna yksityiseen sektoriin. On myös ilmaistu huoli palkkaerojen kasvusta hakijamaissa eri tahtia edistyvien työntekijäryhmien välillä.

3.4.2. Erityisesti on korostettu pk-yritysten ongelmia. Useimmilla niistä on kehitysvaikeuksia. Useimmat ovat valmistautuneet huonosti kansainvälisyyteen, niiltä puuttuu pääomaa ja luotonsaantimahdollisuuksia, ne hyötyvät vain vähän Euroopan unionin rahoitustuista eikä niillä ole riittävästi tietoa liittymisen todellisesta merkityksestä. Yhteisön säädösten soveltamisen monitahoisuus, erityisesti mukauttamisen sosiaalinen hinta, on kovin arka kohta näille pk-yrityksille. On myös ilmaistu huoli, että siirrytään valtion monopolien hallitsemasta tilanteesta toiseen, jossa yksityiset, varsinkin ulkomaiset monotai oligopolit hallitsevat liian voimakkaasti tiettyjä aloja. Tämä edellyttää, että paikallisyriyksille tarjotaan keinoja kehittyä ja mukauttaa rakenteensa, jotta ne voisivat pitää puolensa markkinoilla.

3.4.3. On pantu merkille, että yhteiskunnallis-ammattillisilta tahoilta, yrityksiltä ja kuluttajilta puuttuu konkreettisia mahdollisuuksia tiedon saamiseksi innovaatioista, jotka yhtenäismarkkinoihin integroituminen saa aikaan. Ei ole niinkään kyse rahoitustuesta vaan virkamatoille ja komennuksille lähetettyjen asiantuntijoiden ja luennoitsijoiden tarjoamasta tuesta itse paikalla sekä ohjauksesta Internetin kaltaisten uusien viestinten käytössä. Euroopan unionin sekä eurooppalaisten organisaatioiden ja yritysten tulisi lisätä aloitteita näillä aloilla amerikkalaisen mallin mukaisesti. On erityisen välttämätöntä vahvistaa laajenemisprosessin ymmärtämistä, siihen osallistumista ja hakijamaiden julkisen mielipiteen täyttää kannatusta sille.

3.5. Myös Euroopan unionin taholta todetut ongelmat ovat lukuisat.

3.5.1. Erityisesti on tähdennetty sääntelyn mukauttamisen ja talouden avautumisen viipeitä hakijamaissa. Mainittakoon tulleihin liittymättömien kaupan esteiden sitkeys, sijoittautumisvapauden rajoittaminen, oikeus- ja verotuskehysten noudattamatta jättäminen tai kyseenalaistaminen, hintasääntelyn ylläpitäminen, avoimuuden puute julkishankinnoissa, verotuksen monimutkaisuus ja taso, kiinteistöjen ja maan hankintarajoitukset, yksityistämisen viivästyminen varsinkin vakuutusallalla, usein vanhentuneen rahoitusjärjestelmän mukautumattomuus sekä vastaavat ongelmat kaupan jakelujärjestelmässä,

teknisten ja kirjanpitostandardien yhdenmukaisuusongelmat, sijoittumisrajoitukset (lisenssit, sivuliikkeet) ja aukot henkisen omaisuuden suojassa. Esiin on tuotu valtionavun korkea taso, joka aiheuttaa tiettyjen alojen (vrt. tekstiili ja teräs) ylikapasiteettia Euroopan ja jopa maailman tasolla. On viitattu myös etenkin entisen Neuvostoliiton alueella sijaitsevista maista peräisin olevan kauppatavaran transitotullimenettelyjä koskeviin ongelmiin. Hintojen polkumyyntiin, ympäristövaatimusten täyttämättä jättämiseen ja laittomaan työntekoon perustuva kilpailu on epänormaalia. On korostettu työmarkkinoiden kahnauksia lännessä (etenkin Saksan uusissa osavaltioissa ja unionin rajalla sijaitseissa jäsenvaltioissa), valvonnan puutteesta aiheutuvien sosiaalisten jännitteiden vaaroja sekä ongelmia, joita uhkaa kehittyä Keski- ja Itä-Euroopan maiden raja-alueilla, mikäli niitä ei avusteta. Lisäksi on mainittu yritysten ja toimintojen siirtyminen Keski- ja Itä-Euroopan maihin.

3.5.2. Esiintyvien sopeutumisongelmien ja jopa epäterveen kilpailun vuoksi hakijamaiden hallinnon institutionaalinen kapasiteetti on toisinaan asetettu kyseenalaiseksi. Hallinnon ongelmia ovat liian byrokraattiset menettelyt ja muutoksenhakumahdollisuuden puuttuminen, valvontaviranomaisten toimivalta- ja riippumattomuusongelmat, jatkuva tulliprotektionismi, tiettyjen sääntely-, vakiointi- ja sertifiointi-instanssien tehottomuus, keskinäiset tunnustamisvaikeudet sekä vilpin ja jopa lahjonnan esiintyminen.

Yhteiset vaateet

3.6. Eräs painopiste on varmasti vuoropuhelun tiivistäminen ja molemmin puolin ilmenevien pelkojen ehkäiseminen, varsinkin kun pelot koskevat jo nykyisiä ongelmia, kun taas mahdollisuuksien voidaan toisinaan katsoa toteutuvan pikemminkin keskipitkällä ja pitkällä aikavälillä.

3.7. Yhtenä yhteisenä tavoitteena on varmistaa, että yhtenäismarkkinat laajenevat talouden ja yhteiskunnan kannalta tasapainoisesti ja järjestelmällisesti ja että molemmin puolin noudatetaan asetettua tärkeysjärjestystä ja painostetaan pitämään kiinni määräajoista. Laajentumisen ei varsinkaan tule vaikuttaa sosiaali-, ympäristö- ja kuluttaja-alan yhteisöllisiä standardeja alentavasti, vaan päinvastoin ulottaa standardit hakijamaihin. Kaikki hyötyvät, kun laajennettujen yhtenäismarkkinoiden taloudellinen kilpailukyky vaikuttaa kaikkien eurooppalaisten elämänlaatuun.

3.8. Yhtenäismarkkinoiden laajentumisnäkyviä ajatellen on aiheellista pohtia hakijamaiden edellytyksiä integroitua talous- ja rahaliittoon. Yhtäältä on ilmeistä, että yhtenäisvaluutan käyttöönotto on vain uusien jäsenmaiden integraation viimeinen vaihe. Toisaalta, vaikka tämä näköala onkin vielä kaukainen, sitä ei tule unohtaa laajentumisia valmisteltaessa, ja se tulee liittää tuleviin tavoitteisiin. Euro on itse asiassa yhtenäismarkkinoiden olennainen saavutus, ja on sovittu selvästi, ettei uusilla jäsenvaltioilla ole mahdollisuutta jättäytyä talous- ja rahaliiton ulkopuolelle, kun ne täyttävät sen liittymisen taloudelliset ehdot. Euroopan unionilla olisi näin ollen aiheutta ryhtyä asianmukaisesti tarkkailemaan hakijamaiden talouden päälinjojen kehittymistä tulevaisuutta ajatellen ja asettaa avustustensa ehdoksi vähimmäisohjeiden noudattaminen tällä alalla ottaen huomioon hakijoiden oma kehitystaso ja pitkä taival, joka niillä on vielä edessään ennen EMU:un liittymistä.

3.9. Yhteiskunnallis-ammattillisilla tahoilla on erityisvastuu tämän laajan integraatioprosessin helpottamisessa: yhtenäismarkkinoiden laajeneminen koskee niitä suoraan, hallituksille ja viranomaisille kuuluvasta vastuusta riippumatta. Laajenemisen onnistuminen riippuu suuresti näiden tahojen suorasta osallisuudesta.

4. Hakijamaiden painopisteet

4.1. Komitea korostaa, että hakijamaiden tulee jatkaa sitkeästi mukautumistaan yhtenäismarkkinoihin, joiden ensimmäisistä osingoista ne jo nauttivat talouskehityksen ja kohonneen elintason muodossa. Yhteisön säännösten omaksumista koskevan tavoitteen tulee olla kokonaisvaltainen, jotta taataan laajentuneiden yhtenäismarkkinoiden yhteenkuuluvuuden säilyminen ja toimivuus. Tietyissä tapauksissa ja tietyin edellytyksin voidaan kaavailla siirtymäkausia, mutta niiden ala ja kesto tulee supistaa mahdollisimman vähäiseksi varsinaisten Euroopan unioniin liittymisten yhteydessä. Jotta varmistetaan yhteisön säännösten omaksuminen parhain edellytyksin ja mahdollisimman nopeasti, tarvittavan kansallisen lainsäädännön ja sääntelyn hyväksymisen lisäksi on erityisesti syytä edistää ko. säännösten edellyttämiä taloudellisia ja sosiaalisia uudistuksia ja valvoa, että säädösten siirtämisessä ollaan tehokkaita ja toimitaan laadukkaasti.

Esisijaiset tehtäväkentät

4.2. Ensinnäkin tulee jatkaa ja vahvistaa jo todettua edistystä, varsinkin tiukkaa taloushallintoa, hyödykkeiden ja palveluiden tuottavuuden ja laadun parantamista, yrityskulttuuria sekä kuluttajavalistusta.

4.3. Komitea painottaa myös tarvetta paneutua esille tuotuihin ongelmiin, mikä edellyttää suuria uudistuksia seuraavilla aloilla:

4.3.1. Liittymisen ehtona olevaa kilpailun vapauttamista on tuettava nykyistä tehokkaammin erilaisin toimin. Erityisesti on syytä vahvistaa valtion- ja hallinnonuudistusta, nopeuttaa hajauttamista, lujittaa sopimussitoumuksiin kykeneviä riippumattomia ja edustavia yhteiskunnallis-ammattillisia organisaatioita, jatkaa ja nopeuttaa yksityistämistoimia, vapauttaa hinnat, aloittaa markkinatalouden toimivuutta tukevat verotusuudistukset, noudattaa valuuttakuria ja lisätä taloudellisten toimijoiden liikkumavapautta. On taattava talouden toimivuuden kannalta välttämättömät oikeudelliset menettelyt (mm. velkojen periminen), ja tämä edellyttää näiden maiden oikeusjärjestelmän tehostamista. Kilpailupolitiikka on aiheellista mukauttaa Euroopan unionissa voimassa oleviin säädöksiin. Tätä varten kaikkiin hakijamaihin on perustettava tehokkaita kansallisia elimiä, joiden tehtävänä on valvoa kilpailuedellytyksiä. Standardointia on tehostettava lisäämällä eurooppalaisten standardien ja varmistusten käyttöönottamista sekä keskinäistä tunnustamista. Tullimenettelyjä on syytä yhdenmukaistaa unionin menettelyjen kanssa. Tämä käsittää kolmansista maista (etenkin entisistä Neuvostoliiton maista) tulevien transiitotuotteiden tehokkaan valvonnan.

4.3.2. On nopeutettava rakenteiden nykyaikaistamista. Semminkin tulee jatkaa perusrakenteiden kehittämistä (liikenne, vesi, energia ja televiestintä) ja yhdistää hakijamaiden perusrakenteet nykyistä paremmin Euroopan unionin maiden rakenteisiin Euroopanlaajuisen verkkojen muodossa. Lisäksi tulee ponnistella voimakkaasti tutkimuksen ja innovaation parantamiseksi nykyisestä. Talouden tehostamiseksi täytyy myös jatkaa myynti- ja asiakaspalvelurakenteiden nykyaikaistamista.

4.3.3. Erityisesti pk-yritysten tukea tulee tehostaa erilaisin toimin. Niitä ovat yrittäjähengen ja nykyaikaisten johtamistaitojen opettaminen, pääoman ja hyödyn kannustaminen, luotonsaantimahdollisuuksien parantaminen, yritysten kehitystä haittaamaton suotuisa verojen ja veroihin verrattavien maksujen kehys, sääntelyn yksinkertaistaminen, tiedottaminen ja kansainvälisyteen kannustaminen.

4.3.4. Ympäristönsuojelua on parannettava erityisesti yhteisön avustuksin siitä huolimatta, että usein on kyse pitkäjänteisemmästä toiminnasta.

4.3.5. On taattava yhteiskunnallisen edistymisen edellytykset kehittämällä yhteiskunnallista vuoropuhelua, siirtämällä yhteisön sosiaalisäännöstöä asteittain ko. maiden lainsäädäntöön ja kehittämällä ammattikoulutusta. On toivottavaa, että muuttoliikkeet pystytään hallitsemaan ja kanavoimaan,

jotta yhtäältä hakijamaille tarjotaan mahdollisuus pitää koulutamansa työvoima maassaan ja toisaalta estetään häiritsevien paineiden voimistuminen lännen työmarkkinoilla, vaikka työvoima-alalla jouduttaisiin järjestämään pitkiä siirtymäaikoja. Harmaan talouden vastaista toimintaa tulee vahvistaa. Siinä onnistuminen riippuu erityisesti aloitettujen talou uudistusten onnistumisesta.

Etusijalle asetettavat aloitteet

4.4. Jotta edellä mainitut ensisijaiset toimet voitaisiin toteuttaa asianmukaisesti, komitea suosittaa, että hakijamaat omaksuvat käytännönläheisen lähestymistavan, joka perustuu toiminnallisiin aloitteisiin tietyillä avainalueilla. Talous- ja yhteiskuntaelämän edustajat, joiden mielestä heidän omat hallituk-sensa ja Euroopan unioni eivät assosioi heitä riittävän tiiviisti laajentumisprosessiin, tulisi ottaa mukaan näihin aloitteisiin täysimääräisinä kumppaneina.

4.5. Hakijamaiden sopeutuminen yhtenäismarkkinoihin ei riipu pelkästään kunkin hakijamaan ja Euroopan unionin välisistä pyrkimyksistä. Keski- ja Itä-Euroopan maiden välille on lisäksi luotava yhteinen vapaakaupan ja yhteistyön alue. Esimerkkinä mainittakoon CEFTA (Keski-Euroopan vapaa-kauppaliitto), jota on rakennettu jo useamman vuoden ajan Visegrad-ryhmän ympärille. Yhteistyön syventämistä ja vapaa-kaupan lisäämistä olisi kannustettava CEFTA-alueella, ja alueen laajentamista ympäröiviin EU:n jäsenyyttä hakeneihin maihin olisi edistettävä. Romanian liittyminen CEFTAan on rohkaisevaa ja oikeansuuntaista kehitystä, joka edellyttää mm. raja-alueyhteistyön tehostamista sekä talous- ja yhteiskuntaelämän edustajien tekemien aloitteiden ohjaamista tähän suuntaan. Euroopan unionin tukiohjelmassa tulisi ottaa tämä tarve huomioon ja edistää entisestään ristikkäistä yhteistyötä.

4.6. Koko yhteisön säännöstö tulee omaksua, mutta tämä ei voi tapahtua yhdellä kertaa. Liittymistä edeltävänä aikana tietyt toimet ovat toisia kiireellisempiä. Ei ole tarpeen yrittää omaksua kaikkien alojen sääntöjä yhdellä kertaa, vaan yrittää saada nopeasti toimimaan tietyt rajalliset alueet, joita voidaan täydentää asteittaisin jatkotoimin tulevina vuosina.

4.7. Yhteisön säännöstön omaksuminen edellyttää, että Keski- ja Itä-Euroopan maissa on vahvat ja riippumattomat hallinto- ja oikeusviranomaiset, jotka valvovat uudistusten toimeenpanoa ja niiden edistystä, ja että näiden valvontaviranomaisten ja unionin elinten välillä on yhteistyörakenteet, joihin myös asianomaiset ammattialat kytkeytyvät.

4.8. Jotta hakijamaiden integroitumista yhtenäismarkkinoihin voitaisiin seurata, komitea suosittaa, että laaditaan säännöllisesti – vähintään kerran vuodessa – tulostauluja

(scoreboards), joista käy ilmi yhteisön säännöstön omaksumisas-te hakijamaissa. Tämä voisi tapahtua samaan tapaan kuin EU:n nykyisissä 15 jäsenvaltiossa viime vuosina toteutettu seuranta, joka koskee jäsenvaltioiden edistymistä yhtenäismarkkinoiden loppuunsaattamisessa. Yhteiskunnallis-ammattillisten järjestöjen edustajia olisi kuultava, ja heidät olisi otettava mukaan seurannan järjestämiseen ja valvontaan. On tärkeää kuulla heidän arvionsa uudistusten tosiasiallisesta toimeenpanosta, eikä tyytyä tarkastelemaan toimeenpanon edistymistä lainsäädäntö- ja sääntelyteksteissä.

4.9. Komitea suosittaa hakijamaille ehdotettavan niin ikään, että ne avaisivat yhtenäismarkkinoiden koordinaatiokeskuksia sekä yrityksille ja kansalaisille suunnattuja yhteyspisteitä samaan tapaan kuin niitä on avattu viime aikoina Euroopan unionin jäsenvaltioissa. Toiminnan laajentamisesta olisi useita etuja.

4.9.1. Yleisesti ottaen edellä mainitulla aloitteella olisi merkittävä psykologinen ja toiminnallinen vaikutus. Se vahvistaisi hakijamaiden kuulumisen yhtenäismarkkinoiden vaikutuspiiriin tuomalla ne mukaan laajentuneiden yhtenäismarkkinoiden organisointiin ja tarjoamalla niille toiminnalliset edellytykset, jotta hakijamaiden viranomaiset, yritykset ja kansalaiset voisivat sopeutua yhtenäismarkkinoihin parhaalla mahdollisella tavalla.

4.9.2. Yhtenäismarkkinoiden koordinaatiokeskusten perustaminen hakijamaihin mahdollistaisi useiden konkreettisten ongelmien ratkaisemisen sopuisasti osapuolten välillä. Kyseiset ongelmat näet vahingoittavat Euroopan unionin ja hakijamaiden välistä vaihtoa, etenkin raskaan hallinnon ja byrokratian vuoksi (jota voi siis esiintyä sekä Euroopan unionissa että hakijamaissa).

4.9.3. Yrityksille ja kansalaisille suunnattujen yhtenäismarkkinoiden yhteyspisteiden rinnakkainen perustaminen hakijamaihin auttaisi muodostamaan käytännön tietoa yhtenäismarkkinoiden mahdollisuuksista etenkin pk-yrityksiä, kuluttajia ja talous- ja yhteiskuntaelämän edustajia varten sekä korjaamaan kuulemistilaisuuksissa esiin tulleet viestinnälliset puutteet.

4.9.4. Yhteiskunnallis-ammattilliset tahot hyötyisivät välittömästi koordinaatiokeskusten ja yhteyspisteiden sijoittamisesta valtioihinsa, ja niiden tulisi toimia etualalla koordinaatiokeskusten ja yhteyspisteiden toiminnan kehittämisessä.

4.10. On myös tärkeää edistää hakijamaissa käytävää yhteiskunnallista vuoropuhelua yleensä sekä EU:n ja hakijamaiden talous- ja yhteiskuntaelämän edustajien välistä sosiaalidialogia, kuten Varsovassa maaliskuussa 1999 järjestetyssä Euroopan talous- ja yhteiskuntaelämän edustajien konferenssissa todettiin. Useissa jäsenvaltioissa olevia talous- ja sosiaali-neuvostoja vastaavien elinten perustaminen hakijamaihin voisi osaltaan edistää tämän suuntaista kehitystä.

4.11. Yhtenäismarkkinoiden yhtenäisyys edellyttää myös Keski-Euroopan hakijamaiden ja Euroopan unionin välisen tulliyhteistyön kehittämistä ilman että tarvitsisi odottaa yhteisen kauppapolitiikan yhdenmukaistamista. Yhteistyötä tulisi kehittää kaikilla aloilla: tulliasemien toiminta (unionin ulkopuolisiin maihin suuntautuvan valvonnan lisääminen, koordinoiti Euroopan unionin kanssa), menettelyjen parantaminen, unionin myöntämän kohtelun synnyttämän vastavuoroisuuden parantaminen, vapaa-alueiden ja -satamien valvonta, pestosten ja väärännösten torjunta, alkuperää koskevien sääntöjen valvonta, tilastojärjestelmän luotettavuus ja yhteisen kauppapolitiikan asteittaisen yhdenmukaistamisen aloittaminen. Yhteistyön tulisi perustua hallinnollista apua koskeviin sopimuksiin, tutkintamatkoihin sekä tullialan koulutusohjelmiin. Tätä varten komitea ehdottaa, että perustetaan tulliyhteistyön seurantakeskus, joka auttaisi osaltaan valvomaan sopimusten molemminpuolista soveltamista ja jonka toimintaan yhteiskunnallis-ammattillisten tahojen tulisi voida osallistua.

4.12. Euroopan unionin jäsenyyttä hakeneiden Keski- ja Itä-Euroopan maiden ja entisen Neuvostoliiton maista muodostuvien naapurimaiden suhteita tulisi viimeinkin tarkastella useasta näkökulmasta: edellä mainittujen maiden välisen kaupan viimeaikainen ja tämänhetkinen kehitys, Keski- ja Itä-Euroopan maiden yhtenäismarkkinoihin liittymisen vaikutukset kyseiseen kauppaan, laajentuneen EU:n ja entisen Neuvostoliiton maiden välisten taloussuhteiden tuleva kehitys.

4.13. Olisi myös syytä tutkia unionin hakijamaiden ja yhtenäismarkkinoihin assosiaatiosopimuksin osallistuvien unionin ulkopuolisten Euroopan maiden (kolme Eta-maata, Sveitsi ja Turkki) välisiä talous- ja kauppasuhteita. Olisi hyödyllistä kuulla yhtenäismarkkinoita koskevan yhteisön säännösten omaksuneiden maiden integraatiomenetelmistä ja -tuloksista. Myös tulevaisuudentutkimus ja pohdinnat laajentamisen jälkeisistä keskinäisistä suhteista olisivat aiheellisia.

5. Euroopan unionin painopistealat

5.1. Myös itse Euroopan unionin on valmistauduttava yhtenäismarkkinoiden laajentumiseen uudistamalla toimielimiään, vauhdittamalla yhtenäismarkkinoiden loppuunsaattamista avainalueilla ja pohtimalla yhdessä hakijamaiden edustajien kanssa laajentuneiden yhtenäismarkkinoiden tulevaa organisointia. Euroopan unioni vastaa edellä mainittuihin haasteisiin ja vahvistaa, että yhtenäismarkkinoiden laajentaminen ei ole ristiriidassa niiden syventämisen kanssa, vaan nimenomaan kasvaneiden vaatimusten vuoksi auttaa niitä kehittymään.

Toimielinten ennakkotoimet

5.2. Euroopan unionin on ensisijaisesti uudistettava toimielimensä ja päätösmenettelynsä voidakseen sopeutua uuteen laajenemiseen. Olisi ennen kaikkea päästävä siihen, että yksimieliset päätökset olisivat pakollisia ainoastaan harvoissa poikkeustapauksissa, koska ne tulevat muodostamaan todellisen esteen yhtenäismarkkinoilla, joilla toimii tulevaisuudessa melkein kaksinkertainen määrä valtioita. Määräenmistöpäätökset näyttäisivät väistämättömältä ratkaisulta, jotta 20:n, 25:n tai jopa 30:n jäsenvaltion yhtenäismarkkinat voisivat toimia asianmukaisesti.

5.3. Komitea ilmaisee tyytyväisyytensä Eurooppa-neuvoston Kölnissä tekemään päätökseen hallitustenvälisen konferenssin koollekutsumisesta vuonna 2000. Konferenssi on määrä saada päätökseen ennen vuoden 2000 loppua, ja siinä on tarkoitus tarkistaa perustamissopimus institutionaalisilla avainalueilla Euroopan unionin yhteenkuuluvuuden lisäämiseksi ja päätöksentekokyvyn vahvistamiseksi ennen seuraavia laajentumisia.

Yhtenäismarkkinoiden loppuunsaattaminen

5.4. Euroopan unionin tulee pitää yllä painetta yhtenäismarkkinoiden loppuunsaattamiseksi ja taata vuonna 1998 päättyneen toimintasuunnitelman sisältämien toimien toteuttaminen menettelyin, joista on vielä tehtävä päätös. Paineen ylläpitäminen on oleellista, koska tehtävää on vielä paljon. Komitea muistuttaa, että sääntelyn yhdenmukaistamisessa esiintyneet viipeet on kurottava kiinni, etenkin seuraavilla aloilla: lopullinen alv-järjestelmä, kansainvälisestä toiminnasta aiheutuvan kaksinkertaisen verotuksen poistaminen, yritysfiisiot mahdollistava järjestely, toimiva ja vetovoimainen eurooppalaisyhtiön perussääntö, rahoituspalvelujen vapauttaminen, julkisten hankintojen, liikennealan, televiestintäalan ja julkisten monopolien avaaminen kilpailulle sekä henkistä omaisuutta koskevan yhteisöpatentin laatiminen. Olisi myös sopeuduttava uudentyyppiseen elektroniseen kaupankäyntiin ja online-palveluihin, jotka mullistavat kaupankäynnin ehdot, sekä otettava huomioon euron käyttöönottoon liittyvä, entistä suurempi yhdenmukaistamisen tarve mm. verotuksen alalla.

5.5. Komitean mielestä samanaikaisesti on myös taattava, että kaikki jäsenvaltiot siirtävät kaikki direktiivit kurinalaisesti ja ajallaan, mitä ei aina tapahdu. Vuoden 1998 loppuun mennessä 15 % yhtenäismarkkinoita koskevista direktiiveistä oli panematta täytäntöön tietyissä jäsenvaltioissa. Tällaisten valtioiden on tiedostettava, että yhteisön koko säännösten omaksuamisen vaatiminen hakijamailta edellyttää unionin jäsenvaltioilta tiettyä kurinalaisuutta ja esimerkillisyyttä!

5.6. Komitea korostaa lisäksi, että laajentuneiden yhtenäismarkkinoiden toimivuuden vuoksi on pyrittävä parempaan tasapainoon valittaessa yhtenäismarkkinoilla sovellettavan säännösten luomiseen tarvittavia oikeusvälineitä ja huolehdittava yhteisten sääntöjen tehostamisesta. Komitea viittaa aiempaan lausuntoonsa, jossa se suosittaa, että kun kysymys on suoranaisesti yhtenäismarkkinoiden koheesiota koskevasta yhteisestä edusta, yhteisön lainsäädännössä tulee lisätä välittömästi ja yhdenmukaisesti toimeenpantavien asetusten käyttöä sen sijaan, että suositetaan järjestelmällisesti direktiivejä.

5.7. Komitea korostaa myös tarvetta varmistaa mitä huolellisimmin keskinäisten tunnustamisten moitteeton toimivuus. Tämä käy laajentumisen myötä yhä tärkeämmäksi, vaikka käytännön soveltamisen tiellä on nykyisinkin liikaa esteitä, kuten komissio hyvin osuvasti muistuttaa aiheesta äskettäin antamassaan tiedonannossa.

5.8. Komitean mielestä on myös lisättävä toimia, joilla pyritään yksinkertaistamaan yhteisön sääntelyä. Toimet on ennen kaikkea muutettava nopeasti oikeaksi sääntelyksi. Tämä on erittäin tärkeää hakijamaiden pk-yrityksille, joiden on omaksuttava yhteisön säännöstö.

5.9. Myös uusien kansallisten esteiden syntyminen on ehkäistävä, mikä on entistä tärkeämpää jäsenvaltioiden lukumäärän kasvaessa. Komitea palauttaa mieliin tästä kysymyksestä aiemmin antamansa suosituksen jonkinlaisesta jäsenvaltioiden välisestä "yhtenäismarkkinoiden hyvien käytänteiden ohjeistosta", jonka avulla varmistettaisiin sääntelyn yhteensopivuus yhteisön sääntelyn kanssa. Sääntelyn yhteensopivuuden takaaminen Euroopan tasolla auttaa sovittamaan yhteen kaksi tarvetta: laajentumisen tuloksena entisestään monipuolistuvien erilaisten poliittisten, kulttuuristen ja yhteiskunnallisten ympäristöjen säilyttäminen sekä hyvin toimivat yhtenäismarkkinat.

6. Euroopan unionin jäsenyyttä hakeneiden maiden yhteiset painopisteet

Hakijamaiden tukeminen

6.1. Euroopan unionin myöntämä tuki hakijamaille on erittäin tärkeä. Todettakoon, että vuoteen 2006 ohjelmoitu monivuotinen budjetti, joka on tulosta Agenda 2000:sta Berliinissä tehdylle sopimukselle, on varsin rajallinen, kun otamme huomioon hakijamaiden menestyksekkään integrointumisen synnyttämät valtavat tarpeet. Komitea korostaa, että tuet on käytettävä parhaalla mahdollisella tavalla. Tämä edellyttää järjestelmällisiä arviointoja tukien vaikutuksista, tukien

täsmällisempää kohdentamista ratkaiseviin tekijöihin (mm. yritystoiminnan kehityksen parantaminen sekä yhteisön säännösten soveltamista valvovien elinten tukeminen), tukien asianmukaisen käytön ja ehdollisuusvaatimusten noudattamisen valvomista, kilpailuväärentymien ehkäisemistä sekä petosten vastaisen toiminnan lisäämistä. Yleisesti ottaen toiminta on pyrittävä keskittämään kehittämistyöhön eikä pelkkään tukemiseen, pitkällä aikavälillä on pyrittävä tukien vähentämiseen niiden jatkuvan ylläpitämisen ja lisäämisen sijaan, on turvaututtava entistä enemmän lainoihin tai korkohyvityksiin sekä edistettävä yksityispääomainvestointeja, jotka ovat kehityksen kannalta ratkaisevia. Lisäksi Phare-ohjelman suuntausta kohti sosiaalipoliittisten toimien tuen tehostamista tulee laajentaa ja vahvistaa edelleen.

6.2. Integraatio-prosessin onnistuminen edellyttää, että unionin ja hakijamaiden väliset neuvottelut ja yhteistyö eivät rajoitu jäsenvaltioiden, hallitusten ja viranomaisten välille. Niiden tulisi koskea välittömästi myös yhteiskunnallisia järjestöjä ja yrityksiä. Komitea korostaa, että vahvojen ja edustavien, aktiivisesti eurooppalaisen talous- ja yhteiskuntamallin mukaiseen vastuuntuntoiseen talouteen osallistuvien yhteiskunnallisten ammattilisten järjestöjen vakiintuminen kussakin hakijamaassa on yhtenäismarkkinoiden laajentamisen ehdoton edellytys.

6.2.1. Komitean mielestä Euroopan unionin jäsenvaltioiden yhteiskunnallisia ammattilisia järjestöjä tulee kannustaa tukemaan hakijamaissa toimivia kumppaneitaan yhtenäismarkkinoihin opastamisen ja sopeutumisen alalla. Tämä voi tapahtua yhteisön ohjelmien, etenkin Phare-ohjelman tuella. Järjestöjen välille tulisi luoda kumppanuussopimuksia, joiden avulla yhteistyö ja keskinäinen avunanto järjestetään sekä vaihtoa helpotetaan.

6.2.2. Pk-yritysten tukemista on painotettava erityisesti. Yhä useampi yritysille suunnatuista tärkeimmistä eurooppalaisista ohjelmista (tutkimuksen puiteohjelma, pk- ja käsiteollisuusyritysten tukiohjelma, Euroopan investointipankin rahoitus jne.) tulisi avata hakijamaiden yrityksille, niitä tulisi auttaa rahoittamaan toimintaansa parhaissa oloissa (riskipääoman saatavuus, korkohyvitykset, eurooppalaisten rahoituslaitosten takuu jne.), niitä tulisi kannustaa käyttämään eurooppalaisia juridisia välineitä (eurooppalainen patentti, yhteisön tavaramerkki, CE-merkinnät jne.), jotka helpottavat niiden liittymistä yhtenäismarkkinoihin, sekä valtakunnan rajat ylittävää kumppanuutta tulisi edistää Euroopan unionissa toimivien yritysten kanssa.

6.2.3. Myös yhteiskunnallisten ammattilisten tahojen yhteistoimintaa tulisi luoda Euroopan tasolla käytävän sosiaalidialogin puitteissa. Tämä olisi jatkoa Euroopan komission tuella Varsovaan maaliskuussa 1999 järjestetyille talous- ja yhteiskuntaelämän edustajien ensimmäiselle kokoukselle.

Yhtenäismarkkinoiden tulevaisuutta koskevia yhteispohdintoja

6.3. Ei riitä, että hakijamaita kehoitetaan sopeutumaan nykyisiin yhtenäismarkkinoihin. Hakijamailla tulee olla mahdollisuus valmistautua yhtenäismarkkinoiden tulevaan kehitykseen sekä ottaa kantaa yhteiseen tavoitteeseen, joka yhtenäismarkkinoille asetetaan 10-20 vuoden aikavälillä. 25:stä tai jopa 30:sta jäsenvaltiosta koostuvat yhtenäismarkkinat tulevat luonnollisesti asettamaan erilaisia vaatimuksia ja sisältämään erilaisia piirteitä kuin nykyiset viidentoista jäsenvaltion yhtenäismarkkinat. Tämän vuoksi komitean mielestä on syytä:

6.3.1. kutsua hakijamaiden edustajat mukaan yhtenäismarkkinoiden tulevaisuutta koskeviin pohdintatilaisuuksiin kuten neuvoston sisämarkkinaneuvoston kokouksiin,

6.3.2. kutsua hakijamaiden tarkkailijoita yhtenäismarkkinoiden toimintaa valvoviin komiteoihin ja foorumeihin,

6.3.3. kutsua hakijamaita ja niiden yhteiskunnallis-ammattillisten järjestöjen edustajat mukaan hallinnon yksinkertaistamista ja uusien esteiden torjuntaa koskeviin keskusteluihin,

6.3.4. jatkaa yhteisiä pohdintoja yhteisön politiikan uudistamisesta (maalouspolitiikka mukaan luettuna) myös Agenda 2000:n ja ohjelmakauden 2006 jälkeen,

6.3.5. aloittaa viimein tulevaisuutta koskevat pohdinnat laajentuneiden yhtenäismarkkinoiden täydentävyydestä ja kauppasuuntauksista naapureiden, niin Eta-maiden, Sveitsin, entisen Neuvostoliiton maiden kuin Välimeren alueen maiden kanssa.

Bryssel 22. syyskuuta 1999.

7. Talous- ja sosiaalikomitean aloitteet

7.1. Talous- ja sosiaalikomitea on tietoinen erityistehtävistä, jotka sille lankeavat pyrittäessä tukemaan hakijamaiden integroitumista yhtenäismarkkinoihin ja Euroopan unioniin. Koska komitea on järjestäytyneen kansalaisyhteiskunnan edustaja, sille kuuluu ennen kaikkea Keski- ja Itä-Euroopan maiden talous- ja yhteiskuntaelämän edustajien todellisten osallistumismahdollisuuksien valvominen tässä valtavassa prosessissa.

7.2. Komitea aikoo toteuttaa lähivuosina seuraavat aloitteet:

7.2.1. Komitea aikoo jatkaa yhteyksien ylläpitämistä hakijamaiden yhteiskunnallis-ammattillisten järjestöjen kanssa luotujen kahdenvälisen hallintokomiteoiden välityksellä sekä seurata tilanteen ja erityispainopistealueiden kehitystä.

7.2.2. Komitea tulee jatkamaan vuosittaisten tapaamisten järjestämistä Keski- ja Itä-Euroopan maiden yhteiskunnallis-ammattillisten tahojen kanssa. Tapaamisissa pyritään mm. seuraamaan tässä lausunnossa annettujen suositusten toteutusta.

7.2.3. Komiteassa toimiva yhtenäismarkkinoiden seurantar ryhmä jatkaa tulevina vuosina hakijamaiden assosiaatioprosessin sekä yhteiskunnallis-ammattillisten järjestöjen toiminnan seuranta yhtenäismarkkinoiden laajentumisprosessissa. Komitea aikoo vähitellen laajentaa PRISM-tiedotusraportin (*Progress Report Initiatives in the Single Market*) tutkimuskentän hakijamaihin. Kyseisellä tutkimuksella kartoitetaan aloitteita ja parhaita käytänteitä yhtenäismarkkinoiden kehittämistä varten.

Talous- ja sosiaalikomitean

puheenjohtaja

Beatrice RANGONI MACHIAVELLI

LIITE

talous- ja sosiaalikomitean lausuntoon

Laajentumiseen liittyviä tilastoja

Vuosi 1997

	Tšekki	Slovakia	Puola	Viro	Latvia	Liettua	Unkari	Slovenia	Bulgaria	Romania	em-10	EU15
Asukasluku (milj.)	10,3	5,38	38,64	1,5	2,5	3,7	10,3	2	8,3	22,75	105,37	374,565
Pinta-ala (km ²)	78 866	49 034	312 685	45 227	64 589	65 301	93 030	20 253	110 994	238 391	1 078 370	3 236 180
BKT (mrd. euroa)	45,9	17,2	119,7	4,2	4,9	8,4	39,6	16,1	9	30,6	295,6	7 130,4
BKT/hlö (100 euroa)	45	32	31	28	20	23	39	81	11	14	28,1	189,83
BKT/hlö ovp. (100 euroa)	63	47	40	37	27	30	47	68	23	31	—	—
BKT/hlö (%:a EU-15:stä)	23	17	16	15	10	12	21	43	6	7	—	—
BKT:n kasvu (%:a vuodessa)	1	6,5	6,9	11,4	6,5	5,7	4,4	3,8	-6,9	-6,6	—	—
Elintarvikehintaindeksi	104,4	105,4	112,6	89,3	102,5	106,1	117,5	108,6	1 224,6	249,7	—	157,1
Keskimäär. kuukausipalkka (USD)	337,4	274,6	302,0	249,5	203,4	255	305,0	989,0	94,0	118,0	—	—
Työttömyysaste (%)	4,7	11,6	11,2	10,5	14,4	14,1	8,1	7,3	15	6	—	10
Kauppatase (MEUR)	20,084	7,754	22,707	2,567	1,429	3,382	16,842	7,382	3,126	7,434	92,707	10 737
Inflaatio (%)	8,6	6,1	15	11,2	8,4	8,8	18,3	8,3	1 082,3 ⁽¹⁾	154,8	—	—
Vienti EU:hun (%)	59,90	45,00	63,50	48,60	48,90	36,70	69,90	63,60	44,10	56,60	—	—
Tuonti EU:sta (%)	61,50	39,51	63,00	59,10	53,20	47,70	62,40	67,40	42,10	52,30	—	—
ALV (%)	—	—	—	18	—	—	25/12	—	—	—	—	—

MEUR = miljoonaa euroa

ovp = ostovoimapariteettina

em-10 = kymmenen ehdokasmaata yhteensä (Kyprosta ei ole otettu huomioon tilastoissa)

⁽¹⁾ 1996: 123 %

Talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta "Komission tiedonanto neuvostolle, Euroopan parlamentille, talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle Euroopan yritysten kilpailukyky ja maailmanlaajuistumisen haaste Kannustuskeinot"

(1999/C 329/12)

Komissio päätti 22. tammikuuta 1999 Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 198 artiklan nojalla pyytää talous- ja sosiaalikomitean lausunnon edellä mainitusta tiedonannosta.

Asian valmistelusta vastannut "yhtenäismarkkinat, tuotanto ja kulutus" -jaosto antoi lausuntonsa 22. heinäkuuta 1999. Esittelijä oli Peter Morgan.

Talous- ja sosiaalikomitea hyväksyi 22. ja 23. syyskuuta 1999 pitämässään 366. täysistunnossa (syyskuun 23. päivän kokouksessa) seuraavan lausunnon. Äänestyksessä annettiin 92 ääntä puolesta, 23 vastaan, ja 21 pidättyi äänestämästä.

1. Johdanto

1.1. Komission tiedonanto on pohdinta-asiakirja, jossa ei pyritä millään tapaa järjestelmällisesti luokittelemaan siinä tarkoitettuja eurooppalaisia yrityksiä. Komitea käyttää omassa lausunnossaan seuraavaa luokitusta:

A. suuryritykset

A1. valtionyhtiöt

A2. julkiset osakeyhtiöt, joiden kotipaikka on Euroopassa

A3. Eurooppaan sijoittuneet julkiset osakeyhtiöt, joiden kotipaikka on Euroopan ulkopuolella

B. pienet ja keskisuuret yritykset

B1. pörssissä noteeratut yritykset

B2. muut yksityisyrietykset

B3. riskirahoituksella finansioidut yritykset.

1.2. Tiedonannon tarkoituksena on tutkia, miten Euroopan tulee vastata maailmanlaajuistumisen haasteisiin siitä hyötyäkseen. Tämä edellyttää arviota kaikkien edellä luokiteltujen yritystyyppien kilpailukykyä maailmantaloudessa ja siitä, miten ne voivat osaltaan edistää BKT:n kasvua ja työpaikkojen luomista EU:ssa. Tiedonannossa oletetaan kilpailukykyyn edellyttävän yrityksiltä sopeutumista ja EU:lta ja jäsenvaltioilta poliittisia päätöksiä.

1.3. Tämä lausunto on TSK:n muiden lausuntojen tapaan uskollinen eurooppalaisen yhteiskuntamallin tavoitteille, jotka koskevat kansanterveyttä, koulutusta, sosiaaliturvaa ja työllisyyttä ja joista EU:n kansalaisten taidot ja hyvinvointi ovat riippuvaisia. Lausunnossa pohditaan kuitenkin mallin toteuttamiseen liittyviä ongelmia, etenkin sosiaalijärjestelmän rahoittamista palkkatyöstä johtuvien maksuun tuloveron sijaan, sekä työpaikkojen turvaamiseksi sovellettavan sääntelyn luonnetta.

1.4. Tiedonannossa viitataan useaan otteeseen myönteisessä sävyssä Yhdysvaltojen talousmalliin. Tässä lausunnossa keskitytäänkin pohtimaan, miten Euroopassa voitaisiin saavuttaa Yhdysvaltojen kaltaisia tuloksia Euroopan yhteiskuntamallin rakenteiden ja siihen liittyvän sääntelyn puitteissa. Ongelmaan liittyy etenkin kulttuurinen haaste riskinoton rohkaisemiseksi hyvinvointivaltiossa vaarantamatta itse hyvinvointivaltiota.

1.5. Maailmanlaajuistuminen tarkoittaa, että maailman kaikki tuottajat voivat toimia kaikilla markkinoilla ja että edullisesti tuottavat maat saavat näin ollen etulyöntiaseman perusteellisuudessa ja sarjatuotannossa. Kehityksen liikevoimat edellyttävät, että teollisuusvaltiot asettuvat johtoon huipputekniikassa sekä suurta lisäarvoa tuottavilla aloilla, missä käytetään pitkälle koulutettua työvoimaa. Tämä aiheuttaa myös epävakautta, koska muilla kuin huipputeknologian aloilla menestys jää helposti saavuttamatta, mikä puolestaan kasvattaa paineita kaikenlaista talouden jäykkyyttä ja joustamattomuutta kohtaan. Euroopan kyky vastata näihin haasteisiin on komission tiedonannossa ja tässä lausunnossa toistuva aihe. Euroopan kyky suoriutua tulee riippumaan myös siitä, miten komissio onnistuu neuvotteluissa kansainvälisen kaupan uudesta maailmanlaajuisesta järjestelystä ja kansainvälisten pääomamarkkinoiden toiminnan parantamisessa.

1.6. Kilpailukyky edellyttää, että yritys tuottaa tuotannon tekijöiden avulla lisäarvoa ja saa uusia asiakkaita vapailla markkinoilla. Hallituksen tehtävänä on taata, että lainsäädäntöympäristö on myönteinen eikä yrittämisestä rangaista liian korkein elinkeinoveroin ja työnantajan maksuin. Yleisesti ottaen kaikkien asianosaisten etu on turvattava sekä työllisyyttä vaalittava ja kohennettava

2. Eurooppalaiset yritykset ja markkinakapitalismi

2.1. Suuryritykset

2.1.1. Useat eurooppalaiset suuryritykset olivat valtiollisia monopoleja vielä jokin aika sitten, minkä johdosta Eurooppa ei vaikuttanut ollenkaan tietyillä maailmantalouden sektoreilla. Useat Euroopan talouden avainalat ovat pirstoutuneet yhteisön 15 jäsenvaltion kesken valtiollisten rajojen vuoksi. Yhtenäismarkkinoiden kehittyminen on poistanut useita näistä haittoista.

2.1.2. Viime vuosikymmenen aikana käynnistetty markkinoiden eri sektorien avaaminen kilpailulle ja yritysten yksityistäminen ovat alkaneet vähitellen korjata tilannetta, mutta tehtävää on vielä paljon:

- a) Tiedonannossa viitataan Euroopan puolustusteollisuuteen, joka ei ole onnistunut vahvistamaan asemiaan. Toisin kuin Yhdysvalloissa, Euroopan puolustusteollisuuden sulautumien ja yritysostojen (*mergers and acquisitions*, M&A) esteinä on ollut suoranainen valtionomistus tai valtion puuttuminen yritystoimintaan, usein osake-enemmistön valtiolle takaavien *golden share* -järjestelyjen muodossa.
- b) Tiedonannossa puhutaan verkottuneesta maailmasta suurin odotuksin, mutta televiestintäalan liberalisoinnin ja yksityistämisen kohtuuton hitaus pitää hinnat korkeina Euroopassa, mikä ei kannusta suurta yleisöä Internetin käyttöön.
- c) Energiantuotannon ja rautatiealan valtakunnalliset monopolit ovat yhä omiaan jarruttamaan Euroopan laajuisten verkkojen (TEN) kehittämistä ja kaupallista hyödyntämistä.
- d) Teollisuus ja toimialat, jotka olivat aiemmin valtiollisia tai sääntelyn alaisia, ovat monessa tapauksessa korkealaatuisten ja edullisten yritysinfrastruktuurien keskeisiä tarjoajia Euroopassa. Viime vuosikymmenellä alkanut infrastruktuurien rakentaminen ei ole vielä läheskään loppusuoralla, mikä haittaa eurooppalaisten yritysten kilpailukykyä yleisesti.

2.1.3. Televiestintä- ja radiointialan avaaminen kilpailulle on viimein johtanut useiden uusien, nopeasti kasvavien ja menestyvien huipputekniikkayritysten syntymiseen. Tietotekniikkaa, biotekniikkaa ja uusiutuvien energiavarojen tekniikkaa hyödyntävien yritysten jatkuva runsastuminen ja kasvu vaatii harkitun sääntelyn purkamisen jatkamista ja suojaa määräävän aseman väärinkäyttöä vastaan.

2.1.4. Yhdistynyttä kuningaskuntaa lukuunottamatta pörssiittäminen on EU:ssa hämmästyttävän vähäistä. Tämä johtuu osaksi siitä, että jotkut suuryritykset ovat yhä osittain valtion omistuksessa, mutta monia yksityisiä suuryrityksiä, joiden kotipaikka on Euroopassa, ei noteerata pörssissä. Pörssiittämättömyydestä on tietysti useita etuja, etenkin omistajille. Haittapuolena on vaikeus saada kansainvälistä pääomaa. Tämä saattaa muodostaa esteen eurooppalaisten yritysten maailmanlaajuistumispyrkimyksille. Tilanteen korjaaminen edellyttää poliittista päätöstä verotuksen muuttamiseksi siten, että se ei jarruta yksityisyriyten myymistä tai niiden osakkeiden liikkeeseenlaskua. Yksitysyriyten saattaminen arvopaperimarkkinoille on myös kaikkien asianosaisten kannalta hyödyllistä, koska se lisää liikkeenjohdon avoimuutta.

2.1.5. Osakkeenomistus ei ole useissa Euroopan maissa riittävän avointa monimutkaisen ristiinomistuksen johdosta, jossa myös pankit ovat usein mukana. Tästä syystä osakkeenomistajat eivät ole kovin voimakkaasti painostaneet yritysjohtoa tehostamaan suorituskykyään.

2.1.6. TSK kannattaa näkemystä, jonka mukaan Eurooppaan sijoittuneet yritykset ovat "eurooppalaisia yrityksiä" kotipaikastaan riippumatta.

2.1.7. Maailmanlaajuistuuksaan yritykset vaikuttavat työpaikkojen luomiseen tai häviämiseen Euroopassa. EU:sta on viety paljon työpaikkoja viime vuosikymmenen aikana. Maailmanlaajuistuvat yritykset vertailevat Euroopan kiinnostavuutta yhä enemmän maailman muihin tuotantopaikkoihin.

2.1.8. Eurooppaan suunnattavat investoinnit vaikuttavat merkittävästi EU:n työllisyystilanteeseen ja BKT:hen, ja asianomaiset yritykset ovat luonnollisesti huolissaan EU:ssa sijaitsevien tytäryhtiöidensä kilpailukykyä. Kun maailmanlaajuistuminen yleistyy ja sama yritysryhmä (jonka kotipaikka voi olla Euroopassa, Aasiassa, Yhdysvalloissa tai muualla) toimii kaikkialla, mainintyyppisten yritysten todellisella kotipaikalla on yhä vähemmän merkitystä. Yritykset tekevät investointipäätöksensä maailmanlaajuisesti, eri maissa ja alueilla sijaitsevien tuotantopaikkojen kiinnostavuuden mukaan.

2.1.9. "Yritysyntävällisen" sijainnin määrätymiseen vaikuttavat ennen kaikkea työvoiman pätevyys, työn kustannukset, verotus, fyysiset perusrakenteet sekä lainsäädäntökehys. Myös hyvin toimivan yhteiskunnallisen vuoropuhelun, yhteiskunta-rauhan, työmotivaation ja paikallisten markkinoiden merkitys on suuri. Poliitikkojen tulisi panostaa näihin tekijöihin. Yksi EU:hun sijoittumista koskevista haasteista on tasapainon löytäminen yhtäältä ylivoimaisen pätevän työvoiman, perusrakenteiden ja ympäristön laadun sekä toisaalta liiketoiminnasta aiheutuvien kustannusten välillä (ks. tämän lausunnon kohdat 1.4:stä 1.6:teen).

2.2. Pienet ja keskisuuret yritykset

Suurin osa yrityksistä on pieniä tai keskikokoisia. Suuryrityksiä on todellisuudessa hyvin vähän. Suurin osa pörssinoteeratuista pk-yrityksistä on keskikokoisia, joissa työntekijöiden määrä on lähempänä 200:ta kuin 20:ta. Tämän selvityksen tarkoitusprien kannalta ne olisi luokiteltava suuryrityksiksi.

2.2.1. Pörssissä noteeraamattomat pk-yritykset ovat olleet tiettyjen valtioiden kuten Saksan ja Italian talouden selkäranka. Niitä on perinteisesti rahoitettu perhepääomalla riskipääoman sijaan. Sulkupolven vaihtuessa monet näistä yrityksistä ovat ryhtyneet etsimään ulkopuolista pääomaa ja ulkopuolisia omistajia. Todettakoon jälleen kerran, miten tärkeää on, että tätä kehitystä ei estetä. On tietenkin tärkeää, että pääoma ohjataan tuottaviin investointeihin eikä keinotteluun.

2.2.2. Tiedonannossa käsitellään paljon riskirahoitusta etenkin siinä muodossa kuin se käsitetään Yhdysvalloissa ja

sen mahdollista roolia pk-yritysten perustamisessa ja kasvussa⁽¹⁾. Yhdysvaltojen mallin mukaisessa riskikapitalismissa riskit ja hyödyt ovat suuret sekä sijoittajille, yrittäjille että työntekijöille. Yrittäjillä ja yritysten työntekijöillä on osakeoptioita tiettyyn osaan yrityksen pääomasta huomattavasti yli Länsi-Euroopan institutionaalisten normien. Järjestelmälle on tyypillistä, että yritykset voivat yhtä hyvin onnistua kuin epäonnistua. Tämä ei kuitenkaan estä yrittäjiä yrittämästä uudestaan. NASDAQ:n⁽²⁾ tehtävänä on kannustaa riskisijoittajia myymään osuutensa osakkaille heti kun yritys on kehittynyt myyntikelpoiseksi, jotta riskipääoma voidaan siten käyttää uudelleen uusiin yrityksiin.

2.2.3. Eurooppalainen yritys voidaan myydä useiden maiden pörseissä. Myynti voi tapahtua myös EASDAQ:n⁽³⁾ ja NASDAQ:n kautta. Eurooppalaiset suhtautuvat hyvin myönteisesti tämän tyyppisiin investointeihin, joten riskirahoituksen "ulosajo" on taattu. Euroopan pääomamarkkinoiden rakenteesta puuttuu vielä kriittinen massa, minkä vuoksi yrityksillä on vaikeuksia saada pääomaa. Euroopassa on myös suhteellisen vähän huipputeknikkayrityksiä, joiden puuttuessa riskipääomasijoittajien täytyy tyytyä lisärahoittamaan perheyrittäjiä ja edistämään Euroopan yritysten rakennemuutosta tukemalla yritysjohton yritysostoja (MBO)⁽⁴⁾.

2.2.4. Korkean työttömyyden vuoksi uusien yritysten perustamista ja siihen liittyvää työpaikkojen luomista tulisi arvostaa yhteiskunnallisesti osoituksena "ihmisen luomiskyvystä". Valitettavasti tilanne ei kuitenkaan aina ole tämä, vaan havaittavissa on monien yrittäjäkandidaattien "aivovuoto" EU:n ulkopuolelle. Komitea tukee useita tiedonannon sisältämiä ajatuksia tilanteen korjaamiseksi:

- riskinottoa on kannustettava
- rehellisen yrittämisen epäonnistumisesta johtuvaa leimautumista tulisi lieventää konkurssia ja maksukyvyttömyyttä koskevin uusien säädöksin (vaikka tämä saattaakin olla vaikea toteuttaa)
- pienyrityksiin sovellettavaa verojärjestelmää ja palkkatyöhön kohdistuvia kustannuksia tulisi tarkistaa
- myyntivoiton verotusjärjestelmä ei saisi rangaista yrittäjiä tai työntekijöitä, jotka vaurastuvat yrityksen omistajuuden tai osakeoptioiden avulla
- perintöverotusta (*death duties* ja *inheritance taxes*) tulisi tarkistaa perheyrittysten jatkuvuuden varmistamiseksi

(1) Ks. TSK:n lausunto 459/98, EYVL C 157, 25.5.1998, s. 65. aiheesta "Ehdotus neuvoston päätökseksi innovatiivisille ja työpaikkoja luoville pienille ja keskisuurille yrityksille (pk-yrityksille) tarkoitetuista rahoitustukitoimenpiteistä – Kasvua ja työllisyyttä koskeva aloite".

(2) NASDAQ = *National Association of Securities Dealers Automated Quotation*.

(3) EASDAQ = *European Association of Securities Dealers Automated Quotation*.

(4) EYVL C 235, 27.7.1998, s. 13.

- merkittävästi työpaikkoja luovat yrittäjät tulisi saattaa kansallisten tunnustusjärjestelmien piiriin
- huipputeknikka-alan yrittäjistä on kehittymässä maailmanlaajuisia esikuvia, joten EU:n jäsenmaiden tulisi tukea omaiaan
- opiskelijat on perehdytettävä yrityskulttuuriin ja yrityshalinnosta on tehtävä tärkeä osa yliopisto-opintoja
- yliopistojen tulee pyrkiä hyödyntämään teknologiaansa yritysmäisesti
- teknologian siirtoa harjoitavissa yrityspuistoissa on paljon potentiaalia, ja ne pitäisi saattaa suurten teknologiyliopistojen yhteyteen.

2.2.5. Yhdysvallat ei vedä puoleensa pelkästään yrittäjiä vaan myös työtilaisuuksia havittelevia teknologeja. Tähän suuntaukseen tulee vastata tekemällä teknisen alan työpaikat ja edistymismahdollisuudet yhtä kiinnostaviksi EU:ssa.

2.2.6. Tiedonannossa ollaan oikeutetusti huolissaan käynnistysvaiheessa olevien, kasvupotentiaalia omaavien huipputeknikkayritysten toiminnan tukemisesta, jotta ne voisivat kilpailla maailmanlaajuisesti ja luoda työpaikkoja. On erittäin tärkeää huolehtia siitä, että kyllin monet opiskelevat tieteitä ja tekniikkaa ja saavat opetusta yritysympäristössä. Olisi järjestettävä kilpailuja ja jaettava palkintoja, jotta opiskelijat saataisiin kiinnostumaan innovaatioista ja niiden hyödyntämisestä. Yksittäiset pienyritykset, jotka eivät saa taloudellista tukea viidennestä puiteohjelmasta ilman ulkopuolisia yhteistyökumppaneita, tarvitsevat tukea oman maansa hallitukselta. Aloittelevien teknologia-alan riskirytysten tulisi saada taloudellista lisätukea sekä suorina avustuksina että tutkimus- ja kehittämistoimintaa koskevin poistoina. Myös henkisen omaisuuden suojelujärjestelmää tulee parantaa etenkin huipputeknikka-alan yrittäjien auttamiseksi.

2.2.7. Tarjonnan stimuloiminen kehittämällä yrittäjähentkeä teknologia-aloilla ei tietenkään riitä poistamaan Euroopan jälkeenjääneisyyttä suhteessa Yhdysvaltoihin, kun kysymys on uusien huipputeknikkayritysten perustamisvauhdista. Myös kysyntä muodostaa ongelman yhtä lailla tietotekniikan, biotekniikan kuin energiatekniikan alalla. Viranomaiset voivat tiettyssä määrin luoda kysyntää, mutta yritysten ja suuren yleisön asenteet ovat ratkaisevia.

2.2.8. Yrittäjät ovat kaikkialla Euroopassa tuottuneita sääntelyn ja hallinnon taakasta. Alkuvaiheessa yrityksellä on ainoastaan yksi tai kaksi johtajaa. Heillä on täysi työ yrityksen perustamisessa ja työpaikkoja mahdollistavien markkinoiden luomisessa. Hallinnollisia velvoitteita on vähennettävä, koska ne haittaavat yritysten perustamista ja aloittelevien yritysten selviytymismahdollisuuksia. Eräissä maissa viranomaisten suh- tautuminen on ala-arvoista, kun kyse on yritysten käynnistämiseen liittyvästä lupamenettelystä tai niiden toiminnan ylläpitämisestä.

3. Tiedonantoa koskevia erityishuomioita

3.1. Osa I – Suuntaukset: maailmanlaajuistumisilmiö

Komitea hyväksyy tiedonannon trendianalyysin pääpiirteittäin ja lisää siihen seuraavat huomiot:

3.1.1. Tiedonannossa korostetaan teollisuudenaloja, joiden "kasvu, markkina-arvo ja vientikapasiteetti ovat suuremmat kuin perinteisemmällä teollisuudenaloilla". Kyseisten alojen yrityksillä on henkisen pääoman lisäksi vain vähän muita valtteja. Vuosikymmenen ajan Yhdysvalloissa tapahtunut työllisyyden koheneminen on nähty Euroopassa pelkkänä "Mac"-työpaikkojen lisäyksenä. Komission tiedonannosta ilmenee Yhdysvalloissa tapahtuneen työllistämisen todellinen luonne: "Yhdysvaltain tietotekniikan ja elektroniikkateollisuuden alalla syntyi 250 000 työpaikkaa vuosina 1995/1996. Ohjelmistoteollisuuden alalla toimii yli 44 000 yritystä, jotka työllistävät vuosittain 2 miljoonaa henkeä." Euroopan haasteena on luoda yrityskulttuuri, jossa tällaiset yritykset voivat menestyä.

3.1.2. Tiedonannossa pohditaan Euroopan kilpailukykyä uusilla teollisuusaloilla. Vaikka kysymys on nähtävä haasteena, sen ratkaiseminen ei ole helppoa. Tietoteollisuus ja sähköinen kaupankäyntihän kehittyvät Yhdysvalloissa esikuvallisen vapailla markkinoilla, jotka "testaavat" itse sen, mikä myy ja mikä ei, mikä toimii ja mikä ei, mikä onnistuu ja mikä epäonnistuu. Siksi monet riskiyritykset onnistuvat, mutta vielä useammat epäonnistuvat. Useat onnistujat ryhtyvät viemään menestystään. Mutta vaikka yritys ei harjoittaisikaan vientiä, Yhdysvaltojen yhtenäiset markkinat ovat paljon helpommin hallittavat käynnistysvaiheessa oleville yrityksille kuin Euroopan pirstaleiset markkinat.

3.1.3. Tiedonannosta ei käy ilmi, miten komission mukaan Euroopan tulisi kilpailla ja miten Yhdysvaltojen mallin piirteitä voidaan omaksua omaksumatta sen taustalla olevaa talousliberalismia. Mikäli yhdysvaltalainen yritys epäonnistuu, kaikki siinä mukana olleet voivat yrittää uudestaan. "Testausprosessi" sulkee piiriinsä yrittäjän, joka voi jatkaa yrittämistä, ja työntekijät, jotka voivat ryhtyä muodostamaan yritystä uudestaan. Amerikkalaista mallia ei voi kuitenkaan siirtää sellaisenaan Eurooppaan. EU:ssa on saavutettava tasapaino tarvittavan yrityskulttuurin luomisen ja taloudellisen ja sosiaalisen yhteenkuuluvuuden säilyttämisen välillä.

3.2. Osa II – Euroopan yritysten asema

3.2.1. Tiedonannossa ehdotetaan analyysin lähtökohdaksi seuraavia tekijöitä:

- Kilpailukyky: uusien määritelmien tarve
- Pikemmin tavanomainen kuin tuottava teollisuuden asema

- Kulttuuri-identiteetti ja audiovisuaaliala – Haaste ja tilaisuus
- Tiede- ja teknologiapolitiikka: riittämättömät toimenpiteet, mutta kehityskelpoinen organisaatio
- Tehoton järjestelmä patenttien ja käyttöilupien kaupan alalla
- Haluttomuus toteuttaa liittoutumia, sulautumia ja yritysostoja kehittyneillä aloilla
- Euroopassa ei arvosteta riskinottoa tarpeeksi.

Komitea kannattaa kysymyksenasettelua pääpiirteissään, mutta huomauttaa seuraavaa:

3.2.2. Tietotekniikan vähäinen käyttö

3.2.2.1. Tietotekniikan käytön vähäisyyteen vaikuttavat merkittävästi televiestinnän korkeat tariffit. Tätäkin tärkeämpi huolenaihe on yrityksissä tarvittavat muutokset, jotta tietotekniikasta voitaisiin hyötyä parhaalla mahdollisella tavalla. Muutokset koskevat mm. organisaatorakenteita, työn sisältöä ja työmenetelmiä. Komitea ymmärtää, että tietotekniikan käytön edistäminen riippuu osittain johtamisen ja yritysilmaston laadusta. On tutkittava, mukautuuko eurooppalainen lainsäädäntö muussa suhteessa riittävän hyvin tällaisiin työprosessin uudelleenjärjestelyihin. Tässäkin asiassa haasteena on tasapainon luominen, kuten edellä on todettu. Kiistatonta on, että EU:ssa tulee varmistaa kunnolliset elin- ja työolot.

3.2.2.2. Tietotekniikan tehokas käyttö edellyttää käyttäjiltä henkilökohtaisesti erinomaista käyttötaitoa. Asiaan vaikuttaa EU:n markkinoilla yritysten käytettävissä olevien tietotekniikan ammattilaisten määrä ja taidot. Naisten urakehitysmahdollisuudet alalla ovat olemattomat. Ammattilaisten pätevyyden lisäksi tietotekniikan käyttötaitojen yleinen taso sekä yritysjohton että työntekijöiden keskuudessa on eurooppalaisten yritysten kilpailukykyyn tärkeimpiä tekijöitä. Tietoteknisten taitojen ja tietoteknisen ymmärryksen lisääminen edellyttävät, että kilpailukykyään parantamaan pyrkivät yritykset tarjoavat siihen mahdollisuuden ja että yksilöillä on kunnianhimoa kehittyä.

3.2.3. Yrityspalvelujen maailmanlaajuistumisviive

3.2.3.1. Tiedonannossa todetaan Euroopan olevan Yhdysvalloista jäljessä yrityspalvelujen saralla, mutta syytä ei selitetä. Viive johtunee pääomamarkkinoiden kehittymisen hitaudesta Euroopassa. Tästä syystä pörssiymmärtämistarjouksia (*Initial Public Offerings*, IPO), sulauttamisia ja yritysostoja (M&A) koskevat palvelut, yritysraportointi ja muu julkisten osakeyhtiöiden harjoittama palvelutoiminta on huonosti kehittyneitä. Alaa hallitsevat ulkomaiset investointipankit, asianajotoimistot, arvopaperivälittäjät, kirjanpitäjät, tilintarkastajat ja rahoitusalan

PR-toimistot. Eurooppalaisissa yrityksissä ei harrasteta kovin paljon henkilökohtaisia rahoituspalveluita, koska eläkekassat ovat perinteisesti valtiollisia useimmissa jäsenvaltioissa ja osakemarkkinat soveltuvat huonosti henkilökohtaisten säästöjen talletukseen.

3.2.3.2. Palveluyritysten kehityksen toinen ulottuvuus on palvelujen ulkoistaminen, jonka ansiosta yritykset voivat keskittyä varsinaiseen toimintaansa ja ostaa tarvitsemansa sivutoiminnot alihankkijoilta. Riippumattomia palveluyrityksiä on luotu erilaisiin tarkoituksiin kuten materiaali-, kiinteistöhuolto-, ateria-, tietotekniikka- ja PR-palveluja varten. Euroopassa erikoistuminen alkoi hieman myöhemmin.

3.2.3.3. Tiedonannossa todetaan, että ”palvelualojen työllistämismahdollisuuksien hyödyntämiseen tähtäävä toiminta on tärkeä osa Euroopan työllistämistrategiaa”. EU ja sen jäsenvaltiot voisivat tukea tätä prosessia luomalla tarvittavat puite-edellytykset. Tämä voisi tapahtua esim. kannustamalla viranomaisia teettämään palvelusektorin töitä ulkopuolisilla, mikä saattaisi myös parantaa sekä viranomaisille että yleisölle tarjottavien palvelujen laatua.

3.2.4. Tiede- ja teknologiapolitiikka

Tiedonannon sisältämät tiedot eivät riitä selittämään tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoituksen eritasoisuutta Yhdysvalloissa, EU:ssa ja Japanissa. Tutkimus- ja kehittämistoiminta kohdistuu teollisuudenaloihin, joilla yritykset ovat aktiivisia. Avaintekijöitä kullakin alalla käytettävien varojen ja toimivien yritysten määrä. Saman alan yritysten tutkimus- ja kehittämispänsiönsä riittävyttä voitaisiin vertailla seuraavankaltaisten yritysparien avulla: Rolls Royce ja General Electric, Volkswagen ja Ford, Philips ja Sony tai Glaxo ja Merck. Mikäli Euroopan huipputekniikkateollisuudessa käytetään riittämättömästi varoja tutkimus- ja kehittämistoimintaan, syynä lienee osittain alan yritysten vähäinen lukumäärä. Yleisesti ottaen eurooppalaiset yritykset eivät uskaltaudu uusille aloille eikä uusia yrityksiä perusteta riittävästi. Aina on tietysti olemassa SAP:n ja Nokian kaltaisia poikkeuksia (ks. myös tämän lausunnon kohta 3.3.5 g).

3.3. Osa III – Teollisuuspolitiikan uudet suuntaviivat

Tiedonannon osan III avauskappale kuuluu seuraavasti:

”Yleismaailmallisten suuntausten ja Euroopan kilpailuseaman tarkastelu osoittavat teollisuuspolitiikan mukauttamistarpeen. Tavoitteena on kohentaa yrittäjyyden ja riskinoton houkuttelevuutta ja edistää sellaisten innovatiivisten yritysten perustamista, joilla on mahdollisuudet ja halu saavuttaa johtoasema maailmanmarkkinoilla.”

3.3.1. Edellä mainittuun tavoitteeseen pyritään seuraavien toimien:

- Ammattitaidon hankkimista koskevien järjestelmien mukauttaminen ja yrittäjyyden edistäminen
- Tutkimustulosten hyödyntämisympäristön parantaminen
- Riskinoton helpottaminen

- Yrityksille myönnettävien valtiontukien ohjaaminen aineettomiin investointeihin
- Henkisen pääoman käyttöönotto
- Henkilöiden liikkuvuuden lisääminen
- Sisämarkkinoiden kilpailuetujen hyödyntäminen
- Markkinoiden maailmanlaajuisuuden ja innovatiivisuuden huomioon ottavan tehokkaan kilpailun varmistaminen
- Myönteisten toimenpiteiden jatkaminen julkisten laitosten vapauttamisessa
- Maa- ja metsätalouden kilpailusääntöjen laatimisen edistäminen
- Sääntöjen noudattamisen valvonta
- Euroopan aseman turvaaminen: valppauden lisääminen, neuvottelujen valmistelu, yhteistyö
- Pyrkimys perusteellisen yhteensovittamisen käyttöönottoon maailmanlaajuisesti
- Teollisuuden vastuullistaminen
- Kuluttajien ja käyttäjien etujen ajaminen.

3.3.2. Edellä mainittujen toimien j-o otsikkona on ”Maailmanlaajuisen yhteisymmärryksen ja tasapuolisten pelisääntöjen edistäminen”. Ne merkitsevät EU:lle ennakoivaa roolia WTO:ssa ja muissa maailmanlaajuisissa kauppaneuvotteluissa, joille komitea antaa täyden tukensa. EU:lla on selvästi tärkeä tehtävä uuden maailmanjärjestyksen luomisessa. Voidakseen toteuttaa tehtävänsä EU:n tulee tinkimättä säilyttää henkinen johtoasemansa, etenkin kun pelissä on eurooppalainen yhteiskuntamalli. Viimeaikaiset ristiriidat WTO:ssa, jossa banaania ja naudanlihaa koskevat päätökset hylättiin, voivat vaarantaa EU:n aseman tulevissa kiistoissa, joissa EU itse saattaa haluta turvautua WTO:n apuun muita osapuolia vastaan.

3.3.2.1. Eurooppalaisten yritysten maailmanlaajuinen kilpailukyky paranisi, mikäli myös muualla maailmassa noudatettiin vastaavia kilpailuehtoja etenkin työntekijöiden perusoikeuksien osalta. EU:n olisikin vaadittava tulevissa WTO-neuvotteluissa työntekijöiden perusoikeuksien parantamista maailmanlaajuisesti ILO:n määritelmien pohjalta.

3.3.2.2. Työmarkkinaosapuolten tulisi edistää Euroopan yhteiskuntamallin hyväksymistä maailmanlaajuisesti hyödyntämällä yhteyksiään muiden maiden vastaaviin järjestöihin.

3.3.2.3. Kauppakumppanimme ovat luonnollisesti huolissaan siitä, että saatamme yrittää siirtää niiden kannettavaksi talous- ja yhteiskuntamallistamme aiheutuvia tiettyjä kustannuksia. Euroopan yritysten kilpailukykyyn tehostamiseksi komission on mietittävä tapoja keventää yrityksille aiheutuvia ylimääräisiä kustannuksia, joita ei voida siirtää edellä mainitulla tavalla. Ensisijaisena tavoitteena on kuitenkin oltava eurooppalaisen yhteiskuntamallin sosiaalisten standardien levittäminen.

3.3.3. Tutkimusta koskevassa b-kohdassa ehdotetaan kolmea toimenpidettä, joille komitea antaa täyden tukensa. Komitea on antanut lausunnon viidennestä puiteohjelmasta⁽¹⁾. I-TEC -investointikohdehankkeen onnistuminen on rohkaisevaa, ja komitea odottaa kiinnostuneena kyseisen aloitteen laajentamista viidennen puiteohjelman kehityksessä. Tiedonannossa myönnetään tarve parantaa patenttijärjestelmää, ja komitea odottaakin asiaa koskevia komission uusia aloitteita.

3.3.4. TSK antaa täyden tukensa komission suositukselle henkisen pääoman lisäämisestä (kohta e).

3.3.4.1. Jotta EU voisi kehittää ja hyödyntää teknologiaansa sekä turvata laadun ja korkean lisäarvon, sen on asetettava kansalaisten kouluttaminen ja kehittäminen ensisijaiseen asemaan (ks. lausunnon kohta 1.5). Myös yrittäjähengen edistäminen tulee ottaa tässä yhteydessä erityisesti huomioon.

3.3.4.2. Kilpailukyky edellyttää, että ihmisten voimavarojen luodaan yrittäjän johtama yritys. Vaikka työvoima olisi kuinka ammattitaitoisia, tulee sillä kuitenkin olla johtaja, jotta työvoima pääsee oikeuksiinsa. Asiakkaat luovat työpaikkoja ja yrittäjät luovat asiakkaita; yhteiskunnan velvollisuus on luoda yrittäjiä. Yrittäjähengen luomisen tulee olla ensisijaista henkistä pääomaa kehitettäessä.

3.3.4.3. Yrittäjähengen luominen on aloitettava koulussa, ja opetukseen on sisällytettävä työelämään asennoitumisen näkökohdat. EU-maiden koululaisia ei yleensä perehdytetä yritystoimintaan ja yrittäjähengkeen, jotta he oppisivat arvostamaan yritysten roolia yhteiskunnassa. Poikkeuksen muodostavat tietyt jäsenvaltiot, joissa yritysten sponsoroimat ”yrittäjäkoulutusohjelmat” ovat yleistyneet kouluopetuksessa ja antaneet ilmeisen hyviä tuloksia.

3.3.4.4. TSK:n mielestä komission tulisi aktiivisin toimin tehdä tunnetuksi esimerkkejä esikuva-analyyseistä, edistää kyseisen käytännön leviämistä eri maihin ja ottaa mallia tietyissä jäsenvaltioissa peruskoulutuksen yhteydessä menestyksekkäästi järjestetystä ”yrittäjäkoulutuksesta”, esimerkiksi sellaisista ohjelmista kuin ”Young Enterprise” Yhdistyneessä kuningaskunnassa, ”Jeune Entreprise” Ranskassa ja ”Ung Företagsamhet” Ruotsissa. Euroopan sosiaalirahasto lienee sopivin rahoitusväline tämänäntyyppisiä aloitteita varten.

3.3.5. Komitea yhtyy g-kohdan (sisämarkkinoiden kilpailuetujen hyödyntäminen) sisältämään käsitykseen, jonka mukaan ”sisämarkkinat ovat unionin yrityksille kilpailuetu”.

- a) Eurooppalainen standardointi on todellinen valtti. GSM-järjestelmä on tästä hyvä esimerkki.
- b) Useissa unionin jäsenvaltioissa toimivat yritykset suhtautuvat myönteisesti eurooppalaisen yhtiön perussääntöön.

c) Yhteiset kirjanpito-standardit olisivat varsin hyödylliset. Epätietoisuus kohdeyritysten arvosta haittaa huomattavasti rajanylittävien sulautumien muodostumista ja rajanylittäviä yritysostoja (M&A).

d) Verotuksen yhteensovittaminen on kaksipiippuinen asia. Elinkeinoverotus ja työn teettämisestä työnantajille aiheutuvat maksut vaihtelevat suuresti. Yhteensovittaminen saattaa johtaa tietyissä maissa veroasteen kohoamiseen, mikä olisi haitallista yritysten kilpailukyvyille. Kaikkia uudistuksia on mietittävä tarkkaan kilpailukyvyyn ja työllisyyden näkökulmista.

e) Sääntelykehysten mukauttaminen tietoyhteiskuntaan olisi todennäköisesti varsin hyödyllistä. Tiettyjä näistä seikoista käsiteltiin toissa vuonna annetussa viestinnän ja tietotekniikan lähentymistä koskevassa vihreässä kirjassa⁽²⁾. Neuvosto on kehottanut komissiota jatkamaan tietoyhteiskunnan kehystä koskevaa työtä, ja TSK on halukas arvioimaan kaikkia tulevia ehdotuksia.

f) Euroon siirtymisestä on hyvin myönteisiä vaikutuksia, koska se luo yleiset pääomamarkkinat, joilla on todellista syvyyttä ja likviditeettiä osakkeita ja joukkolainoja ajatellen. On kuitenkin luotava kunnolliset puite-edellytykset, jotta nämä markkinat voisivat toimia asianmukaisesti. Avoin euromääräinen hinnoittelu tulee antamaan aikanaan sisämarkkinoiden kilpailukyvyille merkittävän sysäyksen.

g) Komitean mielestä institutionaalista ja teollisuuspoliittista integraatiota voidaan kuitenkin vielä vahvistaa tietyillä aloilla, kuten tutkimus- ja kehittämistoimintaan myönnettävän valtakunnallisen tuen, puolustushankintojen sekä perusrakenteiden alalla.

3.3.6. Kohta h koskee kilpailua, ja komitea yhtyy kohdassa esitettyyn käsitykseen, jonka mukaan ”yritykset, jotka kehittävät tehokkaan kilpailun ympäristössä jo alkuperäisillä markkinoillaan, ovat valmistautuneet maailmanlaajuutumiseen muita paremmin”. Tiedonannossa osoitetaan, että markkinarajojen määrittäminen voi nykyisin olla maailmanlaajuista. Tämä oletus todentuu, kun tarkastellaan esim. BP:n ja Amocin tai Daimlerin ja Chryslerin välisiä sulautumia. Ei tule kuitenkaan unohtaa, että kilpailukyky perustuu usein alueellisiin yritysklustereihin, joita tytäryritykset tukevat. Tästä syystä kilpailupoliitilla tulee pyrkiä ylläpitämään ja edistämään mahdollisimman kilpailukykyistä ympäristöä EU-maiden yritysten alkuperäisillä markkinoilla. Komitea yhtyy tiedonannon toteamukseen johtavasta markkina-asemasta. Markkinoillepääsyä ei saa jarruttaa paitsi ja siitä lähtien kun uusi tuote tai palvelu on vakiintunut. Antitrust-lainsäädäntö on kuitenkin otettava asianmukaisesti huomioon ja luotava erityissuoja hallitsevaan markkina-asemaan päässeitä yrityksiä vastaan.

3.3.7. Kohdan n (teollisuuden vastuullistaminen) suhteen komitean katsoo, että yritysten lisäksi myös pk- ja suuryrityksiä edustavat järjestöt on saatava mukaan. Niiden olisi pyrittävä luomaan yhteyksiä vastaaviin järjestöihin maailmanlaajuisesti.

(1) EYVL C 355, 21.11.1997, s. 38.

(2) EYVL C 214, 10.7.1998, s. 79.

4. Päätelmät

4.1. Komitea ilmaisee tyytyväisyytensä komission tiedonantoon. Komitea yhtyy täysin kohdassa 3.3 esitettyyn analyysiin sekä moniin ehdotettuihin toimiin.

4.2. Tiedonannon päätelmissä todetaan seuraavaa:

”Maailmanlaajuistumisen vaikutuksesta syntyy uusia kilpailun muotoja, joissa korostuvat yhä enemmän teknologian hallinta, maailmanmarkkinoille pääsy, toiminnan nopeus, innovointi sekä aineettomat investoinnit. Euron vahvistaman Euroopan on hyödynnettävä näiden talouden mullistusten tuomat mahdollisuudet yrittäjävoimavarojen vapauttamiseksi sekä uuden vireän työllisyyden luomiseksi. Euroopan on ajettava kansainvälisissä yhteyksissä omia arvojaan, kuten markkinoiden yhdentymistä, kulttuuri-identiteettiä ja sosiaaliturvaa.”

4.3. Komitean odotetaan osallistuvan yhdessä komission neuvoston, parlamentin ja alueiden komitean kanssa keskusteluun siitä, miten edellä mainitut tavoitteet voidaan saavuttaa. Komitea esittää keskustelun käynnistämiseksi seuraavat kysymykset:

4.3.1. Miten kaikkien Euroopassa toimivien kotipaikaltaan Euroopan ulkopuolisten yritysten luokittelu ”eurooppalaisiksi” vaikuttaa teollisuuspolitiikkaan?

4.3.2. Missä määrin Manner-Euroopan pääomamarkkinoiden kehitysviive yhä pidättelee Euroopan yrityksiä toimimasta

maailmanmarkkinoilla ja osallistumasta maailmanlaajuiseen M&A -toimintaan?

4.3.3. Miten EU ja jäsenvaltiot voivat auttaa nykyisiä ja entisiä valtionyrityksiä osallistumaan Euroopan yritysten rationalistamiseen kilpailukykyisiksi, maailmanlaajuisiksi yhtiömiksi? Miten tällaisen uudelleenjärjestelyn vaikutuksia kaikkiin asianosaisiin voidaan lieventää?

4.3.4. Voiko Eurooppa kehittää riskipääoman muodon, joka on sopii yhteen sosiaalisen markkinatalouden kanssa?

4.3.5. Millaisiin toimiin voidaan ryhtyä, jotta Euroopan markkinoiden kysyntää voitaisiin kehittää huipputekniikka-tuotteiden ja -palvelujen suuntaan siten, että ”kysyntä vetää tekniikan työntäessä”?

4.3.6. Mitä EU:n tulisi tehdä arvojensa, etenkin sosiaalisen markkinatalouden mallin edistämiseksi kansainvälisesti? Mitä vaihtoehtoja EU:lla on, mikäli tässä epäonnistutaan tai onnistutaan vain osittain?

4.3.7. Riittävätkö tiedonannon osassa III hahmotellut toimet helpottamaan uuden yrityskulttuurin leviämistä, rohkaistamaan riskinottoa sekä edistämään sellaisten innovatiivisten yritysten lisääntymistä, jotka kykenevät ja haluavat valloittaa maailmanmarkkinat? Voidaanko teollinen kehys ja yrityskulttuuri mukauttaa ja samanaikaisesti säilyttää taloudellinen ja sosiaalinen yhteenkuuluvuus? Vaakalaudalla on Euroopan kyky luoda yrityksiä, jotka kykenevät kilpailemaan tehokkaasti 21. vuosisadalla.

Bryssel 23. syyskuuta 1999.

Talous- ja sosiaalikomitean

puheenjohtaja

Beatrice RANGONI MACHIAVELLI

LIITE

talous- ja sosiaalikomitean lausuntoon

Seuraavat hylätyt muutosehdotukset saivat tuekseen vähintään neljänneksen annetuista äänistä.

Kohta 3.2.3.3

Korvataan viimeinen virke seuraavalla virkkeellä:

”Etenkin työvoimaa vaativalla henkilökohtaisten palvelujen alalla on suuri työvoimatarve ja vastaavat työllistämismahdollisuudet.”

Perustelu

Pelkkä ulkoistaminen ei enää ole laadun tae. Korkean työttömyyden huomioon ottaen ei voida pyrkiä vain nykyisten työpaikkojen ulkoistamiseen vaan uusien työllistämismahdollisuuksien löytämiseen. Kunkin maan talouden voima – ja siten myös kilpailukyky – piilee kyvyssä löytää tavaroiden ja palvelujen kysyntä.

Äänestyksen tulos

Jaa-ääniä: 61, ei-ääniä: 67, tyhjiä: 7.

Kohta 3.3.2.3

Poistetaan.

Perustelu

Kohta on talouden näkökulmasta katsottuna järjetön. Siinä sekoitetaan mikro- ja makrotaloutta koskevia seikkoja.

Äänestyksen tulos

Jaa-ääniä: 64, ei-ääniä: 66, tyhjiä: 9.

Kohta 3.3.4.2

Poistetaan.

Äänestyksen tulos

Jaa-ääniä: 58, ei-ääniä: 68, tyhjiä: 12.

Seuraavat jaoston lausunnon tekstikohdat, jotka saivat tuekseen vähintään neljänneksen annetuista äänistä, korvattiin täysistunnon hyväksymillä muutosehdotuksilla.

Kohta 1.6

”Kilpailukyky edellyttää, että yritys lisää toiminnallaan tuotannontekijöiden arvoa, jotta se saa uusia asiakkaita vapailla markkinoilla myymällä tuotteitaan hintaan, joka mahdollistaa verojen suorittamisen, investoimisen ja osingon maksamisen osakkaille. Täten kaikkien asianosaisten etu turvataan, työllisyyttä vaalitaan ja kohennetaan. Hallituksen tehtävänä on taata, että lainsäädäntöympäristö on myönteinen eikä yritysten ja palkkojen verotusta koeta rangaistukseksi. Niinpä EU-maiden hallitukset takaavat sosiaaliturvan, jonka tarkoituksena on lieventää maailmanlaajuisessa kilpailuympäristössä toimivien yritysten mahdollisen epäonnistumisen seurauksia työntekijöiden kannalta.”

Äänestyksen tulos

Jaa-ääniä: 79, ei-ääniä: 62, tyhjiä: 3.

Kohta 2.2.4, kolmas luetelmakohta

"Pienten yritysten verotusta tulisi keventää ja yksinkertaistaa entisestään ja palkkatyön kohdistuva kustannuksia tulisi tarkistaa."

Äänestyksen tulos

Jaa-ääniä: 69, ei-ääniä: 67, tyhjiä: 2.

Kohta 2.2.4, viides luetelmakohta

"Perintöverotusta (death duties ja inheritance taxes) tulisi alentaa ja mukauttaa siten, että perheyrietykset tai niiden myyntiarvo säilyy omistajilla."

Äänestyksen tulos

Jaa-ääniä: 73, ei-ääniä: 66, tyhjiä: 4.

Kohta 3.1.3

"Tiedonannosta ei käy ilmi, miten komission mukaan Euroopan tulisi kilpailla ja miten Yhdysvaltojen mallin piirteitä voidaan omaksua omaksumatta sen taustalla olevaa talousliberalismia. Yritysten luominen on erittäin helppoa Yhdysvalloissa, jossa mm. työllistämistä ja työaikaa koskevia rajoituksia on hyvin vähän. Yrittäjä ja työntekijät voivat ryhtyä todelliseen 'yritykseen'. Mikäli yritys epäonnistuu, kaikki siinä mukana olleet voivat yrittää uudestaan. 'Testausprosessi' sulkee piiriinsä yrittäjän, joka voi jatkaa yrittämistä, ja työntekijät, jotka voivat ryhtyä muodostamaan yritystä uudestaan. EU:ssa on saavutettava tasapaino tarvittavan yrityskulttuurin luomisen ja taloudellisen ja sosiaalisen yhteenkuuluvuuden säilyttämisen välillä."

Äänestyksen tulos

Jaa-ääniä: 76, ei-ääniä: 62, tyhjiä: 4.
